

**TURUN
YLIOPISTO**

Lisää rahaa ja resursseja- ratkaisu ongelmiin?

Näkemyksiä erityisen tuen oppilaiden opettamisesta ja ratkaisuja inklusion toteutuksen ongelmiin mediassa

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma

Laatija:

Satu Seppälä

Ohjaaja:

Yliopistonlehtori Minna Saarinen

15.5.2022

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Erityispedagogiikka

Tekijä: Satu Seppälä

Otsikko: Lisää rahaa ja resursseja- ratkaisu ongelmiin? Näkemyksiä erityisen tuen oppilaiden opettamisesta ja ratkaisuja inklusion toteutuksen ongelmiin mediassa

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Minna Saarinen

Sivumäärä: 73 sivua + 6 liitesivua

Päivämäärä: 15.5.2022

Tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta pidetään suomalaisen koulun tärkeimpinä arvoina ja koulu nähdään näiden tuottajana, vaikka suomalainen yhteiskunta ei välttämättä näihin ihanteisiin yllä. Yhdenvertaisuuspuheista huolimatta ajatukset inklusiosta jakavat opetushenkilöstöä edelleen karkeasti kahtia sitä puolustaviin ja epäröivästi suhtautuviin. Inklusio ymmärretäänkin usein vain erityisen tuen oppilaita keskittyyväksi toiminnaksi. Mediatutkimusta aiheesta on tehty vähän, vaikka mediatutkimus antaa avaimet siihen, millaista kuvaa meille annetaan ja halutaan antaa eri ilmiöistä. Tutkimuksen avulla selvitetään mitä näkemyksiä Ylen ja Helsingin Sanomien mediassa luodaan erityisen tuen oppilaiden opettamisesta ja millaisia ratkaisuja inklusion toteutuksen ongelmiin annetaan vuosina 2018-2021.

Artikkeleiden aiheet jakautuivat 1.oppilaiden sosioemotionaalisiin haasteisiin ja väkivaltaan, 2. Opettajien uupumukseen ja resurssien puutteeseen sekä 3.vanhempien huoleen Tutkimuksen aineiston analyysissä on käytetty soveltuvien menetelmien kehysanalyysia, joka on Ervin Goffmanin muotoilema analyysimetodi. Tässä tutkimuksessa aineistosta nousseita kehyksiä ovat kasvatuksellinen kehys, psykologinen kehys, taloudellinen kehys ja lääketieteellinen kehys.

Kasvatuksellista- ja lääketieteellistä kehystä esiintyi kaikkein vähiten. Kasvatuksellisen kehyksen ilmetessä asenne erityisen tuen oppilaita ja inklusiota kohtaan oli optimistinen ja positiivinen. Odotusten mukaisesti inklusiota kohtaan ilmeni enimmäkseen negatiivista suhtautumista ja se nähtiin eniten ongelmia aiheuttavana asiana. Osa näki inklusion olevan kaunis ajatus, mutta toteutuksen uupuvan. Rahan puutteen nähtiin olevan suurin ongelma siinä, miksi inklusion toteuttamisen nähtiin olevan puutteellista. Tätä taloudellista kehystä esiintyi artikkeleissa eniten, yhdessä psykologisen kehyksen kanssa. Artikkeleissa ei tuotu lainkaan erityisen tuen oppilaiden ääntä esiin. Heidän vaikeutensa tuotiin esille vain heidän omien vanhempiensa ja asiantuntijoiden kommenttien kautta. Uutiset, joissa aiheena on erityisen tuen oppilaat ovat ongelmiin keskittyneitä. Positiivisella, onnistumisiin keskittyneellä uutisoinnilla voitaisiin muuttaa suhtautumista ja lisätä suvaitsevaisuutta.

Asiasanat: media, kehysanalyysi, inklusio, erityisen tuen oppilas

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Integraatiosta inklusioon ja kolmiportaisen tuen malliin	6
3 Media ja valta	11
4 Poikkeavuuden nimeäminen ja luokittelu	14
5 Menetelmät	18
5.1 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusaineisto ja aineiston keruu	18
5.2 Uutisten analysointi ja luokittelu kehysanalyysin avulla	19
6 Tulokset	22
6.1 Vanhempien huoli	22
6.2 Oppilaiden sosioemotionaaliset haasteet ja väkivalta	29
6.3 Opettajien uupumus ja resurssien puute	39
6.4 Yhteenveto	47
7 Pohdinta	57
7.1 Kehykset kertovat	57
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimusetiikka	62
Lähteet	65
Liitteet	74
Liite 1. Kirjoitusten otsikot, ilmestymisvuodet ja kehykset	74
Liite 2. Kehysten määrät	79

1 Johdanto

Suomessa kaikilla pitäisi olla lähtökohtaisesti oikeus riittävään oppimiseen, ja koulunkäynnin tukeen heti, jos tuen tarvetta ilmenee (Lintuvuori, 2019). Tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta pidetään suomalaisen koulun tärkeimpinä arvoina ja koulu nähdään näiden tuottajana, vaikka suomalainen yhteiskunta ei välttämättä näihin ihanteisiin yllä. Inklusiota on kansainvälisellä areenalla toteutettu Suomessa melko hitaasti (Hakala & Leivo, 2015). Yhdenvertaisuuspuheista huolimatta ajatukset inklusiosta, jolla on ihmisoikeudellinen perusta jakavat opetushenkilöstöä edelleen karkeasti kahtia sitä puolustaviin ja epäröivästi suhtautuviin. On myös havaittu, että Salamancan sopimukseen (1994) sitoutumisesta huolimatta, suhtaudutaan integraation ja inklusion toteuttamiseen kovin maltillisesti ja on väläytetty, että jos oppilaan opiskelu ei ole muun opetuksen yhteydessä mahdollista, voidaan opetus järjestää erityisopetuksen ryhmässä (Hakala & Leivo, 2015). Tämänkaltaiset epäröinnit voivat johtaa inklusion käsittämisen puutteisiin ja sen puutteelliseen toteutumiseen ja mahdollistavat siitä irtautumisen.

Inklusiivisen koulun katsotaan olevan tavoite ja tämän toteutumista pyritään esimerkiksi Suomessa kolmiportaisen tuen mallin avulla edistämään. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että puheista ja lupauksista huolimatta oppilaat eivät saa aina tarvitsemaansa tukea. Sekä koulussa, että kotona ollaan huolissaan oppilaiden ja opettajien jaksamisesta. Syypäitä etsitään valtion ja kuntien päättäjistä, oppilaista ja vanhemmista. Ratkaisuksi annetaan ensisijaisesti taloudellisia ratkaisuja, mutta se, että onko rahan ja resurssien lisääminen ratkaisu kaikkiin ongelmiin, on pohdinnan arvoinen kysymys.

Tutkimuksen aineistona käytetyissä Ylen ja Helsingin Sanomien artikkeleissa näkyy opettajien näkemykset siitä, miten muutama tukea tarvitseva oppilas kuormittaa opettajia luokassa, eikä kaikille oppilaille jää aikaa. Tämänkaltainen puhe jakaa erityistä tukea tarvitsevat omaan luokkaansa inklusio pyrkimyksistä huolimatta, vaikka on selvää, että me kaikki tarvitsemme tukea ainakin jossain määrin (Hakala, 2010). Inklusio ymmärretäänkin usein vain erityisen tuen oppilaita keskittyväksi toiminnaksi, jota ei koulussa ole kyetty resurssipulasta johtuen toteuttamaan. Inklusion käsittäminen vain ‘erityisiä’ koskevaksi toiminnaksi on itsessään syrjäyttävää ja luokittelevaa, vaikka inklusion ihanteena voidaan ajatella olevan ajatus siitä, että kaikki ovat erilaisia, mutta ei ulkopuolisia (Hakala, 2010). Vaikka opettajat ja asiantuntijat kokevat,

että taloudellisilla keinoilla voitaisiin vähentää opettajien kuormitusta inklusion keskellä, on asiaa pohdittava myös muista näkökulmista. Osa opettajista tuokin esille opettajan koulutuksen kehittämisen inklusioon valmentavaksi, jotta opettajilla olisi enemmän valmiuksia kohdata erilaisia oppijoita.

Resurssipula on myös todellinen haaste ja tuen saaminen ei ole kaikkialla samalla tasolla. Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen, eli mm. tuen saaminen varhaisessa vaiheessa on nähtävissä merkittäviä alueellisia eroja. Samalla on myös todettu, että tuen laadun eroista kuntien välillä ei ole varsinaista tietoa, eikä myöskään tuen tarpeen kriteereistä. (Bernelius & Huilla, 2021.) Tämän tutkimuksen tuloksissa voidaan havaita puheita tuen puuttumisesta, mutta se mitä se käytännössä tarkoittaa uupuu asiantuntijoiden ja opettajien kommentteista.

Tutkimuksen tavoitteena on kyseenalaistaa puheet koulun tasa-arvon toteutumisesta ja etenkin, miten se ilmenee mediassa. Vaikka näkemyksiä inklusiosta on tutkittu paljon, tutkimusaihe on tärkeä, sillä sen toteutuminen uupuu yhä. Mediatutkimusta aiheesta on tehty vähän, vaikka mediatutkimus antaa avaimet siihen, millaista kuvaa meille annetaan ja halutaan antaa eri ilmiöistä. Tutkimuksen avulla selvitetään mitä näkemyksiä Ylen ja Helsingin Sanomien mediassa luodaan erityisen tuen oppilaiden opettamisesta ja millaisia ratkaisuja inklusion toteutuksen ongelmiin annetaan vuosina 2018-2021. Tutkimuksen sisällönanalyysin apuna on käytetty kehysanalyysiä soveltavin osin.

2 Integraatiosta inklusioon ja kolmiportaisen tuen malliin

Integraatiolla tarkoitetaan kahden osan yhdistämistä siten, että uudessa kokonaisuudessa nämä osat ovat sulautuneet yhteen (Moberg, Hautamäki & muut, 2015). Integraatio tarkoittaa siis ikään kuin sisällyttämistä ja koulumaailmassa sitä, että esimerkiksi erityisen tuen oppilas siirretään tavalliseen luokkaan. Integraatiosta on olemassa kaksi eri suuntausta, mitä tulee erityis- ja yleisopetuksen integraatioon. Puhutaan pois-segregaatio- näkemyksestä eli desegregaatiosta. Toinen näkemys on ei-segregointi eli nonsegregaatio. Pois-segregaatiosta- ajatuksessa olennaista on koulujen tehottomuus ja ihmisarvoa alentavat tekijät. Tässä siis ajatellaan, että integraatiota tehdessä on olemassa segregatiota eli erottelua. Ei-segregointi taas lähtee yhden yhtenäisen koulun ajatuksesta, eli siitä, että segregatiota ei esiinny. Tämä on inklusio ajattelun ydin. (Moberg, Hautamäki & muut, 2015.)

Moberg on soveltanut suomalaisen erityisympäristöjen kuvausta, joka lähtee ääripäistään laitoksessa annettavasta opetuksesta täysiaikaisesti normaaliluokassa annettavaan opetukseen. Muita muotoja segregatio-integraatio ulottuvuudella on erityiskoulussa annettava opetus, täysiaikainen erityisluokkaopetus normaaliluokassa, osa-aikainen erityisluokkaopetus, normaaliluokkaopetus täydennettynä osa-aikaisella ja pienryhmäopetuksella. Integraatiolla tässä tarkoitetaan sitä, että oppilas ei ole vain fyysisesti siirretty samaan luokkaan muiden ikätovereidensa kanssa, vaan kaikki oppilaan tarvitsemat tukitoimet on integroitu luokkaan, jossa oppilas saa opetusta. (Moberg, Hautamäki & muut, 2015.)

Integraatiokehityksestä on löydettävissä neljää eri ulottuvuutta. Näitä on perusmuotoinen fyysinen integraatio, toiminnallinen integraatio, sosiaalinen integraatio ja yhteiskunnallinen integraatio. Fyysisellä integraatiolla tarkoitetaan kaikkien oppilaiden opettamista yhdessä, toiminnallinen integraatio ottaa huomioon myös toimivat opetusjärjestelyt, sosiaalisella integraatiolla taataan kaikkien kehittyminen, hyväksyminen ja osallistaminen samassa yhteisössä. Yhteiskunnallisella integraatiolla pyritään luomaan tasa-arvoiset mahdollisuudet kaikille koulussa ja sen jälkeisessä elämässä. Näistä integraation muodoista erotetaan lisäksi integraatio keinona ja integraatio päämääränä. Todellisessa integraatiossa kaikki integraation muodot ovat yhtä aikaa toiminnassa, integraatio on siis sekä keino että päämäärä. (Moberg,

Hautamäki & muut, 2015.) Teräväinen (2011) on tutkinut Asperger-erityisoppilaan sosiaalista integraatiota. Hän on todennut, että sosiaalisen integraation onnistumisessa merkityksellistä on tiedon lisääminen Aspergerista opettajien keskuudessa, joka auttaa opettajaa jaksamaan raskaaksi kokemassaan työssään. Integraatiota edistää siis tiedon levittäminen ja näin suvaitsevaisuuden lisääminen.

Nykyään integraation on syrjäyttänyt inklusio ajattelu, jossa tarkoituksena ei ole vain yksittäisten oppilaan fyysinen, sosiaalinen tai toiminnallinen integraatio, vaan jokaisen oppilaan ja koko koulun kehittäminen vastaamaan jokaisen tarpeita. Elliotin, Doxeyn & Stephensonin (2004) mukaan inklusiolla tarkoitetaan yksilöllisyyden ylistämistä, toisten toiminnan, kulttuurin ja ajatusten arvostamista, joustavien oppimiskokemusten tarjoamista, koulujen muuttamista oppilaille sopivaksi, koko kouluyhteisön tarpeiden huomioimista ja oppilaiden tarpeiden huomioimista. Inklusio ei siis koske vain erityistä tukea saavia oppilaita, vaan se on kaikkien asia ja kaikkia hyödyttävä asia. Inklusiolla pyritään myös aktiivisesti tunnistamaan ja poistamaan sosiaalista syrjintää, jota tapahtuu yhteisössämme. Syrjinnän taustalla on asenteita, jotka kohdistuvat etnisyyteen, sosiaaliseen asemaan, yksilön kyvykkyyteen, uskuntoon ja sukupuoleen. Inklusioajattelussa keskeistä on erilaisuuden hyväksyminen ja sen oleminen osa meitä kaikkia. (Ketovuori & Pihlaja, 2016.)

Inklusio jakaa edelleen mielipiteitä. Osan mielestä inklusio ei hyödytä kaikkia, vaan lisää opettajien työtaakkaa ja vaikeuttaa muiden kuin tukea saavien oppilaiden oppimista. Voidaan ajatella, että tässä ei niinkään ole kyse inklusiosta, sillä inklusiossa pyritään ajattelemaan kaikkien tarpeita niin itsenäisesti pärjäävien oppilaiden kuin opettajienkin. Inklusiota voidaan pitää ideologiana, jonka pyrkimys on koulutuspolitiikan avulla toteuttaa oppilaslähtöistä ja yksilöllistä opetusta kaikille. Inklusion käsitteen selittäminen ei ole yksinkertaista, sillä se voidaan kapeimmillaan ymmärtää koulutuksellisenä toimintatapana, jossa tukea tarvitsevat oppilaat saavat tarvitsemansa avun yleisopetuksen piirissä, omassa lähikoulussaan. Laajimmillaan inklusio ymmärretään yhtenä ihmisen perusoikeutena. (Ketovuori & Pihlaja, 2016.) Koska inklusio voidaan nähdä hyvin eri kanteilta, sen oikeanlainen toteuttaminen kouluissa uupuu.

Saloviita (2008) ottaa kirjassaan kantaa erityisopetuksen antamisesta tavallisella luokalla. Kokemukset osoittavat, että kaikille avoin koulu sukupuolesta, ihonväristä, uskonnosta, vammaisuudesta riippumatta hyödyttää kaikkia. On havaittu, että

vammaiset oppilaat oppivat enemmän tavallisella luokalla kuin erityisluokalla, lisäksi heidän sosiaaliset taidot kehittyvät ja heidän näkemys tulevaisuudesta on parempi. Vammattomat luokkakaverit oppivat ymmärtämään erilaisuutta ja muiden hyväksymistä. (Saloviita, 2008.) Suomessa inklusioon on siirrytty pienin askelin, inklusio ei ole toteutunut täydellisesti ja segregoituja toimintamalleja toteutetaan edelleen erityiskoulujen ja erityisluokkien avulla, jolloin lähikoulu periaate ei aina toteudu. (ERIK001, 2017.)

Yhteisellä opetuksella on perustansa YK:n yleiskokouksessa (20.12.1993) tekemässä päätöksessä (Saloviita, 2008), Salamancan sopimuksessa, joka solmittiin vuonna 1994 (Äikäs, Takala, Lakkala, 2020) ja Suomen lainsäädännössä. Perusopetuslain (1998/628 § 6) mukaan kunnan on järjestettävä sen alueella asuville oppivelvollisille henkilöille opetusta lähikoulusta tai muusta soveltuvasta paikasta. Saman lain kolmannessa kohdassa huomautetaan, että opetus tulee järjestää niin, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. (ERIK001,2017.) Vaikka osallistava koulu on lakiin kirjattu ja 92 maan hallituksen edustajaa on allekirjoittanut Salamancan sopimuksen (Takala, Äikäs & Lakkala, 2020), sen toteuttaminen tökkii yhä. Inklusion toteutuminen ja tökkiminen näkyy opettajien asenteissa ja tutkimuksissa.

Asenteisiin liittyy myös se, miten nimitämme oppilaita, jotka saavat erityistä tukea. Nykyään asiallisempaa on puhua erityisen tuen oppilaista erityisoppilas nimityksen sijaan, joka perustuu kolmiportaisen malliin. Kolmiportaisessa mallissa tuen tasoja on yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. Eli erityisen tuen oppilaasta puhutaan, kun oppilas saa erityistä tukea. Oppilaan tuen tarve pyritään selvittämään ja suunnittelemaan yhteistyössä oppilaan huoltajan ja oppilashuollon kanssa. Tuen antamisessa pyritään joustavuuteen, pitkäjänteisyyteen ja sitä pyritään antamaan niin kauan kuin on tarpeellista. Käytettäviä tukimuotoja ovat tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet. Tukitoimien lisäksi oppilas voi saada oppimisen ja koulunkäynnin tuen rinnalla oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyä yksilökohtaista oppilashuoltoa, joka on säädetty perusopetuslaissa. (Opetushallitus, 2022.)

Yleisellä tuella tarkoitetaan yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, jotka ovat ensimmäinen keino oppilaan tuen tarpeeseen vastaamisessa. Yleisen tuen antaminen ei vaadi erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä ja se on oppilaalle heti tarjottavissa, kun tuen tarvetta ilmenee. (Opetushallitus, 2022.)

Tehostettu tuki on yleistä tukea jatkuvampaa ja yksilöllisempää tukemista. Tuen muotoja voi tällöin olla useampia. Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon, joka perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostetusta tuesta on mahdollista palata takaisin yleisen tuen piiriin, jos pedagogisen arvion mukaan tehostettu tuki ei ole enää tarpeellista. (Opetushallitus, 2022.)

Erityistä tukea annetaan, jos oppilaalle annettava tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä. Tästä tehdään pedagoginen selvitys ja erityistä tukea koskeva hallintopäätös. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa käy ilmi erityisen tuen opetus ja muu tuki. (Opetushallitus, 2022.)

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ on ottanut kantaa kolmiportaisen mallin puolesta. Se näkee, että yhtenäinen ja vahva kolmiportainen tukiketju lähtee varhaiskasvatuksesta ja jatkuu toiselle asteelle. Sen mukaan lukiossa tuki voisi olla yleistä tukea, tukiopetuksen ja osa-aikaisen erityisopetuksen lisäämistä. OAJ esittää kritiikkiä nykyisen kolmiportaisen mallin toteutukseen, sillä sen mukaan suunnitelmien tekeminen ei ole taannut tai takaa laadukasta opetusta. OAJ:n ehdottama keino olisi erityisopettajien ja oppilaiden enimmäismäärän laissa säädetty luku. Tähän lukuun vaikuttaisi lasten tuen tarpeet, jolloin pienemmät ryhmä koot olisivat järkevämpiä. (OAJ, 2020.)

Koulunkäynnin ja oppimisen tukea koskeva lakikokonaisuus hyväksyttiin vuoden 2010 kesäkuussa ja laki astui voimaan seuraavan vuoden tammikuussa. Näiden lakimuutosten tavoitteena oli vahvistaa esi- ja perusopetuksen oppilaan oikeutta saada varhaista ja joustavaa tukea koulussa, lisätä tuen suunnitelmallisuutta ja tehostaa sekä tukitoimia että moniammatillista yhteistyötä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän selvityksen mukaan kunnat eroavat paljon toisistaan kolmiportaisen tuen mallin toteuttamisessa. On havaittu, että erityistä tukea tarvitsevien määrä on laskenut ja sen sijaan tehostettua tukea saavien oppilaiden määrä on kasvanut. Vaikka opetussuunnitelmat on päivitetty lainmukaisiksi ja tukijärjestelyt ovat uudistuneet, on katsottu, että suunnittelu aikaa on varattu liian vähän kouluissa, joka voi vaarantaa opetuksen laadun, sekä kuormittaa opettajia entisestään. On myös havaittu, että erityiseen tukeen liittyvät oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämispäätökset ovat vähentyneet. Oppilashuollon katsotaan kehittyneen parempaan suuntaan lakimuutosten jälkeen. Se on muuttunut ennaltaehkäisevämmäksi,

mutta edelleen ”korjaava” työ menee ennaltaehkäisevän työn edelle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014.)

Vaativaa erityistä tukea saavat yleensä oppilaat, joilla on vakavia psyykkisiä ongelmia, moni- tai vaikeavammaisuutta, kehitysvammaisuutta tai autismin kirjon diagnoosi. Lakimuutokset eivät ole tuoneet muutoksia vaativaan erityisopetukseen ja epäpätevien opettajien osuus on suuri ja opettajien vaihtuvuus suurta. Oppilaat, jotka ovat vaativan erityisen tuen piirissä saavat liian vähän opinto-ohjausta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksestä voidaan havaita käytännön toteutuksen takkuamista, joka on havaittavissa usein inklusioon negatiivisesti asennoituvien opettajien lausunnoissa. Ongelmana ei nähdä vaativat oppilaat, vaan valmiudet heidän opettamiseensa tai resurssipula. Koska valtio ohjaa kuntien peruspalveluiden toteuttamista resurssien ja normien avulla sekä määrittelee koulutuspoliittiset linjaukset, on sillä suuri rooli kolmiportaisen tuen mallin toteuttamisessa (Ketovuori & Pihlaja, 2016). Koulun ja siellä annettavan opetuksen voidaan katsoa liittyvän vahvasti siihen, mitä pidämme tärkeänä ja vähemmän tärkeänä yhteiskunnassamme. Perusopetus, lainsäädäntö ja opetussuunnitelmat saavat alkunsa kansallisten ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti, mutta niitä myös tulkitaan ja välitetään yhteiskunnan eri tasoilla eri tavoin, kuten lainsäädännöissä, rakenteissa ja instituutioiden käytännöissä (Ketovuori, Pihlaja, 2016). Yhteiskunnan normeja ja arvoja uusinnetaan kaikessa toiminnassa, kattaen vanhempainyhdistykset, koulun toimintakulttuuri ja opettajien oma yksilöllinen toiminta. Inklusio keskustelu on erityisen tärkeää, sillä siinä pohdimme, mitä pidämme arvokkaana ja säilyttämisen arvoisena ja toisaalta mitä meidän tulisi koulussa uudistaa, jos haluamme toteuttaa inklusiota laajassa merkityksessään.

3 Media ja valta

Media käyttää osaltaan valtaa esimerkiksi määritellessään, miten se puhuu eri asioista, mitä näkökulmia se tuo esiin ja mitkä ajatukset jäävät taka-alalle. Vallan määritelmiä on erilaisia ja osa määritelmistä lähtee yksilötason vallankäytöstä ja osa taas yhteiskunnallisesta määritelmästä. Valta on jokseenkin negatiivisesti väritynyt sana, mutta vallan käyttö ei sitä aina ole. Voidaan kuitenkin pohtia kenen äänet pääsevät näkyviin ja kenen ei? Valtaa käyttävien ääni kuuluu yleensä vähemmistöjen äänen yli, joka on jokseenkin ongelmallista politiikan suhteen. Voidaan ajatella, että eri mediat käyttävät eri intressiryhmien ääntä. Yle voidaan katsoa esimerkiksi valtaapitävien, valtiovallan äänitorveksi, kun taas opiskelijalehti voidaan katsoa edustavan ‘’pienempi’’ äänisten etua.

Max Weberin määritelmä vallasta näkyy hyvin olennaisesti tässä maailmanjärjestyksessä, jossa elämme. Max Weber on määrittänyt vallan ihmisen, ryhmän tai instituution kyvyksi toteuttaa omaa tahtoa muiden vastustuksesta huolimatta. Toisen valta on toisen tappio ja vain osalla ihmisistä on tähän pääomaan mahdollista päästä käsiksi. Resurssit siis jakautuvat epätasaisesti, koska valtaapitävillä on eri intressit, kuin alistetulla ryhmällä. Weberin kannalta tämä tarkoittaa sitä, että jos resurssit olisivat jaettu tasaisesti, ei käytännössä olisi mahdollista, että joku intressiryhmä olisi vallassa. Tämä valta toisten yli legitimoidaan eri rakenteiden ja instituutioiden kautta. Tämä valta-asema hyväksytään yhteiskunnassa ja sen katsotaan olevan toimivan yhteiskunnan kannalta olennaista. (Kunelius, Noppari & Reunanen, 2010.) Tämä illuusio rikkoutuu ajoittain erilaisten kapinoiden tai jopa vallankumouksien yhteydessä, kun alistetut eivät olekaan enää tyytyväisiä asemaansa ja resurssien epätasaiseen jakoon.

Median rooli vallan suhteen näkyy useammassa asiassa. Media on osa valtaa käyttävien instituutioiden käytäntöjä ja mediajulkisuudella pyritään vaikuttamaan niiden toimintaan, sekä toteuttamaan instituutioiden ja näin valtaapitävien tavoitteita. Näissä institutionaalisissa suhteissa medialla on nähtävissä ainakin kaksi roolia. Se on osa resursseja, joita valtaapitävät hallitsevat. Toisaalta media toimii myös vallan arviojana ja se vaikuttaa muihin valtaresursseihin. Media ei itsessään tarkoita valtaa tai, että valtaapitävät toimivat sen kautta, mutta median hallinta on osa valtaresurssien joukkoa.

Median avulla pyritään ylläpitämään vallan legitimitettä, mutta se voi myös toiminnallaan horjuttaa tätä legitimitettä. (Kunelius, Noppari & Reunanen, 2010.)

Vallan ulottuvuudet voidaan jakaa valtaan toiminnassa sekä valtaan rakenteissa. Näissä on ilmiselvää valtaa sekä piiloista valtaa. Ilmeisen ja toiminnallisen vallan tasolla valta on konkreettisesti mitattavissa ja arvioitaessa. Tässä voidaan nähdä, kenen kanta tulee päätöksenteon pohjaksi. Median vallassa on tässä kyse siitä, miten media vaikuttaa eri osapuolten toimintaan. Ilmeisessä ja rakenteellisessa vallassa valta on tiedostettua, mutta rakenteellisena ilmiönä. Eri yhteiskunnalliset toimijat ovat tässä näkökulmassa pääroolissa. Median valta näkyy tässä eri tahojen vallan käytön tukemisessa tai horjuttamisessa. (Kunelius, Noppari & Reunanen, 2010.)

Piiloisessa ja toiminnallisessa vallassa huomio kohdistuu rutiineihin ja erilaisiin tottumuksiin, joissa toimijat asettuvat erilaisiin asemiin ja suhteisiin keskenään. Piiloisessa ja rakenteellisessa vallassa pohjana on ajatus siitä, että erityiset edut puetaan yleisen edun pukuun. Tässä siis ajatuksena on se, että päätöksistä hyötyy aina ns. ‘’eliitti’’, vaikka puheissa päätöksien eturyhmänä olisi vähemmistöt ja enemmistöt. (Kunelius, Noppari & Reunanen, 2010.)

Kuneliuksen, Nopparin & Reunasen (2010) mukaan Suomessa eliitillä on melko yhtenäiset päätöksenteon ja valmistelun verkostot, jotka osaltaan sumentavat median valtaa. Suomen pieni henkilösuhteisiin nojaava eliitti toimii voimakkaasti ‘’yhteisen edun’’ puolesta, eikä julkisuudessa ristiriitoja esitetä. Esimerkkinä Kunelius, Noppari & Reunanen (2010) esittää sen, että kun hallitusohjelma on kirjoitettu ja hyväksytty, ei päätöksentekijöillä ole muuta työtä ja mediassa kilpaillaan enemminkin moraalisisista pisteistä äänestäjiltä, eikä niinkään pohdita enää uusia linjamuutoksia. Tästä eliitin yhtenäisyydestä kertoo myös niiden yhdenmukainen mediakulutus.

Uutisten avulla piirretään normaalin ja poikkeavan käyttäytymisen välistä rajaa. Se mitä arvovalintoja mediassa tehdään, perustuu emoyhteiskuntana normeille ja arvoille. Se tarjoaa materiaalia, jolla uusinnetaan arvo- ja normijärjestelmää. Normit näkyvät mediassa tiettyjen näkökulmien suosimisena, jolla pyritään vaikuttamaan ihmisten ajattelutapoihin. Tätä kutsutaan kehystämiseksi, englanniksi käsite ‘framing’. (Kunelius, 2003.)

Media on suuressa roolissa esimerkiksi siinä, miten autismista levitetään tietoa suurelle yleisölle. Autismi on saanut suurempaa roolia mediassa Suomessa, mutta narratiivit

vaihtelevat neutraalin, positiivisen ja negatiivisen välillä. (Pesonen, Itkonen ja muut, 2021.) Medialla on valtaa siinä, miten erilaiset ihmiset nähdään ja etenkin tämän tutkimuksen kannalta olennaista on se, miten erityisen tuen oppilaiden opettamiseen suhtaudutaan inklusion aikakautena. Media vaikuttaa ja heijastaa, sitä miten hyväksymme erilaisia oppijoita ja miten meidän tulisi suhtautua esimerkiksi inklusioon. Julkinen tietoisuus esimerkiksi autismista on voinut olla osa diagnostiikan lisääntymistä ja positiivisempaa suhtautumista (Pesonen, Itkonen ja muut, 2021).

4 Poikkeavuuden nimeäminen ja luokittelu

Poikkeavuus saa eri aikakausina eri merkityksiä. Koulun yksi keskeisistä tehtävistä luokittelussa on poikkeavuuden ja normaaliuden rajojen arvioimista ja alleviivausta (Rinne, 2012). Toiminta ja käytös, jotka ovat aikanaan näyttäytyneet moraalittomana, syntisenä tai rikollisena voi olla nykyään eri yhteiskunnissa hyväksyttyä. (Conrad, 2010.) Poikkeavuus voidaan nähdä toisaalta negatiivisena leimana, mutta myös rikkautena. Yleensä poikkeavuus nähdään käytöksenä, joka rikkoo kulttuurisia normeja, kuten koulun yhteisiä sääntöjä ja yleisiä kirjoittamattomia sosiaalisia normeja, jotka ovat ns. piilo-opetussuunnitelmallisia normeja ja toimintatapoja (Rinne, 2012).

Conrad (2010) esittää, että poikkeavuuteen liittyy sosiaalisen kontrollin käsite. Tähän liittyy aikaisemmin rangaistuksen muodossa tapahtuneen kontrollin muutos niin sanotusti kuntoutukseen. Toisin sanoen lääketiedettä käytetään sosiaalisen kontrollin muotona. Tähän syytä löytyy politiikasta, ei niinkään luonnollisesta lääketieteen kehityksestä. Itsessään lääketiede ei ole sosiaalista kontrollia, mutta sitä voidaan käyttää sosiaalisen kontrollin muotona. (Conrad, 2010.)

Tarkastelutavat, joilla poikkeavuutta määritellään, voidaan jakaa mm. yksilökeskeisiin ja yhteisökeskeisiin tarkastelutapoihin. Erilaisia yksilökeskeisiä kehyksiä poikkeavuuden tarkastelussa on mm. Uskonnollis-moraalinen, biomedikaalinen ja toiminnallis-pedagoginen malli. Nämä eroavat toisistaan toimintakeinojen ja tavoitteiden osalta. Yhteisökeskeisiä tarkastelutapoja on mm. Ympäristöllinen ja ihmisoikeudellinen tarkastelutapa. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.)

Uskonnollis-moraalinen malli on elänyt antiikin aikana ja se on saanut lähtökohtansa raamatun opeista. Vammaisuutta tai sairauksia pidettiin seurauksena ihmisen moraalisisista rikkeistä, jotka ovat joko yksilön omista tai vanhempiensa tai esivanhempiensa rikkeitä. Synnynnäiset vammat nähtiin usein vanhempien tai esivanhempien rikkeinä ja omat rikkeet taas johtivat elämän aikana tapahtuvaan vammautumiseen tai sairastumiseen. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.)

Uusi aika johti erilaiseen lähestymistapaan. Vammaisuutta ei enää nähty uskonnollis-moraalisen kehyksen läpi, vaan lääketiede ja erityisesti luonnontieteet saivat suurempaa jalansijaa. Vammaisuutta, homoseksuaalisuutta ja muunlaista poikkeavaksi katsottua

asiaa selitettiin yksilön fysiologisten vikojen ja puutteellisuuden kautta, joita tulisi hoitaa lääketieteellisin keinoin. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.) Nykyäänkin lääketieteellinen selitys on yksi suosituimmista. Poikkeavaa käytöstä selitetään erilaisin diagnoosein ja niitä pyritään esimerkiksi lääkkein ja erilaisten kuntoutusten avulla hoitamaan ja kuntouttamaan. Lääketieteellisessä mallissa voidaan katsoa olevan sekä hyvää että huonoa. Mallissa on nähtävissä lääkärin auktoriteetti yksilöiden omien kokemusten yli, ikään kuin objektiivisen tieteen nimissä subjektiivisuus jää paitsioon. Lääketiede selittää ja antaa merkityksiä käytökselle, jolloin erilaisia vaikeuksia voidaan helpommin tunnistaa ja tukea tarjota. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat omaavatkin yleensä lääketieteellisiä diagnooseja ja moniammatillinen oppilashuollon ryhmä koostuu asiantuntijoista, joilla on lääketieteellistä tietoa, vaikka kyseessä ei olisikaan lääkäri. Lääketieteellinen malli voi pahimmillaan johtaa sokeaan lääketieteen palvontaan, joka 1800-luvulla sosiaalidarvinismin aikana on johtanut ajatuksiin luonnonvalinnasta ja heikompien eliminoitumisesta. Räikein esimerkki historiassa taitaa olla kuitenkin eugeniikka ja rotuhygieniaooppi, jota myös suomalaisissa kouluissa on harjoitettu pakkosterilisaation keinoin (Seura, 2019).

1960-luvulla herättiin lääketieteellisen mallin heikkouksiin ja yhteiskunnan syrjiviä institutionaalisia järjestelyjä alettiin kritisoimaan. Koska lääketieteellinen malli pyrki ja pyrkii korjaamaan yksilöä eikä yhteiskunnan rakenteita, on siitä ollut haittaa mm. syrjäytymisen muodossa. Vammaisuutta ei nähdä yksilön vikana, vaan yhteiskunnan ongelmana, jossa vammaisista tehdään ikään kuin vammaisia. Heidän kulkemistansa, oppimista, elämistä ja työssäkäyntiä vaikeutetaan, joka tekee heistä ”kyvyttömiä”. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.)

Poikkeavuuden tarkasteluun liittyy olennaisesti nimittely ja luokittelu. Aikaisemmin, kuten myös tänä päivänä kolmiportaisen tuen mallin myötä oppilaita nimetään ja luokitellaan, vaikka inklusio ajatus pyrkiikin leimaamisen vähentämiseen. Tuen saaminen edellyttää sitä, että arvioidaan, kenen toiminta on ”epänormaalia” ja kuka tarvitsee tukea. Nimeäminen tai luokittelu ei ole siis pelkästään negatiivinen leima, vaan joskus se on tarpeellista yksilöllisen tarpeen tunnistamiseksi ja tuen saamiseksi.

Erityisoppilaan luokittelussa käytetään lääketieteellistä vammaluokittelua ja toimintarajoitteisuuteen kuuluvia oppimis- ja sopeutumisvaikeuksia. Erityisopetuksen tarpeessa olevalla oppilaalla on yleensä erityisiä vaikeuksia kognitiivisessa toiminnassa,

kuten ajattelussa ja oppimisessa, kuten myös tunne- ja vuorovaikutustaidoissa, kuulemisessa, näkemisessä ja liikkumisessa. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.)

Erityisopetusta saavia oppilaita on nimetty eri aikoina eri nimityksin. Nykyisellä erityisen tuen oppilaalla pyritään vähentämään leimaa, jonka ennen sai nimityksellä erityisoppilas, tai tarkkailuluokan oppilas tai poikkeava oppilas. Se, että vähentääkö tämä nimitys sen enempää leimaantumista ei ole yksiselitteistä. Nimitys ei ole yksi ja ainoa tapa leimata. Siihen liittyy myös muiden oppilaiden ja opettajien käytös, sekä yleisesti yhteiskunnassa vallitsevien rakenteiden määräämät rajat.

Luokittelun ja nimeämisen etuja ja haittoja on luetellut Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut (2015) Etuja on lisätuen ja lisäresurssien saamisen ohella mm. tietoisuuden lisääminen. Myös alan edustajilla on selkeämpi keskustella toistensa kanssa, kun käsitteet ovat selkeitä ja helppokäyttöisiä. Diagnoosit ja nimikkeet voivat tuoda myös helpotusta oppilaille ja heidän läheisilleen. Ammattilaisen antama diagnoosi antaa selityksen käytökselle tai koulussa esiintyvillä vaikeuksilla. Tällöin myös opettajilla voi löytyä enemmän myötätuntoa oppilaille, jotka ajoittain saattavat käyttäytyä ongelmallisesti tai tarvitsevat erityistä huomiota. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.)

Haitat ovat ilmeisiä. Nimeäminen ei aina johda laadukkaaseen opetukseen tai arvostavaan kohtaamiseen ja kohteluun. Leima voi johtaa ympäristön entistä kielteisempään ja kriittisempään kohteluun, kun kaikki käytös ja toiminta nähdään leiman tai diagnoosin kautta. Yhtäkkiä ympäristöllä ei olekaan vastuuta, vaan kaikki vastuu sysätään leimatulle oppilaalle. Vuorovaikutuksesta voi tulla siis entistä subjektiivisempää. Samalla leima voi nähdä kaiken muun oirehdinnan johtuvan diagnoosista, vaikka tosiasiallisesti raivokohtaukset voivat johtua pahasta olostä, joka voi johtua esimerkiksi huonoista kotioloista.

Nimeämisen myötä kaikki saman lääketieteellisen diagnoosin saaneet oppilaat voidaan nähdä samankaltaisena, jolloin yksilöllisiä tarpeita ei kyetä näkemään. Yksilöä siis tarkastellaan ensisijaisesti poikkeavan ryhmän edustajana, jolloin kaikki ikävätkin mielikuvat jäävät yksilön kannettavaksi. Samalla tällöinen leimaaminen voi johtaa opettajien odotusten alenemiseen ja näin huonompaan opetukseen. Oppilas nähdään heikkolahjaisena, jolloin opettaja ei näe järkeä ponnistella oppilaan eteen. Tämä vahvistaa oppilaan huonoa koulusuoriutumista ja noidankehä on rakennettu. (Moberg,

Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.) Luokittelulla on nähtävissä melko paljon ilmeisiä haittoja, jolloin on pohdittava vakavasti luokittelun tarpeellisuutta. Luokittelu on osa syrjäyttävää toimintaa koulussa, jossa hyödyttömiksi-, tarpeettomiksi-, turhiksi- ja ylimääräiseksi katsotut yksilöt eivät saa tunnustusta ja joista etäännyttään (Rinne, 2012).

5 Menetelmät

5.1 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusaineisto ja aineiston keruu

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Ylen ja Helsingin Sanomien avulla minkä kehyksien sisällä erityisen tuen oppilaista ja näin inklusiosta puhutaan. Inklusioon liittyvä keskustelu on yleensä ongelmalähtökohtaista ja oletuksena on se, että Ylen ja Helsingin Sanomat eivät eroa tästä ongelmalähtöisestä diskurssista. Kiinnostavaa tutkimuksen kannalta on, se millaisia ratkaisuja näihin ongelmiin annetaan ja mitkä nähdään olevan ongelmien juurisyy. Onko ratkaisuna inklusion ajatuksesta irrottautuminen vai siihen aidosti paneutuminen? Nähdäänkö erityisen tuen oppilaat ongelmia aiheuttavana vai nähdäänkö, että resursseja ei ole tarpeeksi, jotta voitaisiin kohdata tukea tarvitsevia oppilaita? Tarkoituksena on löytää toisistaan eriäviä kehyksiä ja erilaisia näkökulmia ja missä määrin eri kehyksiä ilmenee. Tarkennetut tutkimuskysymykset ovat: 1. Millaisia kehyksiä ilmenee erityisen tuen oppilaista ja inklusiosta puhuttaessa? 2. Millaisia näkemyksiä inklusiota kohtaan ilmenee? 3. Millaisia ratkaisuja annetaan inklusioon liittyviin ongelmiin?

Tutkimuksen aineistoksi valikoitui Ylen ja Helsingin sanomien artikkelit, joissa aiheena on erityisen tuen oppilaat ja inklusio. Kriteerinä teksteissä on se, että se ottaa kantaa erityisen tuen oppilaiden opettamiseen, joko suoraan mainitsemalla tai inklusioon viitaten. Tarkoituksena on löytää erilaisia kehyksiä, joiden sisällä erityisen tuen oppilaita tarkastellaan tai ikään kuin luodaan kuvaa erityisen tuen oppilaista. Mielenkiinto kohdistuu siihen, mikä kehys saa eniten painoarvoa mediassa ja mikä vähiten.

Artikkeleita tarkemmin tarkastelussa on vuodet 2018-2021. Artikkeleista tutkimukseen eivät päässeet koronapäivitykset, jotka koskivat uusia rajoituksia ilmoitusmuotoisena. Artikkelit, joissa pohdittiin koronarajoitusten vaikutuksia erityisen tuen oppilaisiin, on kuitenkin tutkimuksessa käytettävässä aineistossa. Hakusana rajautui sanaan erityisen tuen oppilas, sillä tällä saatiin kohdistettua tutkimus tarpeeksi spesifiksi. Artikkelit käsittelevät myös inklusiota ja nämä kulkevatkin käsitteinä yleensä käsikädessä.

Aineistosta rajautui ulos artikkelit, jotka eivät varsinaisesti käsitelleet erityisen tuen oppilaiden opetusta, vaikka löytyikin hakusanalla erityisen tuen oppilas. Tällaisia artikkeleita olivat artikkelit, jotka käsitelivät mm. avoimen tilan opetusjärjestelyitä tai opettajien uupumusta, jossa vain sivumaininnan sai tukea tarvitsevat oppilaat.

Ylestä löytyviä artikkeleja joissa yleisenä aiheena on erityisen tuen oppilaat on $n=21$, joista vuotena 2018 on $n=6$, vuotena 2019 $n=6$, vuotena 2020 $n=6$ ja vuotena 2021 $n=3$. Helsingin sanomista löytyviä artikkeleja joissa aiheena on erityisen tuen oppilas on $n=17$, joista vuotena 2018 on $n=3$, vuotena 2019 on $n=6$, vuotena 2020 $n=5$ ja vuotena 2021 $n=3$. Yhteensä tutkimuksessa käytettyjä artikkeleja on $n=38$. Artikkeleiden aiheet jakautuivat 1.oppilaiden sosioemotionaalisiin haasteisiin ja väkivaltaan, 2. Opettajien uupumukseen ja resurssien puutteeseen sekä 3.vanhempien huoleen.

Mediatekstejä voidaan analysoida esimerkiksi kolmelta eri kannalta: Miten maailmaa representoidaan? Minkälaisia identiteettejä on annettu niille, jotka esiintyvät tekstissä? Tähän voidaan laskea tekstin yleisö ja toimittajat tekstin subjektien lisäksi. Mitä suhteita on rakennettu tekstiin osallistuvien välille? Teksteissä samanaikaisesti rakennetaan identiteettejä, muodostetaan suhteita ja se kuvaa maailmaa representaatioiden kautta. Nämä kaikki näkyvät niin teksti- kuin kuvamuodossakin. (Fairclough, 2002.) Tässä tutkimuksessa pohditaan, kuka on äänessä ja kuka ei, mutta tämä ei ole analyysin kannalta kaikkein olennaisinta.

5.2 Uutisten analysointi ja luokittelu kehysanalyysin avulla

Tutkimuksen aineiston analyysissa on käytetty soveltuvin osin kehysanalyysia, joka on Ervin Goffmanin muotoilema analyysimetodi (Goffman, 1974). Se on sosiaalitieteissä käytetty laadullinen analyysimetodi, jonka avulla tarkastellaan sosiaalisia realiteetteja tai sosiaalisia konstruktioita. Kehykset voivat olla toiminnan kohteita tai itse toimintaan liittyviä. Goffman on pyrkinyt ymmärtämään kehysanalyysin kautta sosiaalista käyttäytymistä. Kehykset antavat oman merkityksensä käytökselle ja selittää eri tavoin eri ilmiöitä. Myös yksilö omana subjektinaan katsoo maailmaa primaaristen kehysten läpi (Goffman, 1974). Tällä voidaan selittää esimerkiksi miksi eri ihmiset tai eri

kulttuuritaustoista tulevat ihmiset voivat tulkita eri asioita. Hiljaisuus voi jonkun mielestä olla merkki toisen ihmisen negatiivisista tunteista toista kohtaan, toinen taas pitää hiljaisuutta kohteliasuutena.

Myös uutisia analysoidessa voidaan löytää erilaisia kehyksiä. Katsotaanko asiaa moraaliselta kannalta tai poliittiselta? Keskitytäänkö johonkin ilmiöön tunteiden kautta vai taloudellisesta näkökulmasta? On kiinnostavaa tutkia, millaisia kehyksiä mediasta löytyy, kun puhutaan erityisen tuen oppilaista. Ovatko heidät esitetty tuntevina subjekteina omine kokemuksineen vai ovatko he pelkistetty toiminnan kohteeksi, vai ovatko he kenties diagnostisen kehyksen tarkastelemina subjekteina. Tämän tutkimuksen taustalla on ajatus siitä, että medialla ja näin ihmisten mielipiteiden muutoksen taustalla on ajatus siitä, että yksityiset kokemukset voidaan muuttaa julkiseksi kokemukseksi (Pesonen, Itkonen ja muut, 2021). Tässä siis yksittäisistä kokemuksista luodaan suurempaa kuvaa siitä, millaisten kehysten sisällä erityisen tuen oppilaita katsotaan ja millaisia ratkaisuja inklusion haasteisiin annetaan.

Kehysanalyysia on käyttänyt mm. Anssi Peräkylä (1990) tutkimuksessaan, jossa tutkittiin sairaalahenkilökunnan, potilaiden, sekä omaisten suhtautumista kuolemaan. Peräkylä havainnoi sairaalan eri osastojen henkilökunnan ja omaisten sekä potilaiden välistä vuorovaikutusta ja näiden havaintojen perusteella hän luokitteli suhtautumiset eri kehyksiin. Kehykset ovat ikään kuin todellisuuden eri mittareita. Kuoleman eri kehyksiä oli lääketieteellinen-, psykologinen-, maallikko- ja käytännöllinen kehys. Näissä kehyksissä kuolema oli ikään kuin omassa todellisuuden kehyksessä. Kehykset voivat olla myös päällekkäisiä ja ne voivat nopeasti toiminnasta toiseen vaihtaa luonnettaan.

Käytännöllisessä kehyksessä toimiva subjekti eli hoitaja huolehti päivittäisistä tehtävistään osastolla ja potilas on toiminnan kohde, jolla on rajalliset vaikutukset tähän toiminnan suorittamiseen. Lääketieteellisessä kehyksessä tietävä ja toimiva subjekti tietää potilaan lääketieteellisen tilan, tässä tutkimuksessa kuolemaa lähellä olevat ja ohjaa potilaan hoitoa. Potilas on taas tässä lääketieteellisen tiedon ja hoidon kohde. Maallikkokehys katsoo kuolemaa hyvin eri silmin. Omaiset tuntevat ja kokevat lähimmäisen kuoleman ja potilas on tässä kehyksessä kuolemaa lähestyvä, tunteva ja kokeva subjekti. Psykologinen kehys kattaa henkilökunnan tietävän ja toimivan tunnereaktioiden säätelyn, sekä omien, että omaisten. Tunteva ja kokeva subjekti, eli omaiset ovat psykologisen tiedon ja ohjailun kohteena. (Peräkylä, 1990.)

Clogson (1990) on luokitellut median eri tapoja esittää vammaisia (viittaus, Mattson, 2010). Clogson tiivistää sosiaalisen mallin mukaan viisi lähestymistapaa tai kehystä, jotka ovat havaittavissa mediassa. Näitä ovat: 1. Lääketieteellinen, jossa vammaisuus nähdään sairautena tai vikana, 2. Yhteiskunnallinen poikkeama, jossa vammaiset nähdään tukea tarvitsevinä vähäosaisina, 3. Supervammainen, jossa vammaiset nähdään yli-inhimillisiä ominaisuuksia omaavina poikkeavina yksilöinä, 4. Vähemmistöryhmä, jossa vammaiset nähdään vähemmistöryhmään kuuluvina jäseninä, joiden elämässä on epäkohtia ja 5. Kulttuurien moninaisuus, jossa vammaiset nähdään moniulotteisina, eikä vammaisuutta nähdä ainoana yksilöä kuvailevana ominaisuutena. Haller (1995) on lisännyt listaan kolme muuta lähestymistapaa tai kehystä (viittaus, Mattson, 2010): 6. Taloudellinen, jossa vammaiset nähdään taakkaisena kustannuseränä yhteiskunnalle, 7- Oikeudellinen, jossa vammaiset nähdään lainmukaisina oikeuden omaavina ihmisinä ja 8. Kuluttaja, jossa vammaiset nähdään markkina-alueena.

Tässä tutkimuksessa aineistosta nousseita kehyksiä ovat kasvatuksellinen kehys, psykologinen kehys, taloudellinen kehys ja lääketieteellinen kehys. Kasvatuksellisessa kehyksessä inklusiota ja erityisen tuen oppilaiden opetusta katsotaan kasvatuksellisesta näkökulmasta. Nähdään, että kasvatuksellisin keinoin, eli opettajan roolissa voidaan ratkaista ongelmia, eikä pääasiallisena pidetä mm. yksilöpsykologisia tekijöitä ja haasteita. Kasvatuksellisessa kehyksessä opettaja on toimija ja erityisen tuen oppilas on toiminnan/kasvatuksen kohde. Psykologisessa kehyksessä keskitytään opettajien, oppilaiden ja vanhempien tunteisiin yksilöinä, miten he kokevat kuormitusta, iloa tai pelkoa. Tässä kehyksessä ei korostu ratkaisut, vaan yksilökeskeiset kokemukset. Taloudellisessa kehyksessä ongelmien juurisyyinä ja ratkaisuna nähdään taloudelliset keinot. Tässä ei keskitytä yksilöpsykologisiin kokemuksiin tai kasvatuksellisiin keinoihin ratkaisuna, vaan nähdään, että resurssoinnilla voidaan ratkaista inklusion toteuttamiseen liittyviä ongelmia, kuten opettajien kuormitusta ja oppilaiden tuen saamisen puutetta. Taloudellisesta kehyksestä inklusio nähdään usein myös esimerkiksi säästönäkökulmasta, eikä niinkään kasvatuksellisena ideologiana. Kohteena ei ole niinkään erityisen tuen oppilaat vaan kunnat ja niiden koulut. Lääketieteellisessä kehyksessä painotetaan oppilaiden saamia diagnooseja ja niiden vaikutuksia, kuten myös lääketieteen ammattilaisten näkemyksiä. Oppilaat nähdään diagnoosien kautta ikään kuin passiivisina luokittelun kohteina.

6 Tulokset

6.1 Vanhempien huoli

Vanhempien huoli nousi yhtenä teemana Ylen ja Helsingin Sanomien artikkeleista. Teksteissä korostui usein vanhempien kuvaama taistelumentaliteetti ja tekstissä kuvailtiin lapsien vaikeuksia koulussa, sekä psykologisesta, että myös lääketieteellisestä näkökulmasta. Artikkelin otsikolla ”Lapseni ei neljään vuoteen saanut riittävää tukea”- Ylen kysely paljastaa erityislasten vanhempien karut kokemukset arjesta” (2018) käsittelee erityislasten vanhempien kokemuksia tuen saamisesta. Tekstissä korostuu vanhempien kokemusten lisäksi koulu ikään kuin taistelutantereena: ”Vanhemmat joutuvat taistelemaan tuesta lapsilleen”. Tekstissä lähdetään tytön kuvailusta ja hänet ja leikkensä kuvaillaan söpöinä, kenties tarkoituksena saada myötätuntoa lukijalta:

Tytön huoneen lattia on täynnä isosilmäisiä pikkuisia muovikissoja, oravia, kaneja, pupuja. Hahmoilla on myös pinkkejä vaaleansinisiä koteja. Ronja on juuri oppinut lukemaan. Äidin kainalossa yhdessä homma sujuu hienosti.

Tytön koulunkäynnin kuvaillaan joutuneen suurempaan laskusuuntaan, kun inklusion ja lähikouluperiaatteen myötä ennen yhdeksän oppilaan ryhmä kasvoi 22 oppilaan luokaksi. Tytön kerrottiin kasvaneen levottomaksi ja jopa aggressiiviseksi. Tässä on nähtävissä psykologista kehystä, sillä tässä keskitytään lapseen yksilönä ja hänen kokemuksiinsa ensin positiivisesta kokemuksesta negatiiviseen.

Lääketieteelliseen kehykseen siirrytään, kun tekstissä viitataan neurologin, neuropsykologin ja lääkärin lausuntoihin siitä, että tyttö saisi paikan erityisluokasta. Lääkäri mainitaan myös vanhemman puheenvuorossa, jossa lääkärin kerrotaan sanoneen, että on koulun tehtävä tarjota lapselle oikeaa tukea. Lääketieteellisessä kehyksessä toimijana on lääketieteen ammattilainen ja kohteena erityistä tukea vaativa oppilas.

Koulua pidetään huonona, sillä pienryhmiä ja erityiskouluja on lopetettu, eikä tuen tarpeita ole kyetty siirtämään tavalliselle luokalle. Vaikeudet korostuvat edelleen vanhempien vastauksissa, jossa puhutaan koulun kanssa tappelemisesta, turhaan avun pyytämisestä, resurssien olemattomuudesta, neuropsykologien ja toimintaterapeuttien juoksuttamisesta. Erään vanhemman kommentti on korostettu: ”Taistelun tuloksena on

uupunut ja masentunut äiti ja lapsi, joka ei pääse seuraavalle luokalle. Tämä on kamalaa”. Taistelu näkyy toisessakin kommentissa: ” Tuen saamien on vaatinut vuosikausien taistelun”. Kolmiportaisen tuen mallin sanotaan olevan yksi suuri vitsi ja resurssipula nähdään suurimpana ongelmana, ei lapset. Ongelman sanotaan olevan laaja ja sen sanotaan maksavan yhteiskunnalle päivittäin enemmän kuin riittävät tukitoimet yhteensä. Tekstissä yhdistyy taloudellinen kehys, sekä psykologinen kehys. Toisin sanoen vanhempien uupumus on psykologista seurausta resurssipulasta.

Vanhempien huoliin apulaispormestari lupaa tarjota aikuisia kouluihin. Raha korostuu selkeästi kaupungin kommentteissa asian suhteen. Kerrotaan esimerkiksi, että käytettävissä on 10 miljoonaa euroa avustajaresursseihin ja mainitaan rehtorien valta palkata avustajia ja muuta budjetointia, puhutaan käytettävästä rahasta per oppilas ja diskriminaatorihasta. Tässä tekstissä on selkeästi nähtävillä kehys, jossa erityisen tuen oppilaita katsotaan resurssikysymyksenä taloudellisesta näkökulmasta.

Taistelumentaliteetti näkyy myös Ylen kirjoituksessa ”Erityislapsen koulunkäynti on jatkuvaa taistelua- asennekasvatukselle kouluissa huutava tarve” (2018). Kirjoituksessa lähdetään vanhempien kokemuksista ja vaikeuksista: ”Että erityislapsi selviää hengissä peruskoulun, se vaatii vanhemmilta tosi paljon”. Sitaatti on Suomen Vanhempainliiton järjestötoiminnan asiantuntija Aslak Rantakokon suusta. Hänellä on itsellään nyt jo aikuinen lapsi, jolla on diagnosoitu Aspergerin oireyhtymä. Hänen mukaansa kokemukset koulussa oli pääosin negatiivisia. Vanhemmilta vaaditaan tekstin mukaan aktiivista yhteydenottoa kouluun. Koulun puolelta tulevat yhteydenotot ovat pääosin negatiivisia. Kirjoituksessa vanhempien näkökulman lisäksi selitetään erityisen tuen tarpeen lapsien kuormittumisesta, joka ei aina näy ulospäin. Tällaista kuormittumista on mm. aistiyliherkkyys, jota on usein ADHD- ja Asperger- lapsilla. Joskus kuormittuminen voi kuitenkin näyttäytyä väsymyksenä, ahdistuksena ja aggressiivisuutena, johon ymmärtämätön opettaja voi suhtautua huonosti ja syyttää vanhempia huonosta kasvatuksesta. Tekstissä on selkeä näkökulma sen puolesta, että erityislapset ja heidän vanhempansa tarvitsevat enemmän ymmärrystä. Psykologinen kehys on nähtävillä, sekä vanhempien huolta kuvaillessa että lapsien ylikuormittumisesta. Toisaalta lasten ylikuormittumista selitetään lääketieteellisin diagnoosein, jossa lapset ovat ikään kuin lääketieteellisessä kehityksessä objekteina.

Ongelmien lisääntymistä koulussa selitetään inklusion seurauksena, mutta kirjoituksessa kuitenkin mainitaan lähikoulu periaatteen hyvät puolet, kunhan

resurssiongelmat saadaan korjatuksi. Tässä on jälleen nähtävissä näkökulma, jossa inkluusio nähdään säästötoimena:

Jos puretaan pienluokat yleisopetuksen luokkiin vain sillä ajatuksella, että tässä säästetään, se on huono tie. Siinä uupuu opettaja, siinä uupuu erityislapsi ja siinä kärsii koko luokka, koska opettajan aika menee sen yhden lapsen kanssa, Haapakangas painottaa.

Ongelmat koulussa voidaan kirjoituksen mukaan korjata lisäämällä erityisperheiden osallisuutta koulussa ja kehittää opettajista myötäeläviä, sekä vanhempien että lastenkin osalta. Opettajalla ei saisi olla ennakkoluuloista asennetta vanhempia kohtaan ja molemmilta osapuolilta, vanhemmilta ja opettajilta vaaditaan kohtaamisen taitoa ja keskustelu kasvatuksen päävastuusta tulisi unohtaa. Samalla tulisi unohtaa erityislapsen leima ja kuunnella lasta omana yksilönään. Painotetaan, että kuuntelu ei ole ikään kuin resurssikysymys ja se vaatii opettajalta hyvin vähän. Asennekasvatusta pidetään tärkeimpänä tekijänä erityislasten ja heidän vanhempiensa tukemisessa. Tässä tekstin mukaan auttaisi kokemusasiantuntijat, jotka kertovat omista koulunkäyntikokemuksistaan ”erityisoppilaana”. Kokemusasiantuntija tapaamiset ovat saaneet hyvää palautetta ja myös vertaistukiryhmistä on ollut kokemusten mukaan apua. Tekstissä mainitaan, että asennekasvatus on vuosien kestävä työtä, eikä pienet hankkeet riitä. Tässä kirjoituksessa kehykset menevät päällekkäin, on vanhempien näkökulmaa ja toisaalta ns. Psykologista kehystä, mutta myös resurssikysymys vilahtaa jälleen. Tässä on nähtävissä ns. kasvatuksellinen kehys, joka eroaa psykologisesta kehyksestä siinä, että kokemusten sijaan esitetään kasvatuksellisia ratkaisuja.

Helsingin Sanomien artikkeli ” Maiju Järvisen 7-vuotias poika eristettiin luokassa muista sermeillä – Tänä keväänä hän on viimein pystynyt kertomaan, miltä opetus-suunnitelman painottama inkluusio oikeasti tuntuu”, ottaa selvää vanhempien huolesta ja ajatuksista uusista opetusjärjestelyistä. Artikkelin pää-äänenä on järvenpääläinen Nina Aronen, jonka lapsilla on diagnosoitu tarkkaavaisuushäiriö, autismikirjon häiriö ja Touretten oireyhtymä. Aronen selittää poikansa oireilua Adhd-diagnoosin kautta ja lääketieteellisestä näkökulmasta:

Adhd:n takia molemmat tarvitsisivat tukea myös keskittymiseen.”Poikani saattoi ravata ympäri luokkaa ja käytäviä ja juosta opettajaa karkuun. Oli myös jonkin verran tappeluita. Hän ei ole normaalisti aggressiivinen, mutta kun joka suunnasta tulee ärsykeitä aisteille, hän oireilee aggressiivisuudella”, Aronen kertoo.

Aronen lisää tähän psykologista näkökulmaa pahasta olost: “On aina hirveä tilanne äidille, kun kotona on jo tunne, että tulee tästä päivästä taaskaan mitään. Sitä miettii, onko lapsella taas paha olo, tapahtuuko taas jotain ja täytyykö taas tulla koulusta kotiin”. Hän kertoo tuntevansa erityislasten vanhempia, jotka ovat pohtineet kotiopetusta yleisopetuksen sijaan. Arosen poika erotettiin sermillä muista lapsista, kun opettaja katsoi muiden oppimisen häiriintyvän pojan käytöksestä. Aronen kertoi ymmärtävänsä eristämispäätöksen: ”Ymmärrän, että opettajan täytyy turvata muiden lasten turvallisuus. Se on kuormittavaa myös opettajalle, kun yksi oppilas vie kaiken huomion ja on luokallinen muitakin oppilaita”.

Järvenpäläiset näkövammaisen pojan vanhemmat kertovat huolestaan Helsingin Sanomien artikkelissa (2019) “Näkövammaisen 15-vuotias poika joutuu selviytymään oppitunneilla yksin, koska koululla ei ole tarpeeksi koulunkäynninohjaajia”. Päätöstä koulunkäynninohjaajan tuntien vähentämiseksi koulun rehtori perustelee sillä, että koululla ei ole tarpeeksi resursseja, toisin sanoen ei ole varaa palkata lisää koulunkäynninohjaajia. Oppilaalla kerrotaan olevan perinnöllinen verkkokalvon rappeuma, jolloin hänen kykynsä erottaa maastoa, nähdä hämärässä ja kirkkaassa valossa on heikentynyt huomattavasti. Hänellä kerrotaan olevan lukivaikeus ja autismikirjon piirteitä muistuttavia keskittymisvaikeuksia. Hänen lääketieteellisten diagnoosiansa takia hänen kerrotaan tarvitsevan apua mm. muistiinpanojen tekemisessä. Oppilaan vaikeuksia siis aiheuttaa toisaalta lääketieteelliset diagnoosit, mutta toisaalta resurssien ja tuen puute, joka ei mahdollista oppimisen mielekkyyttä. Keskustelua palkkaamisesta käydään vuosittain järvenpäläisessä koulussa, mutta toistaiseksi oppilaat jäävät osittain ilman tarvittavaa tukea: ”Se on aika monimutkainen juttu. Aina välillä käydään keskustelua siitä, pitäisikö palkata ohjaajia vai pitäisikö saada lisää resurssiopettajia vai erityisopettajia. Näitä sitten laitetaan eri vaakakuppeihin ja mietitään, mikä hyödyttäisi missäkin tilanteessa”. Taloudellisesta kehyksestä siirrytään psykologiseen kehykseen, kun vanhemmat kertovat huolestaan: “Hämäläiset pelkäävät, että heidän poikansa jää tilanteen takia jälkeen muista oppilaista. Se todennäköisesti laskisi arvosanoja ja vaikeuttaisi keväällä jatko-opintoihin hakemista”.

Yle kirjoittaa artikkelissa:” Lastensuojeluilmoituksia ja punaisia Wilma-merkintöjämoneet erityislapsset jääneet ilman tukitoimia etäkoulun vuoksi”, etäkoulun aiheuttamista ongelmista lapsiperheille, joissa on erityislapsia. Vanhemmat kertovat huolestaan ja kuormituksestaan, jota etäkoulu on aiheuttanut. Artikkelissa kerrotaan, että Suomessa yli 45 000 oppilasta saa erityistä tukea opiskeluun. Heillä on ollut korona-aikanakin

oikeus lähiopetukseen, mutta monet vanhemmat ovat joutuneet pitämään lapsiaan kotona infektiyliherkkyyden vuoksi. Ylen toimitus on haastatellut seitsemää vanhempaa, joiden lapsi tai lapset ovat erityisen tuen piirissä. Lapset ovat 3-9-luokkalaisia ja erityisen tuen päätöksen he ovat saaneet mm. ADHD- tai ADD-diagnoosien vuoksi.

Vanhempien huoli (psykologinen kehys) näkyy eräässä lainauksessa: ‘Kävimme koulun kanssa hyvin kiivasta keskustelua siitä, että eihän oppilas, joka ei koulussakaan ole pystynyt keskittymään itsenäisesti, pysty siihen ilman erillistä tukea’. Vanhemmat myös kertovat, että jotkin opettajat ovat tyystin unohtaneet oppilaiden lääketieteelliset diagnoosit ja ohjeet ovat olleet siltä osin puutteellisia, esimerkiksi oppilaan kuulovammaa ei ole otettu huomioon, eikä selkeistä kirjallisia ohjeita ole saatu pyynnöistä huolimatta. Tässä yhdistyy lääketieteellinen ja kasvatuksellinen kehys, sillä ohjeistuksissa, jotka ovat osa opettajan kasvatuksellista työtä, ei ole kyetty ottamaan diagnooseista johtuvia ongelmia huomioon. Erään opettajan jopa kerrotaan ikään kuin hylänneen yhden oppilaista: ”Hän sanoi viime viikolla, että ihan sama, ei hänen kannata edes yrittää enää. Ihan sama, vaikka hän jäisi luokalle. Ei hän kuitenkaan pärjää tässä, että tää oli tässä, ei väliä”. Kasvatuksellinen ja psykologinen kehys näkyy myös muissa vanhempien sitaateissa, joissa haasteiden kerrotaan johtuvan opettajien puutteellisesta ymmärryksestä ja ohjeistuksesta:

Erityisesti tarkkaavaisuushäiriöisille lapsille on haastavaa, kun tehtäviä tulee palauttaa moniin eri paikkoihin. Pahimmillaan ohjeet voivat olla ristiriitaisia keskenään.

Opettaja ei ymmärrä, että lapsi ei yksinkertaisesti ole niin itseohjautuva kuin muut. “Katso video, opiskele ja tee.” Hän ei yksinkertaisesti pysty siihen. Sitten tulee huonoja Wilma-merkintöjä.

Kaksi ensimmäistä viikkoa koulusta tuli älyttömät sivumäärät tehtäviä, mutta ei mitään muuta kontaktia opettajilta. Sitten alkoi tulla palautetta, että tehtävät eivät palaudu eikä oppilas lähetä tietoa oikeaan aikaan.

Helsingin Sanomien artikkelissa (2020) ‘Erityisluokka leimaa lapsen tai nuoren’ lapsestaan huolestunut vanhempi kirjoittaa lapsen haasteista koulussa psykologisesta ja lääketieteellisestä näkökulmasta:

Lapseni pelkää yläkouluun siirtymistä, koska on varma, että häntä tullaan kiusaamaan. Hänellä on pelkoonsa syy. Hän on menossa erityisluokalle ja tietää jo kokemuksesta, että tämä on syy leimaamiseen, kiusaamiseen ja syrjintään.

Vaikka lapseni on kehittynyt monessa suhteessa ikätasoisesti, perussairauteen liittyvän oppimisvaikeuden vuoksi hän tarvitsee opinnoissaan rauhallisen oppimisympäristön ja vahvaa tukea.

Lapsi ei ymmärrä, miksi tämän on oltava kaikille koulun oppilaille julkinen asia. Kukaan ei ole erityisluokalla turhaan, joten se, että oppilas sijoitetaan erityisluokalle tarkoittaa, että hänellä on jokin diagnoosi, neurologinen sairaus tai muuten mittavia oppimisen vaikeuksia.

Erään erityisen tuen oppilaan äiti kertoo huolistaan lapsen tuen saamisesta ja vaikeista päätöksistä, joita joutui tekemään tuen saamiseksi Ylen artikkelissa (2021)

‘‘Epätoivoinen äiti antoi lapsensa sijoitukseen saadakseen tämän pienryhmään: ‘‘Se oli tosi rankka päätös- opetuksen tuki vaihtelee kunnissa’’. Artikkelin alkaa äidin kommentilla: ‘‘Ei ollut muuta vaihtoehtoa. Se oli tosi rankka päätös, mutta kun ajattelen lapsen parasta, tämä oli vain tehtävä’’. Perhe joutui antamaan erityistä tukea tarvitsevan lapsensa väliaikaiseen sijoitukseen, jotta lapsi pääsee pienryhmäopetukseen. Lapsella kerrotaan olevan adhd-diagnoosi, jonka takia hän on rauhaton eikä opetukseen keskittyminen ole helppoa. Tässä yhdistyy psykologinen ja lääketieteellinen kehys, kun äiti kertoo ensin teon rankkuudesta, mutta ajatuksesta lapsen edusta ja lapsen kerrotaan omaavan adhd-diagnoosin.

Lastenpsykiatrian lääkäri kertoo erään toisen erityistä tukea tarvitsevan lapsen käyttäytymisestä ja vanhempien huolesta: ‘‘ Hän on purkanut uhmakkuuttaan ja turhautumistaan toisiin oppilaisiin, ja näistä tilanteista tulee sitten koulupäivän keskeytyksiä. Tämähän työllistää myös sosiaalipuolta, muut vanhemmat ovat tietysti huolissaan tilanteesta ja ovat yhteydessä sosiaalitoimeen’’. Tässä näkyy lääketieteellinen kehys, sillä haastateltavaksi on otettu nimenomaan lastenpsykiatrian lääkäri, eikä kyseisen lapsen äitiä. Artikkelissa kerrotaan, että sivistyslautakunta päätti esittää kunnanhallitukselle ja –valtuustolle, että kuntaan perustettaisiin uusi alakouluikäisten erityisluokka, jossa olisi yksi erityisluokanopettaja ja yksi koulunkäynninohjaaja. Artikkelin ilmestymisaikaan kunnanhallitus oli vedonnut talous- ja toimintasuunnitelmaan sekä yt-neuvotteluihin, eikä näin esittänyt erityisluokanopettajan viran perustamista (taloudellinen kehys). Inklusion toteutukseen liittyviä ongelmia kommentoi opetusneuvos Jussi Pihkala, jonka mukaan opettajien koulutuksessa on puutteita erityislasten kohtaamisen ja heidän kanssaan työskentelyn suhteen (kasvatuksellinen kehys). Lopuksi sijoitetun lapsen äiti kertoo vielä helpotuksesta:

Tietysti olisin toivonut jo aikoja sitten pienryhmää ja tarvittavaa tukea, mutta nyt lähinnä toivon, että muut lapset ja vanhemmat eivät joudu tätä samaa kärsimään. Koulu on mennyt tosi hyvin, mitään ongelmia ei ole ollut. Ero entiseen on selkeä. Kotiin on tietysti ikävä, mutta koulu menee nyt hyvin, äiti kertoo huojentuneena.

Vanhempien nähdään artikkeleiden perusteella olevan huolissaan lapsiensa jaksamisesta koulussa ja kokee, että lapset eivät saa tarvitsemaansa tukea tai ovat joutuneet taistelemaan tuen saamiseksi. Tilanne kuormittaa sekä vanhempia että lapsia. Artikkeleissa ratkaisuehdotuksia ei anna niinkään vanhemmat, vaan koululaitoksen henkilökunta ja asiantuntijat. Useimmiten korostuu se, miten resurssiomalla enemmän opettajia ja kouluavustajia ja lisäämällä pienluokkia voidaan ratkaista inkluusioon liittyvät ongelmat. Taloudellisessa kehyksessä ei nähdä tukea tarvitsevia lapsia varsinaisena ongelmana, vaan nähdään, että kunnat ovat epäonnistuneet inkluusion toteuttamisessa. Vain harvakseltaan voidaan nähdä näkemyksiä siitä, että kasvatuksellisin keinoin voitaisiin vaikuttaa oppilaiden viihtymiseen koulussa ja tarjota tukea yksinkertaisin vuorovaikutuksellisin keinoin, jotka eivät ole resurssikysymys. Artikkeleissa, jossa käsitellään vanhempien huolta, kerrotaan vanhempien näkökulmasta lasten kuormituksesta ja vanhemmat selittävät lasten käytöstä lääketieteellisten diagnoosien kautta.

Honkasillan (2017) tutkimuksessa havaittiin, että äidit ja nuoret antavat diagnooseilleen toisiinsa nähden ristiriitaisia merkityksiä. Äidit kokivat diagnoosit lupauksina vaikeuksien ottamisesta totena ja paremmasta tulevaisuudesta, kun taas nuoret eivät hyväksyneet lääketieteellisten diagnoosien antamaa leimaa identiteettiinsä (Honkasilta, 2017). Vaikka vanhemmat pohtivat Ylen ja Helsingin Sanomien artikkeleissa lastensa vaikeuksia lähinnä diagnoosien kautta, ei lääketieteellinen selitysmalli itsessään ole riittävä keino ymmärtämään diagnosoitujen lasten tarpeita, jonka myös Honkasilta (2017) toteaa.

Artikkeleissa ei haastatella tukea tarvitsevia lapsia. Oppilaiden ääni ei näy artikkeleissa, vaan pääosin vanhempien tai opettajien. Aikuisten tehtävänä on tarjota lapsille tarvitsemaansa tukea, mutta voidaan pohtia jääkö tuki vaillinaiseksi, jos oppilaiden näkökulmaa ei oteta huomioon. On havaittu, että esimerkiksi vammaiset saavat harvoin ääntään kuuluviin mediassa ja monesti uutisointi on holhoavaa, sääliä tai pelkoa luovaa (Mattson, 2010). Näyttäisi osittain siltä, että uutisissa erityisen tuen oppilaista

puhuttaessa painottuisi sääli ja pelon luominen, sillä artikkeleissa painotettiin nimenomaan negatiivista käyttäytymistä ja väkivaltaa.

Niemi (2021) on tutkinut erityisen tuen tarpeen merkitystä nuorten aikuisten koulutuselämänsä kerronnassa. Hän toteaa, että vaikka inklusiota on pyritty vahvistamaan koulussa ja tuen käytäntöjä on kehitetty usean vuoden ajan, erityisen tuen tarpeeseen liittyy edelleen negatiiviseksi koettuja merkityksiä, kuten aiemminkin 1980- ja 1990-luvuilla kouluun käyneiden haastateltavien kerronnassa ilmenee. Niemen tutkimus on hyvä esimerkki siitä, miten on tärkeää saada esille erityisen tuen tarpeen oppilaiden näkemyksiä koulusta ja miten toisaalta koulutusjärjestelmä lähestyy heidän tuen tarpeita.

6.2 Oppilaiden sosioemotionaaliset haasteet ja väkivalta

Yhtenä aihepiirinä artikkeleista nousi oppilaiden sosioemotionaaliset haasteet ja väkivalta, joita tarkasteltiin niin oppilaiden kokemuksesta kuin vanhempien ja opettajien kokemusten kautta. ‘‘Mitä ihmettä kouluissa tapahtuu? Väkivaltaa ja psyykkistä oireilua yhä nuoremmilla oppilaille’’ (2018) on Ylen kirjoitus, jossa pohditaan nuorten psyykkistä oireilua ja väkivaltaa kouluissa ja sen lisääntymistä. Heti tekstin alussa siteerataan poliisin tiedotetta, jolla pyritään järkyttämään lukijaa: ‘‘Poliisi sai tiistaina 27.11.2018 ilmoituksen, että Luvian yhtenäiskoulussa on oppilaan repusta löytynyt tyhjä pistoolikotelo ja patruunoita. Poliisin aloitettua asian selvittämisen ilmeni, että kyseisessä kotelossa on ollut pienikokoinen käsiase, jota poika oli näytellyt koulussa jo edeltävänä päivänä joillekin kavereilleen’’. Rehtorien antaman palautteen perusteella oppilaiden psyykinen oireilu on kasvamaan päin ja ilmeisesti väkivaltatapauksia esiintyy yhä nuorempien keskuudessa. Poliisille väkivaltatapauksia ilmoitetaan kuitenkin harvoin ja ne käsitellään usein sisäisesti koulun kesken. Alakoulun rehtorina toiminut Tero Grönmark sanoo kirjoituksessa, että opettajan on valmis kohtaamaan väkivaltaa päivittäin. Tilanteet ovat useimmiten puhuttavissa olevia, mutta joskus opettaja joutuu pitämään oppilasta esimerkiksi syliotteessa.

OAJ:n mukaan ongelmat koulussa johtuvat resurssipulasta, jolloin koulussa ei ole tarjolla oikeanlaista tukea ja opetusryhmät ovat liian suuria. Tukitoimien saaminen kolmiportaisen mallin mukaan ei aina toteudu lainmukaisella tavalla. OAJ lisäksi

opettajien määrää ja lisäksi myös pienryhmiä. Tekstissä siis nähdään, että psyykinen oireilu on seurausta resurssipulasta.

Huoli oppilaiden psyykkisistä ongelmista näkyy myös Ylen kirjoituksessa: ”Yksi viiltelee itseään, toinen tärisee pulpettinsa alla- yläkoulun opettaja: ”Ennen suurin huoli oli, että onko läksyt tehty, mutta nyt päivät ovat selviytymistä” (2018). Tässä kirjoituksessa psyykkisiä ongelmia katsotaan jyvaskyläläisen yläkoulun arjen esimerkein. Tekstissä on jälleen alkuun järkyttävä esimerkki, jossa kerrotaan, että oppitunti keskeytyi, kun oppilas alkoi viillellä itseään luokassa. Kerrotaan myös, että seuraavana päivänä samassa luokassa toinen oppilas kätkeytyi kaappiin ahdistuksissaan. Tapaukset ovat äärimmäisiä, mutta ne herättävät huolta. Tekstissä sanotaan, että yksittäiset oppilaat vievät usein tuntien huomion muualle kuin oppimiseen ja usein myös lahjakkaat oppilaat jäävät ilman kunnollista opetusta. Näin räikeäkin kuvailu on selkeästi psykologisen kehyksen sisällä.

OAJ:n mukaan opettajat jättävät usein kertomatta koulujen ongelmista ja he pelkäävät oppilaidensa ja vanhempien mielipahan puolesta. OAJ ottaa jälleen kantaa rahoituksen puolesta. Sen mukaan perusopetuksesta on säästetty huimia määriä ja vuonna 2018 valtion osuus opetuksen kustannuksista on ollut 25-26 prosenttia, kun aiemmin se on ollut 58 prosenttia. Perusopetukseen on vuosittain kohdistettu yhä suurempia säästöjä. Koulujen välillä sanotaan olevan myös runsaasti eroja ja joihinkin kouluun kohdistuu suuremmat säästöt kuin toisiin. Ryhmät ovat tällöin suurempia ja pienryhmiä on vähemmän. Tässä siis vihjaillaan sen puolesta, että inkluusio on säästötoimi. OAJ toivoo, että lakiin kirjattaisiin selkeästi maksimi ryhmäkoot, mutta voidaan vain pohtia muuttaako lakimuutos mitään, kun kaikki oppilaat eivät laista huolimatta saa oikeanlaista tukea koulussa. Ryhmäkokojen pienentämisen lisäksi OAJ haluaa kouluihin lisää erityisopettajia. Sen mukaan on periaatteessa oikein, että erityisen tuen oppilaita on tavallisilla luokilla, mutta sen pitäisi samalla tarkoittaa ryhmäkokojen pienentymistä ja erityisopettajien ja avustajien määrään kasvamista. Taloudellinen kehys astuu kehiin yksityiskohtaisen kokemuksen kuvailun jälkeen.

Kirjoitus Ylessä ”Koulu ryhtyy ratkaisemaan lasten käytösongelmia uudella tavalla- ottaa keinoksi kortit, joihin kirjataan henkilökohtaiset käytösohjeet” (2018) ottaa kantaa ns. positiivisen kasvatuksen puolesta. Tämä on hieman positiivisemmalla otteella kirjoitettu artikkeli kuin muut samaan kategoriaan kuuluvat kirjoitukset. Koulussa on otettu käyttöön uusi toimintatapa, jossa kortteihin kirjoitetaan henkilökohtaiset

käytösohjeet. Toimintatapa on perua Yhdysvalloista ja sitä on laajasti tutkittu. Korttiin kirjoitetaan pari selkeää käytännöllistä tavoitetta käyttäytymisestä, joita aikuinen seuraa. Koulussa nimetään myös ohjaajat, jotka oppilas tapaa aamulla kouluun tullessa ja sieltä lähtiessä. Oppituntien jälkeen tarkistetaan, miten oppilas on onnistunut kortin osoittamissa käyttäytymistavoitteissa. Hyvistä pisteistä saa tarroja ja jatkuvat onnistumiset johtavat suurempaan palkintoon. Kortit allekirjoittavat päivän päätteeksi lapsen vanhemmat. Tässä on selkeästi kasvatuksellista otetta ja käytösongelmiin annetaan ratkaisu muusta näkökulmasta kuin taloudellisesta näkökulmasta.

Kirjoituksen mukaan tarkoituksena on keskittyä onnistumisiin, jotta lapsi saa selkeän käsityksen siitä millaista käytöstä häneltä odotetaan. Huonoon käytökseen ei keskitytä erityisesti, eikä huonosta käytöksestä rangaista. Toimintamalli on tarkoitettu erityisesti oppilaille, joilla on käyttäytymisen kanssa haasteita. Toimintamallin ongelma on siinä, että se vaatii ohjaajan, jonka aikataulu on joustava. Tässä kirjoituksessa on havaittavissa se, että erityisen tuen oppilas tai tässä tapauksessa myös tehostetun tuen oppilas on kasvatuksellisten toimien kohde, ikään kuin passiivinen kohde, jossa häntä arvioidaan ja ohjataan. Oppilas nähdään kuitenkin kelvollisena oppimaan uusia käytösmalleja, eikä oppilaita pidetä ns. mahdottomina. Kasvatuksellisen kehyksen sisällä oppilas on kasvatuksellisten toimien kohde.

Helsingin Sanomien (2018) mielipidekirjoitus "Ilmiöoppiminen on haaste tukea tarvitseville oppilaille" pohtii erilaisen oppimis- ja käyttäytymisvaikeuksien kanssa painivien oppilaiden selviämistä uuden opetussuunnitelman haasteista. Kirjoittaja on erityisopettaja, joten hän kirjoittaa opettajan näkökulmasta. Kirjoituksessa otetaan jälleen pohdintaan integraatio säästötoimena, jolloin opetus ja erityisen tuen oppilaat nähdään taloudellisen kehyksen kautta. Taloudellinen näkökulma saa vastapainoa kasvatuksellisen ja psykologisen kehyksen näkökulmasta:

Tukea tarvitsevilla oppilailla voi kuitenkin olla haasteita ilmiöoppimisessa. Ainakin, jos heiltä edellytetään kovin monia taitoja yhtäaikaisesti, kuten hyviä vuorovaikutustaitoja ja digitaalisia taitoja sekä itseohjautuvuutta. Parempi onkin edetä pienin askelin, muutamaa taitoa kerrallaan harjoitellen.

Kasvatuksellinen näkökulma näkyy myös Ylen artikkelissa (2019) "Ei elämässäkään ole pienryhmiä- vantaalaiskoulussa erityisluokkien poistaminen on arvovalinta". Tässä artikkelissa inklusion ongelmallisuuksien ja haasteiden kanssa kamppailevien

oppilaiden opettamisen vaikeuden sijaan katsotaan tätä positiivisesta ja onnistuneesta näkökulmasta. Jukka Ihalainen, joka on rehtorina vantaalaisessa koulussa, jossa ei ole ollut kiinteitä pienryhmiä moneen vuoteen, kommentoi kritiikkiä erityisluokkien vähentämistä kohtaan oikeutettuna, jos vähentämisellä tavoitellaan säästöjä eikä oppilas saa tukea, jota tarvitsee. Hänen mukaansa järjestelyt eivät voi toimia, jos tuki ei seuraa oppilasta: " Erityistä tukea tarvitsevaa lasta ei voi heittää syvään päähän eli laittaa perusopetuksen luokkaan noin vain". Erityisopettaja Ruusa Riikola perustelee inklusiota sillä, että olemme kaikki yhdenvertaisia ja kuulumme samaan yhteiskuntaan. Hänen mukaansa inklusio koskee kaikkia oppilaita: " Se ei ole aina erityisen tuen oppilas, joka tarvitsee pientä aikalisää omasta luokasta " Artikkelissa kasvatuksellinen kehys näkyy edelleen siinä, miten opetusjärjestelyitä kuvaillaan:

Vierumäen koulussa on kehitetty nykyisiä toimintamalleja vuosien ajan. Koulussa on nimetty jokaiselle luokka-asteelle oma erityisopettaja. Hän työskentelee yhteistyössä luokanopettajien ja koulunkäyntiavustajien kanssa. Erityisopettaja voi opettaa luokkaa samaan aikaan tai ottaa luokilta pienempiä ryhmiä tarpeen mukaan. Koulussa on sovittu selkeät säännöt siitä, miten toimitaan ongelmatilanteissa. Esimerkiksi, jos oppilas ei pysty olemaan luokassa muiden kanssa, on mahdollistaa käyttää niin kutsuttua pysäkkimallia. Siinä toinen opettaja ottaa, esimerkiksi tunniksi tai kahdeksi, vastuun haastavasti käyttäytyvästä oppilaasta. Pysäkin tarkoitus on rauhoittaa sekä oppilasta että muuta luokkaa. Joskus oppilas tarvitsee enemmän aikuisen tukea eikä oleminen omassa luokassa onnistu pysäkkijaksosta huolimatta. Tällöin oppilas siirtyy niin sanotuksi ankkurioppilaaksi. Silloin hän kulkee nimetyn opettajan mukana koko ajan. Useimmiten ankkurijakso rauhoittaa oppilasta ja hän voi palata kotiluokkaan. Pienen tauon jälkeen siellä oleminen sujuu yleensä paremmin. Riikola toteaa, että ankkurimalli sitoo opettajaa ja edellyttää ennakkointia. Mutta kokemukset ovat olleet niin hyviä, että se vaiva kannattaa nähdä. Jotkut lapset tarvitsevat vahvaa aikuisen läsnäoloa ja tukea.

Erityisoppilaiden opettamista toisesta näkökulmasta katsoo aineenopettajana peruskoulussa toimiva Erja Ylen artikkelissa " Sieltä tullaan nyrkin kanssa, että sinähän et minua määrää" – näin opettajia lyödään ja kiusataan kouluissa". Väkivallan ja väkivallan uhan kerrotaan olevan päivittäistä. Psykologinen kehys näkyy väkivallan uhan kuormittavuudessa: "Erja on saanut nyrkistä esimerkiksi välituntiselkkauksia selvittäessään. Väkivallan uhka kuormittaa opettajaa". Erja kertoo kasvatuksellisesta näkökulmasta, miksi hän kokee, että opettajat ovat avuttomia väkivaltaa kohdatessa:

Opettajan koulutus ei anna riittäviä eväitä tähän hommaan. Opetettavat asiat ovat hanskassa, mutta sitä ei opeteta, miten toimia, kun oppilas käyttäytyy

aggressiivisesti ja hänen riehumistaan täytyisi rajoittaa kaikkien turvallisuuden vuoksi.

Kasvatuksellisesta näkökulmasta siirrytään taloudelliseen kehykseen: ”Viime vuosina erityisoppilaiden tuesta on säästetty. Erityisluokkia on purettu, ja erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat yhä useammin tavallisissa luokissa. Aivan kuten Erjankin koulussa”. Taloudellisesta kehyksestä siirrytään takaisin psykologiseen kehykseen, kun 3. luokan opettaja Birgitta Lyytikkä kertoo henkisestä kuormituksesta: ” Viime vuosi oli sellainen, ettei aina jaksanut. Viikonlopuista puolet meni siihen, että yritti palautua. Kesäloman ensimmäiset päivät menivät itkiessä, kun ei jaksaa”. Opettajien kokemaa väkivaltaa ja sen aiheuttamaa stressiä tuetaan työolobarometrien tulosten avulla:

Samasta tutkimuksesta selvisi, että opettajien kohtaama väkivalta sekä kiusaamistilanteet ovat lisääntyneet. Peruskoulun opettajista lähes joka kuudes on kohdannut väkivaltaa työssään. Yli 60 prosenttia on kohdannut kiusaamista työssään. Suurimpia kiusan tekijöitä ovat oppilaat ja heidän vanhempansa. Reilut 40 prosenttia peruskoulun opettajista kokee kiusaamista oppilaan taholta. Ihan ekaluokkalaisesta lapsesta alkaen voi olla fyysistä väkivaltaa, uhkailua, haistattelua ja fyysistä kontaktia. Ne ovat henkisesti kuormittavia tilanteita, joita siedetään aivan liian pitkään, kertoo työsuojeluvaltuutettu Juvonen.

Lähikouluperiaatteeseen siirtymisen katsotaan olevan hyvä juttu, kunhan pienryhmiä ja opettaja- ja erityisopettajaresursseja on riittävästi. Erja toivoo, että kouluissa ryhdyttäisiin tekemään suurempaa yhteistyötä esimerkiksi nuorisopsykiatrian kanssa ja apua saataisiin sitä tarvitseville oppilaille entistä nopeammin. Tässä nähdään, kuinka taloudellinen kehys yhdistyy psykologiseen kehykseen. Toisaalta, kun puhutaan nuorisopsykiatriasta, voidaan ajatella, että tässä on nähtävissä myös lääketieteellistä kehystä.

”Liikaa vastuuta liian varhain? -Nykykoulussa järjestelmästä putoavat sellaiset, jotka aiemmin selvisivät pää pinnalla” on Ylessä julkaistu artikkeli (2019), jossa ilmaistaan huolta erityisesti psykiatrisessa hoidossa olevista lapsista. Artikkelissa tilastoidaan lasten neuropsykiatrisia lähetteitä ja selitetään miten ADHD:n tai muun neuropsykiatrisen oireilun vuoksi tutkimuksiin hakeutuvien alakouluikäisten määrä on kasvussa. Samalla kerrotaan lääkäreiden huolesta lasten selviämisestä aikuisten ja koulumaailman muutosten keskellä. Tilastojen alla on sitaatti vertaistukiryhmästä:

Erityisopettaja ehdottaa lääkityksen hankkimista lapselle, vaikka sille ei ole tarvetta koulun ulkopuolella eikä lastenpsykiatrikaan ole ehdottanut.

Lähikoulussamme on ilmiöoppimista, ryhmitöitä ja luokkien sekoittamista. Kauhulla odotan, kun uusi koulu monitoimitiloineen valmistuu.

Tässä on selkeästi lääketieteellinen näkökulma ja artikkelissa on tietolaatikossa kuvailtu eri diagnooseja ja niiden lääkehoitoa, mutta toisaalta oppilaiden ongelmien ei katsota johtuvan vain lääketieteellisistä diagnooseista, vaan koulun kykenemättömyydestä vastata tukea tarvitsevien oppilaiden tarpeisiin. Tätä puoltaa mm. Lastenpsykiatrin kommentti:

Lastenpsykiatrian linjajohtaja Anita Puustjärvi Kuopion yliopistollisesta sairaalasta on samoilla linjoilla Lindholmin kanssa sen suhteen, että lapset, jotka pärjäsivät perinteisessä oppimisympäristössä, oireilevat nyt herkemmin. Hän uskoo sen johtuvan siitä, että modernit oppimisympäristöt ja -tavat eivät tue erityistarpeista lasta.

Ylen artikkeli (2020) ”Erityisopettaja sulautti ”koulun äänekkäimmän ja näkyvimmän pienryhmänsä tavalliseen luokkaan- miten hän onnistui siinä, mikä monessa koulussa on mennyt pieleen”, ottaa kantaa inklusion puolesta ja etenkin siltä kannalta, että siitä on hyötyä oppilaiden sosioemotionaalisten ongelmien kannalta, kuten myös oppimisen. Vaikka monen oppilaan vanhemmat näkevät ylen mukaan inklusion ongelmallisena ja työrauhaa rikkovana asiana, erityisopettaja Juho Kontinen on lähtenyt innokkaana inklusiivisen opin tielle. Hän kuvaa uupumusta (psykologinen kehys) johon hän pyrkii kasvatuksellisin keinoin puuttumaan:

”Olimme koulun kuuluvien ja näkyvien porukka, ja oppilaat vahvistivat toistensa huonoa käytöstä. Kaikki väsyivät ja homma tuntui todella raskaalta”.

Kontinen sai ajatuksen eräällä juoksulenkillä: entä jos hän voisi opettaa pienryhmäänsä yhdessä luokanopettajien kanssa ja erityistä tukea tarvitsevat lapset voisivat opiskella perusopetuksen luokissa. Voisiko siitä olla apua käytöshäiriöihin ja työskentelyn ja oppimisen pulmiin?

Juha Kontinen kuvaa kasvatuksellisesta kehyksestä mitä eri keinoja hän on ottanut oppilaiden sosioemotionaalisten haasteiden ratkaisemiseksi ja työrauhan ylläpitämiseksi: ”Hyvällä käytöksellä saattoi esimerkiksi tienata puuha-aikaa perjantaiksi tai palkintotunteja koko luokalle.” ja ”Oppilaita ei kuitenkaan jaettu ryhmiin sen mukaan, kuka oli erityisoppilas tai yleisopetuksen oppilas, vaan esimerkiksi osaamisen mukaan”. Kontisen mukaan opettajan roolissa pitää olla epävarmuuden sietokykyä ja keskittymistä rakennetaan pikkuhiljaa.

Erityisen tuen oppilaiden opettamista, sekä inklusion vaikutusta työrauhaan pohditaan myös Ylen artikkelissa (2020) ‘‘Jos luokassa on 80 oppilasta, niin tottakai todennäköisyys häiriöille lisääntyy- asiantuntijan mukaan työrauha paranee kouluissa samoilla keinoilla kuin työpaikoilla’’. Taloudellinen kehys näkyy Opetusneuvos Martti Hellströmin kommentissa:

2000-luvulla yksi työrauhaan vaikuttaneista asioita on ollut inklusio. Inklusion ajatus on se, että suurin osa oppilaista saisi kaiken tarvitsemansa tuen omassa lähiluokassaan eikä erityisluokissa. Valitettavasti kunnat ovat käyttäneet inklusiota säästökeinona eivätkä ne oppilaat, jotka tarvitsisivat erityisluokan tukea, pääse sinne enää taloudellisista syistä.

Seuraavassa puheenvuorossa Martti Hellström pohtii niin ikään sekä psykologisesta kehyksestä, että kasvatuksellisesta kehyksestä:

Jos työrauhaongelmia lähdetään ratkaisemaan pelkällä kurilla, niin se on melkein sama kuin syyllään annettaisiin sädehoitoa. Se on ylimitoitettu hoitokeino. Ensin pitää tunnistaa, missä on ongelma.

Huono työrauha voi johtua monesta syystä: opettajan toiminnasta, opetettavasta asiasta, yksittäisestä oppilaasta tai ryhmästä.

Opettaja voi olla luonteeltaan hankala, kylmä ja jopa äkkipikainen. Eihän kurista ole apua, jos lapset oikeudenmukaisesti kokevat, että heitä kohdellaan väärin.

Vikaa voi olla myös yksittäisessä oppilaassa tai ryhmässä. Eräs yläkoululainen poika sanoi kerran eräässä seminaarissa, etteivät oppilaat ole aina reiluja, vaan he välillä räähkäävät opettajia.

Ryhmän huono käytös voi liittyä esimerkiksi murrosikään, jossa nuoren kehitystehtävänä on irtautua aikuisista. Käytös voi olla julmaa. Jos joku hakee murrosiässä kavereiden hyväksyntää huonolla käytöksellä, niin kovalla kurilla laumaa vastaan hyökkääminen ei ole oikea ratkaisu. Tilanne pitää purkaa ja saada hallintaan muilla keinoilla.

Huono työrauha voi johtua myös siitä, että asiat eivät oikeasti kiinnosta oppilaita. Eihän kuri ole silloinkaan ratkaisu, vaan se, että käytetään monipuolisempia työtapoja ja sisältöjä karsitaan. Lisätään oppilaiden valinnanmahdollisuuksia.

Kahden erityislapsen äiti kertoo etäkoulun raskaudesta lapsen kanssa, jolla on sosioemotionaalisia haasteita Helsingin Sanomien artikkelissa (2020) ‘‘Mervin kymmenvuotias tytär turhautuu kotona niin, että kynät ja jogurttipurkit lentävät –

Etäkoulu voi olla raskas kokemus erityislapsen perheelle”. Artikkelin alku on katkelmalla tavallisesta aamusta kotona:

Tytär 10-vuotta: ”Äiti, mitä mä söisin aamiaiseksi?”

Äiti: ”Olisi puuroa, leipää tai jogurttia. Mitä niistä haluaisit?”

Tytär: ”Jogurttia!”

Äiti antaa jogurtin pöytään.

Tytär: ”Mä halusin vadelmajogurttia, tää on uuniomenaa!”

Äiti: ”Vadelmaa ei nyt ole.”

Jogurttipurkki lentää keittiön seinään.

Lapsen kerrotaan saaneen juuri adhd-diagnoosin ja hänen impulsiivisen käyttäytymisensä selitetään olevan seurausta tästä (lääketieteellinen kehys). Perheen arjen kerrotaan muuttuneen kaoottisemmaksi etäkoulun myötä. Artikkelissa selitetään tavallisempia lapsilla esiintyviä kehityksellisiä neuropsykiatrisia oirekuvia, joita ovat mm. Adhd, autismikirjon eriaisteiset häiriöt ja Touretten oireyhtymä. Näihin liittyy usein tarkkaavuuden ja toiminnan ohjaamisen sekä käyttäytymisen säätelyn vaikeuksia, kertoo neuropsykologian erikoispsykologi ja psykoterapeutti Katri Wahlman-Neuvonen. Husin lastenpsykiatrisen osaston ylilääkäri Leena Repokari kertoo, että joillekin lapsiperheille on tarjottu etätukea etäkoulun kuormittavuuden takia. Lääketieteellisestä kehuksesta siirrytään kasvatuksellisen kehityksen ja lääketieteellisen kehityksen päällekkäisyyteen: ”Lapsen, jolla on neuropsykologinen diagnoosi, on vaikea sopeutua siihen, että arjen perusrakenteet ovat muuttuneet. Heille pitää laatia etäkouluun mahdollisimman selkeät ohjeet – lukujärjestys, jota he voivat noudattaa”.

Ylen artikkelissa (2021) ”Ylen tiedot: Viranomaiset pettivät Koskelan surman uhrin-lastenkoti ei etsinyt poikaa, vaikka vanhemmat pyysivät, koulusta paljastui puutteita”, käsitellään surullisen kuuluisaa Koskelan surmaa, jossa nuoret pojat syyllistyivät samanikäisen pojan murhaan. Artikkelissa pohditaan koulun roolia lasten sosioemotionaalisten haasteiden ja väkivallan ehkäisyssä ja erityisopetuksen ongelmista. Artikkelin alussa kuvataan Koskelan tapahtumia ja kerrotaan, että Ylen toimitus haastatteli yli 20:tä henkilöä, jotka tunsivat surmatun pojan, rikoksesta epäillyt tekijät, heidän lähipiirinsä, koulun sekä ympäristön, jossa pojat viettivät aikaa. Artikkelin jatkuu lastensuojelun toiminnan arvioinnilla, josta siirrytään Käpylän peruskoulun erityisopetuksen järjestelyihin. Helsingissä sijaitsevan Käpylän peruskoulun erityisopetuksen järjestelyt olivat tuolloin poliisin selvityksessä. Opettajat kertovat, että

uhrin kohtalon kannalta ongelmallista oli se, että oppilaalle ei annettu tukea tarpeeksi varhaisessa vaiheessa. Erityisen tuen päätöksen taustalla sanotaan olevan oppimisvaikeus tai neuropsykiatrinen ongelma, kuten autismikirjo tai tarkkaavaisuuden häiriöt kuten ADHD tai ADD. Lääketieteellisestä kehyksestä siirrytään psykologiseen kehykseen:

Ilman varhaista tukea jääneille nuorille on tyypillistä, että he masentuvat tai oirehtivat muuten, koska omasta erilaisuudesta ei ole itsellä tai ikätovereilla oikeaa käsitystä, kuvaa koulussa työskennellyt opettaja. Hän sanoo, että usein tällaiset nuoret yrittävät myös pärjätä ja sopeutua muiden joukkoon itselleen haitallisilla tavoilla. Tällaisia nuoria myös kiusataan helposti.

Psykologisesta kehyksestä siirrytään kasvatukselliseen kehykseen. Tässä tapauksessa kerrotaan koulun toiminnan puutteista erilaisissa tiedonkulkuun liittyvissä asioissa:

Koulua tuntevat kertovat myös puutteista asiakirjoissa, joita erityistä tukea tarvitseville oppilaille tulee laatia. Tuesta kertovat asiakirjat vaikuttavat muun muassa tiedonkulkuun eri opettajien välillä, sillä ne ovat opettajien luettavissa koulujen viestipalvelu Wilmassa. Ne myös velvoittavat koulua. Siitä näkyy kaikille oppilasta opettaville, miten oppilaan kanssa pitäisi toimia, sanoo koulussa työskennellyt opettaja. Hän kertoo nähneensä koulussa useita täysin tyhjiä asiakirjoja sellaisilla oppilailta, joilla tuen tarvetta on kuitenkin havaittu. Yle ei ole nähnyt salassapidettäviä asiakirjoja. Puutteet asiakirjoissa ovat hänen mukaansa iso ongelma erityisesti alakoulusta yläkouluun siirryttäessä, kun opettajat vaihtuvat. Yläkouluun siirtyy hänen mukaansa jatkuvasti sellaisia oppilaita, jotka eivät ole saaneet oikeanlaista tukea. Jos asiakirjoissa ei lue mitään, oppilaan tuen tarve jää opettajille epäselväksi. Se ei ole varhaista puuttumista, että ollaan teini-iän kuohuissa, eikä tuen antamista ole vielä edes aloitettu tai sitä on annettu aivan liian vähän.

Kasvatuksellisesta kehyksestä siirrytään lääketieteelliseen ja psykologiseen kehykseen, jossa puhutaan diagnoosin tarpeesta ja puhutaan perheen ja nuoren kuormituksesta:

“Osa oppilaista tarvitsee myös diagnoosin, jotta saisi kuntoutusta. Teini-iässä nuoren voi olla vaikea ottaa diagnoosia vastaan. Koko elämä on saattanut jo kriisiytyä pahasti ja nuoren perhe olla epätoivoinen, opettaja sanoo”. Artikkelissa myös inkluusio saa kritiikkiä eräältä opettajalta:

Peruskoulujen opettajat ovat aiemminkin arvostelleet inkluusiota siitä, ettei siihen annettu riittäviä resursseja lupauksista huolimatta. Erään, uhrin koulussa aiemmin työskennelleen aineenopettajan mielestä inkluusio on rampauttanut koko peruskoulun. Hän kommentoi asiaa yleisellä tasolla.

– Sullla on tavallisessa luokassa kokonaisen erityisluokan verran oppilaita, joilla on vaikkapa autismin kirjoja ja hahmotushäiriöitä. Lisäksi on maahanmuuttajia, jotka eivät osaa kieltä. Tunnin verran viikossa pitäisi

tarjoilla kaikille henkilökohtaista opetusta. Se on totaalinen mahdottomuus, opettaja kuvaa arkea oppitunneilla.

Sosioemotionaalaisia haasteita ja väkivaltaa käsittelevät artikkelit toisaalta painottivat huolta nuorten psyykkisen pahoinvoinnin kasvusta, mutta toisaalta myös osoitti positiivisempaa suhtautumista esimerkiksi käytösongelmien ratkaisussa.

Käytösongelmien ratkaisemiseksi kasvatuksellisilla keinoilla nähtiin olevan merkitystä, mutta toisaalta osa opettajista koki, että heillä ei ollut tarpeeksi resursseja kohdata haastavia tilanteita. Sosioemotionaalaisia ongelmia katsottiin lääketieteellisten lasien läpi, mutta väkivaltaa katsottiin myös yhteiskunnan epäonnistumisen näkökulmasta esim. tuen puutteen seurauksena. Katsottiin, että varhaisen tuen puute oli erityinen syy sille, miksi oppilaiden haasteet pahenivat. Osa katsoi, että pienryhmien poistaminen, artikkeleiden näkökulmasta inklusion toteuttaminen, oli ongelma oppilaiden käytösongelmien lisääntymisessä. Osa opettajien näkemys oli se, että työrauhaa häiritsi erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, jotka liian suurissa luokissa vei huomion muilta oppilailta. Opettajat olivat neuvottomia väkivaltilanteissa. Artikkeleita yhdisti punaisena lankana ajatus siitä, että koulu ei ole tarkoitettu oppilaille, joilla on erityistarpeita, vaan nykyinen koulu pahentaa oirehtimista.

Koska medialla on valtaa siinä millaista kuvaa se antaa erilaisista oppijoista ja esimerkiksi erityisen tuen oppilaista, voi negatiivinen uutisointi lisätä negatiivista leimaamista ja stereotyyppioita, jotka liitetään erityisen tuen oppilaisiin (Pesonen, Itkonen ja muut, 2021). Artikkeleissa painotetaan merkittävässä määrin haasteita ja ongelmia, joita liittyy inklusioon ja erityisen tuen oppilaisiin, vaikuttaa väkisin yleiseen mielipiteeseen. Jos uutisissa painotettaisiin haasteiden ja ongelmien sijaan onnistumisia, luultavasti yleinen mielipide inklusiota kohtaan olisi erilainen. Leima itsessään lisää ongelmia ja toimii itseään toteuttavana ennusteena. Väkivallan esiintyminen autismista puhuttaessa on havaittu Pesosen, Itkosen ja muiden (2021) tutkimuksessa, jossa tutkittiin suomalaisia sanomalehtiä ja niiden suhtautumista autismiin. Artikkeleissa esimerkiksi pohdittiin, onko autismi kouluampumisten taustalla, vai onko kenties jotkin muut oppimiseen liittyvät haasteet tai neurologiset ongelmat väkivallan taustalla. Tämä on esimerkki siitä, miten yksinkertaisellakin esimerkillä voidaan saada erilaisten diagnoosien omaavat oppilaat näyttämään vaarallisilta.

Artikkeleissa toistui rauhattomuus luokassa. Niemi (2021) on tutkinut erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden elämäkerrallisia kokemuksia koulusta. Haastatteluissa

oppilaat kertovat kokemuksiaan rauhattomuudesta, mutta erityisluokka koettiin sosiaalisesti myönteisenä ympäristönä, kun taas muu koulu koettiin syrjivänä ja ulossulkevana. Helsingin Sanomien ja Ylen artikkeleissa painottui se, miten oppilaat oirehtivat enemmän yleisessä luokassa. Voidaan pohtia, että onko ongelmana se, että tukea ei saa taloudellisista syistä tarpeeksi, vai voisiko syynä olla edelleen kokemukset ryhmän sisällä ulkopuolisuudesta. Artikkeleissa voidaan havaita tällaista yleistä negatiivista suhtautumista oppilaisiin opettajien taholta. Koska artikkeleissa ei haastateltu erityisen tuen oppilaita, vaan asiat kerrottiin lähinnä opettajien näkökulmasta ei voida tehdä johtopäätöksiä sen suhteen, miten erityisen tuen oppilaat kokevat yleisessä luokassa olemisen.

6.3 Opettajien uupumus ja resurssien puute

Resurssien puute ja siitä seuraava opettajien uupumus oli yleinen aihepiiri artikkeleissa. Resurssien puute katsottiin olevan merkittävä syy siihen, miksi oppilaat eivät saa tarvitsemaansa tukea tai opettajilla ei ollut antaa aikaa oppilaille, jotka eivät ole tehostetun tai erityisen tuen piirissä. Ylen artikkeli "Erityisopetusta tarvitsevat oppilaat ovat yhä useammin tavallisella luokalla- iso osa opetusajasta menee lasten rauhoittamiseen, kertovat luokanopettajat"(2018), näkee ongelmana oppilaat, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Tämä näkyy selkeästi heti artikkelin alussa: "Kun luokassa on paljon oppilaita, joilla on hankaluutta sietää pettymyksiä, ovat äkkipikaisia ja jopa väkivaltaisista, toiminnan ohjaaminen vaatii opettajalta paljon ponnisteluja", "Lapsilla on niin monenlaisia tehostetun sekä erityisen tuen tarpeita, että niihin ei aina pysty yksi eikä kaksi eikä kolmekaan ihmistä vastaamaan" ja "Lapsella on saksat kädessään. Kun ne lennähtävät yllättäen ilmaan täydessä luokahuoneessa, opettajan kaikki keskittyminen menee luokahuoneen turvallisuuden takaamiseen". Artikkelissa kuvaillaan opettajien kokemuksia oppilaiden käytöksestä, jossa opettaja on ikään kuin psykologisena kärsijänä ja oppilailla nähdään olevan erityisen tuen tarpeita.

Resurssikysymys saa jälleen huomiota ja pienryhmien ja erityisluokkien lopetusta pidetään ongelmallisena. Tekstissä on korostettu OAJ:n puheenjohtaja Olli Luukkaisen kommentti: "En ole kertaakaan kokenut, että opetukseen kohdistuneita resursseja olisi lisätty, vaan kyllä niitä pitää kynsin hampain repiä." Tekstistä näkyy myös se, että

inkluusiota pidetään enemmänkin huonona säästötoimena, kuin hyvänä periaatteena. Taloudellinen kehys yhdistyy jälleen psykologiseen kehykseen.

Helsingin Sanomien artikkeli vuodelta 2019 ‘‘Marco Wessman joutui tarkkailuluokalle ensimmäisenä koulupäivänä 1980-luvulla ja oli siellä peruskoulun loppuun asti-
 ‘‘Tarkkiksia’’ ei enää, ole mutta onko kaikkien mahdollista olla samassa luokassa?’’, lähtee erään entisen tarkkailuluokan oppilaan tarinasta ja pohtii samalla nykyistä inklusion tavoitetta.

Tarkkailuluokalle sijoitettiin 1990-luvun alkuun asti kaikki tavanomaiseen luokkatyöskentelyyn sopeutumattomat. Tänä päivänä mallin korvaavat pienluokat ja erityisopettajat sekä peruskoulun viimeisinä vuosina joustavan perusopetuksen jopo-luokat. Vaikka erillistä opetusta on purettu, Suomi ei Opetushallituksen mukaan edelleenkään sijoitu inklusion kärkimaihin. Inklusiolla tarkoitetaan sitä, että kaikilla on oikeus kuulua samaan luokkayhteisöön riippumatta rajoitteista ja poikkeavuuksista. Lapsia pitäisi Opetushallituksen mukaan sijoittaa yhä enemmän yleisopetukseen, ei erillisiin pienluokkiin.

Tässä otetaan kantaa inklusion puolesta, mutta tätä ei vielä perustella millään.

Artikkelissa otetaan arvosteleva kanta inklusiota karttaviin henkilöihin ja inklusion näkemiseen säästötoimina ongelmallisena. Taloudellinen kehys vilahtaa Opetusneuvos Pirjo Koivulan puheenvuorossa, mutta toisaalta myös psykologinen kehys, jossa huolta kannetaan ns. tavallisista oppilaista:

Julkisessa keskustelussa ryöpsähtää välillä inklusion vastaisuus. Ongelmatapaukset pois opettajan työtä häiritsemästä -tyyppinen huutelu on välillä ay-henkistäkin. Moni kantaa huolta myös tavallisista oppilaista, joiden koetaan jäävän osatta, kun opettajan kaikki aika menee erityistarpeisten kanssa. ‘‘Huoli on oikeutettu, eikä inklusiota ole, jos järjestelyn on tarkoitus saada aikaan säästöjä’’, Koivula korostaa.

Taloudellinen kehys näkyy myös Koivulan toisessa kommentissa:

Hän korostaa kuitenkin, että sillä suurella rahasummalla, joka yleensä menee erityisluokkiin, voitaisiin pienentää yleisopetuksen ryhmäkokoja ja palkata lisää opettajia. Niin tehtiin Lappeenrannassa, jossa lähes kaikki keskitetty erityisopetus on viime vuosina lakkautettu. Säästyneellä muhkealla rahasummalla on pienennetty luokkia ja palkattu opettajia. Kaiken erityisen tuen saa nyt oman alueen koulusta.

Artikkelin lopettaa entisen tarkkailuluokan oppilaan ja nykyisen opettajan sijaisen kommentti, joka hänkin yllättävästi näkee oppilaat taloudellisesta kehyksestä: ”On päiviä, kun se on kivaa, ja sitten on päiviä, kun mikään ei käy. Pidän saarnan, että teidän olemassaolonne maksaa kymppitonin per vuosi, tehkää jotain.”

Opettajien uupumus ja uudet haasteet, joita opettajat kohtaavat digiloikan, uuden opetussuunnitelman sekä vieraskielisten oppilaiden ja erityisen tuen tarpeessa olevien oppaiden määrän kasvun myötä on aiheena Helsingin Sanomien artikkelissa ”Viisi historiallista muutosta ravisuttaa suomalaista koulua – ja niiden väsyttämä opettajien äänitorvi sanoo tasa-arvoisen peruskoulun olevan vitsi”. Artikkelissa viitataan useampaan asiantuntijaan ja koulunhenkilökuntaan. Ala-asteen opettajan toimivan Elina Tuomen mukaan opettajat ovat niin kiireisiä, että opetus kärsii. Tähän vaikuttavat hänen mukaansa koulutusleikkaukset, kasvavat ryhmäkoot, oppilaiden ja väestön kiihtyvä muutos sekä opettajien suuri vaihtuvuus. Taloudellista näkökulmaa artikkelissa ottaa esiin myös Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n erityisasiantuntija Jaakko Salo ja Pielaveden yhtenäiskoulun luokanopettaja, erityisluokanopettaja Mervi Berg:

Jaakko Salo: ”Koulu, opetussuunnitelma ja suomalainen yhteiskunta muuttuvat monin tavoin. Samaan aikaan meillä on käsissä historialliset leikkaukset koulutukseen. Näiden yhteen sovittaminen on tosi vaikeaa koulujen ja opettajien arjessa.”

Mervi Berg: ”Pitäisi miettiä ihan asuntopolitiikkaa ja sitä, millä ehkäistä asuinalueiden liika eriytyminen. Vieraskielisten määrän kasvu itsessään ei ole ongelma. Se on ongelma, ettei meillä ole riittäviä resursseja heidän tukemiseensa, kuten kielenopetukseen. Tässä on tosi isoja eroja kuntien välillä.”

Resurssipulaan viitataan Jaakko Salon toisessakin kommentissa koskien erityisen tuen oppilaiden määrän kasvua:

Jaakko Salo: ”On ollut kaunis ajatus, ettei lasta eroteta toisista lapsista tai jouduta kuljettamaan kauas erityisluokalle. Oppilaalle annettava tuki mahdollistaisi opiskelun samassa ryhmässä muiden kanssa. Käytäntö on kuitenkin osoittanut muuksi. Oppilaat on siirretty ryhmään, mutta tukea ei ole antaa.”

Ylen artikkelissa (2019) ”Yle kysyi opettajilta koulun uudistuksista: Eniten hatuttaa huonosti toteutettu erityisoppilaiden sulauttaminen yleisopetuksen luokkiin” käsitellään

mm. Oppimiympäristöihin suhtautumista, yhteisopettajuutta, digitalisaatiota ja inklusiota. Opettajien mukaan inklusioperiaate ei toimi, sillä resurssipuute estää tämän toteutumisen. Samalla opettajat katsoivat väkivallan uhan lisääntyneen inklusion myötä.

Opettaja Riku Mäenpää kertoo kokemuksistaan paljon tukea tarvitsevien oppilaiden opettamisesta osittain psykologisesta näkökulmasta ja osittain taloudellisesta näkökulmasta. Oppilaan käytös johtuu siitä, että ei saa tarvitsemaansa tukea, mutta tuen puute johtuu resurssipulasta:

Kun tukea tarvitsevat oppilaat eivät saa sitä tarpeeksi, heidän käytöksensä muuttuu haastavaksi. Toisaalta taas tunnollinen ja arka oppilas ei saa tarpeeksi aikaani, koska 90 prosenttia ajastani menee 10 prosentin haasteiden kanssa. Käytännössä inklusio toteutetaan useimmiten niin, että kaikki oppilaat pannaan opiskelemaan yhteen ryhmään, ja riittävää tukea ei sitä tarvitseville oppilaille ole saatavilla kroonisen rahapulan takia.

Mäenpää ottaa tukea tarvitsevien oppilaiden opettamiseen myös kasvatuksellisen näkökulman ja kritisoi huonosti toteutettua opettajankoulutusta:

Se seuraa liian hitaasti koulumaailman muutoksia muun muassa juuri inklusion osalta. Kouluarjen realismi ja opetussuunnitelman kirjaukset ovat kuin kaksi eri todellisuutta, hän huokaa. Ikävä tosiasia on se, että suurimmalla osalla luokanopettajista ei ole juuri minkäänlaista koulutusta erityisoppilaiden opettamiseen. Silti suurin osa minunkin ajastani kuluu erityisopettajan heiniä olevien haasteiden parissa, painottaa viitisen vuotta sitten opettajaksi valmistunut Mäenpää.

Opettaja Anne Salovesi katsoo inklusiota hieman positiivisemmasta ja oppilaita kasvattavasta näkökulmasta: ”Salovesi uskoo, että kun erilaiset oppijat toimivat yhdessä, niin kaikki oppivat ymmärtämään toinen toisiaan paremmin. Kenestäkään ei ole ihmeellistä, jos vieruskaveri käyttää kuulosuojaimia tai puristelee stressipalloa”.

Inklusiota puolustetaan myös Ylen artikkelissa (2019) ”Asiantuntijat puolustavat kaikkien lasten opettamista samassa luokassa- lähes joka viides peruskoululainen sai tehostettua tai erityistä tukea”. Opetushallituksen Jorma Kauppinen näkee hyväksi sen, että erityistä tukea tarvitsevia oppilaita ei eristetä omiin ryhmiinsä, mutta opetuksen toteutus on puutteellista. Hänen mukaansa kaikki oppilaat eivät saa tarpeeksi tukea ja tuen muotoja pitäisi pystyä ottamaan käyttöön joustavasti, oppilaan etu edellä. Hänen mukaansa kunnat ovat nähneet inklusiossa mahdollisuuden säästötoimiin. Kauppinen

toteaa, että taloudelliset syyt ovat yhtenä tekijänä siinä, että opettajat eivät ole saaneet luokkiin toiveistaan huolimatta lisää aikuisia.

Opettajien uupumusta pohditaan Ylen artikkelissa (2019) ‘‘Suomi siirsi erityisoppilaat suuriin luokkiin, eivätkä kaikki opettajat pidä muutoksesta: En ole koskaan ollut näin väsynyt’’. Artikkelissa Hanna nimisenä esiintyvä opettaja kertoo, että Hannan luokassa 50 oppilaasta jopa kolmasosa tarvitsee eriasteista tukea opiskeluunsa, osa tarvitsee erityistä tukea ja osa tehostettua tukea. Hänen mukaansa on päiviä, kun muutama erityisoppilas vie opettajan ajan kokonaan, jolloin lapsen rauhoitteluun menee aikaa. Hanna pitää inklusiota kauniina ajatuksena ja kaikenlaisten persoonien ja oppijoiden hyväksyminen on avain. Hanna-opettaja näkee inklusion siis erityisesti kasvatuksellisen kehyksen kautta. Opetusalan ammattijärjestö OAJ näkee kehnon toteutuksen taustana rahan: ‘‘ Eryityskoulujen ja pienryhmien ylläpito on kallista. Se luo paineen siirtää erityistä tukea tarvitsevat oppilaat suureen luokkahuoneeseen. Näin tehdään inklusion nimissä, mutta motiivina ovat myös säästösyöt, sanoo OAJ:n erityisasiantuntija Päivi Lyhykäinen’’.

Nimettömänä mielipidekirjoituksen Helsingin Sanomiin (2019) kirjoittanut opettaja kertoo oman näkemyksensä inklusiosta ja kuvailee yhden oppilaansa käyttäytymistä psykologisesta näkökulmasta, mutta sanoo myös muiden kärsivän oppilaan käytöksestä:

Luokassani on yksi erityistä tukea niin opillisesti kuin emotionaalisestikin tarvitseva lapsi. Hän häiritsee opetusta jokaisella oppitunnilla puhumalla opettajan ja luokkatovereiden päälle, solvaamalla, kieltäytymällä noudattamasta ohjeita, huutamalla, viskelemällä tavaroita, ottamalla tavaroita opettajan pöydältä sekä pelaamalla puhelimella ja käsikokoisella Nintendolla. Hän ei oppitunneilla juurikaan työskentele opintojensa eteen.

Käyn itse työnohjauksessa ja saan esimieheltäni hyvää palautetta kärsivällisyydestäni ja yhteistyöstäni vanhempien kanssa. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että erityistä tukea kaipaava oppilas, luokan muut oppilaat, opettaja sekä vanhemmat kärsivät tilanteesta. Minun on opettajana vain kestävä.

Tuen tarpeessa olevien oppilaiden riittämätöntä tuen saantia voidaan Helsingin Sanomien artikkelissa (2019): ‘‘Miten koulu korjataan opetusministeri Li Andersson?’’. Vanhempainliiton mukaan erityistä tukea ei ole tarjolla, vaikka sen saamisesta on tehty päätös. Vanhempainliiton toiminnanjohtaja Ulla Siimes arvostelee erityisopetuksen pienryhmien lakkauttamista. Opetusministeri Li Andersson sanoo, että erityistä tukea tarvitsevien opetuksessa ongelmallista on se, että pienryhmiä lakkautetaan säästösyistä.

Jälleen erityistä tukea saavien oppilaiden opettamista ja riittämättömän tuen saamista katsotaan taloudellisen kehityksen kautta.

Koulun muutos ja mm. Inklusion epäonnistunut toteuttaminen uuvuttaa opettajia Helsingin Sanomien (2019) artikkelin ‘ ‘ Oppilaille ei ole riittävästi aikaa, valtava määrä paperitöitä ja kalvava tunne riittämättömyydestä – satojen opettajien kertomukset piirtävät karun kuvan koulun arjesta’ ’, mukaan. Opettajat ovat vastanneet Meidän perheen verkkokyselyyn, josta Helsingin Sanomat ovat ottaneet lainauksia tarkempaan tarkasteluun:

Useissa vastauksissa summattiin, että kuormitusta ovat tuoneet oppilaiden levottomuus, erilaisten kirjausten ja lomakkeiden lisääntyminen, ongelmien paisuminen perheissä, ryhmäkokojen kasvaminen, niin sanottu inklusio eli yleis- ja erityisopetusryhmien sulauttaminen toisiinsa sekä kirjoista ja muista opetusvälineistä säästäminen.

Artikkelissa otetaan selkeä kanta inklusiota vastaan: ‘ ‘Kyselyssä iso osa vastaajista kertoo, että inklusio on kasannut kuormitusta juuri yksittäisen luokanopettajan hartioille.’ ’ ja ‘ ‘ Ikään kuin kaikenlaisia murroksia ei muutenkin riittäisi, koulumaailmassa on juuri nyt käynnissä vielä yksi erityisen iso muutos. Sitä kutsutaan inklusioksi. Erityisluokkia on purettu ja niillä aiemmin koulua käyneitä oppilaita siirretty lähikouluihin’ ’. Ongelman ytimeksi kerrotaan erilaisten oppijoiden määrän kasvun ja resurssien puutteen. Sama resurssien puute ts. taloudellinen yhdistyy useissa opettajien kommentteissa. Myös opetusneuvos ottaa kantaa taloudellisesta näkemyksestä:

‘ ‘Mutta onko luokassa, jossa on erityistä tukea tarvitsevia oppilaita, riittävästi esimerkiksi avustajia? Jos kunnilla on hankala taloudellinen tilanne, koulun tai luokan saama tuki ei välttämättä ole riittävää. Silloin tilanne kaatuu viime kädessä luokan opettajan kannettavaksi, ja se tietysti kuormittaa’ ’.

Opettajat kertovat myös psykologisesta kuormituksesta, koska isoissa ryhmissä on vaikea antaa tukea ja huomiota kaikille, erityisesti tuen tarpeessa oleville oppilaille. Eräs opettaja kokee, että erityisen tuen oppilaalla on oltava oikeus erityisopetukseen ja yleisen tuen oppilaalla on oltava oikeus luokanopettajan opetukseen. Ongelmiin annetaan jälleen taloudellisesta näkökulmasta ohjeita:

Resurssit kuntoon eli kouluille lisää rahaa, rehtorit johtamaan jämäptisti käytännön työtä ja järjestämään työmäärät kohtuullisiksi. Ainakin näitä tarvitaan, jotta tilanne lähtee korjaantumaan, asiantuntijat luettelevat.

Lisäksi pitäisi saada kuntoon perheille suunnatut peruspalvelut niin, että toimivaa apua pulmiin saa mahdollisimman aikaisin.

Maksetaan palkka kaikesta tehdystä työstä. Ryhmäkoot lakisääteisesti alle 20 oppilaaseen per luokka. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen lisää resursseja. Koulunkäynninohjaajia lisää joka luokkaan, tiivistää eräs kyselyyn vastannut opettaja monen muunkin vastaajan mielipiteen.

Resurssien puute on noussut esille erityisesti etäkoulun takia. Ylen artikkelissa (2020) ‘‘Tuore selvitys antaa synkän kuvan etäkoulusta: riittävä tuki puuttui, opiskelu kuormitti ja jakoi oppilaat kahteen kastiin’’, selvitetään, miten etäkoulu on kuormittanut sekä opettajia, että erityisesti oppilaita, joilla on jo aiemmin ollut vaikeuksia oppimisessa. Kaksi nuorta kertoo psykologisesta kuormituksesta ja ahdistuksesta, jota suurentunut työmäärä on lisännyt. Heidän mielestään opettajat ovat vaatineet liikaa. Eräs opiskelija kertoo ns. Lääketieteellisestä ja psykologisesta näkökulmasta, että hänen ADHD on tehnyt opiskelusta vaikeaa etäkoulun aikana.

Erityisopetuksen rahoitusongelmat puhuttavat Helsingin Sanomien artikkelissa (2021) ‘‘Vihreät ehdottaa oppilaan mukana kulkevaa reppurahaa ratkaisuksi erityisopetuksen ongelmiin’’. Maria Ohisalon ehdottamaa reppurahaa kunnille pidetään ratkaisuna tuen saamisen ongelmiin. Annika Saarikko oli taas kommentissaan kritisoinut inklusiota ja sen toteuttamista: ‘‘Inklusio eli kaikkien lasten opettaminen samassa ryhmässä on kaunis ajatus. Mutta kun resursseja ei ole lisätty riittävästi, käytännön toteutus on epäonnistunut. Opetus kärsii, oppilaat kärsivät’’. Taloudellinen kehys näkyy Ohisalon kommentteissa:

Mitä enemmän opetusta pienryhmässä annetaan, mitä useampi koulunkäyntiavustaja kulkee tukea tarvitsevien oppilaiden rinnalla, ja mitä enemmän interventioita tehdään hyvän työrauhan ja oppimiseen kannustavan ilmapiirin vahvistamiseksi, sitä enemmän se vaatii rahaa.

Kun lapselle tehdään tuen päätös, riippuu kunnasta ja koulusta, mitä siitä seuraa. Toisessa kunnassa tehostetun tuen oppilas voi saada säännöllistä tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta pienryhmässä sekä käyntejä koulupsykologin luona, toisella tuen päätös voi tarkoittaa sermiä ja pidennettyä vastausaikaa kokeissa. Tuen saaminen on kuin arpapeliä, jossa voittajia on vain vähän.

Resurssien puute ja opettajien työn kuormitus puhuttaa jälleen Ylen artikkelissa (2021) ‘‘Muutama oppilas voi viedä opettajan kaiken huomion ja silloin kärsivät kaikki- säästöt, säältyö ja hankehumppa rapauttavat koulutyötä’’. Luokanopettaja Matti Alanärä

kommentoi resurssien puutteiden seurauksia: ‘‘ Kun erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi ei saa riittävää tukea, hän turhautuu ja se johtaa usein käytöshäiriöihin. Se taas vaikuttaa koko luokkaan ja kaikkiin luokan oppilaisiin’’. Ongelmana ei pidetä siis oppilasta, vaan tuen puute, ts. resurssien puute (taloudellinen kehys) johtaa oppilaiden turhautumiseen (psykologinen kehys). Lasten ja nuorten psyykkisen pahoinvoinnin kerrotaan lisääntyvän jatkuvasti ja tilanteesta ovat huolissaan sekä perheet että opettajat. Korona-ajan katsotaan kuormittavan eritoten erityislasten perheitä, joissa illat ja viikonloput menevät koulutehtävien tekemisessä. Tuen puutteen katsotaan johtuvan rahan puutteesta, mutta kyseessä katsotaan olevan arvovalinta. Kerrotaan, että useissa kunnissa erityis- ja pienryhmäopetusta on vähennetty säästöjen saamiseksi ja tärkeintä tilanteen korjaamiseksi olisi erityisopettajien palkkaaminen.

Opettajat ovat artikkelien mukaan hyvin uupuneita ja inklusiota pidetään pääsyllisenä opettajien uupumiseen. Ratkaisuksi tarjottiin taloudellisia keinoja, kuten pienluokkien lisäämistä. Vaikka taloudellinen kehys näkee pääasiallisena ongelmana resurssoinnin ongelmat, taustalla on myös ajatus siitä, että erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, eritoten oppilaat, joilla on tunteiden ja käytöksen säätelyn kanssa haasteita aiheuttavat luokissa ongelmia ja heidät pitäisi siirtää pienluokkiin. Tämä ajatus on ollut taustalla erityisopetukseen liittyvissä keskusteluissa jo kauan (Niemi, 2021).

Osa opettajista myös näki, että yleisluokassa kaikki oppilaat eivät saa tarvitsemaansa tukea ja siksi heidän ongelmansa lisääntyvät. Opettajien uupumuksen katsottiin johtuvan myös siitä, että opettajilla ei ollut tarpeeksi osaamista haastavien tilanteiden ratkaisemiseksi, sillä opettajan koulutus ei sisällä tarpeeksi erilaisten oppimisvaikeuksien, vammaisuuden tai sosioemotionaalisten haasteiden kohtaamista. Inklusiota pidetäänkin Suomessa lähinnä erityispedagogiikan alaan liittyvänä käsitteenä ja sellaisena, joka on nimenomaan erityisopettajan tehtävä (Niemi, 2021). Hedelmällisempää olisi ajatella inklusiota kaikkien tehtävänä kaikkien hyvinvoinnin ja oppimisen puolesta.

6.4 Yhteenveto

Taulukko 1. Kirjoitusten otsikot, ilmestymisvuodet ja kehukset

Nro	Kirjoituksen otsikko	Lehti	Vuosi	Kehys	Aihe
1.	Marco Wessman joutui tarkkailuluokalle ensimmäisenä koulupäivänä 1980-luvulla ja oli siellä peruskoulun loppuun asti- "Tarkkiksia" ei enää ole, mutta onko kaikkien mahdollista olla samassa luokassa?	HS	2018	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
2.	Viisi historiallista muutosta ravisuttaa suomalaista koulua – ja niiden väsyttämä opettajien äänitorvi sanoo tasa-arvoisen peruskoulun olevan vitsi	HS	2018	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
3.	Lukijan mielipide- Ilmiöoppiminen on haaste tukea tarvitseville oppilaille	HS	2018	Taloudellinen/ Kasvatuksellinen/ Psykologinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
4.	HS Järvenpää-Maiju Järvisen 7-vuotias poika eristettiin luokassa muista sermeillä – Tänä keväänä hän on viimein pystynyt kertomaan, miltä opetus-suunnitelman painottama "inkluisio" oikeasti tuntuu	HS	2019	Lääketieteellinen/ Psykologinen	Vanhempien huoli
5.	Selvitys: Vantaan opettajat kokevat itsensä riittämättömiksi erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa – Kaupunki lupaa tukea, mutta ei rahaa	HS	2019	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

6.	Lukijan mielipide- Oppilaani häiritsee opetusta jokaisella oppitunnilla	HS	2019	Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
7.	Opettajat ja opiskelijat uupuvat, koulut eriytyvät, lähiopetus ei riitä – Miten koulu korjataan, opetusministeri Li Andersson?	HS	2019	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
8.	HS Järvenpää- Näkövammaisen 15- vuotias poika joutuu selviytymään oppitunneilla yksin, koska koululla ei ole tarpeeksi koulunkäynninohjaajia	HS	2019	Taloudellinen/ Psykologinen/ Lääketieteellinen	Vanhempien huoli
9.	Oppilaille ei ole riittävästi aikaa, valtava määrä paperitöitä ja kalvava tunne riittämättömyydestä – satojen opettajien kertomukset piirtävät karun kuvan koulun arjesta	HS	2019	Taloudellinen/ Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
10.	Koronavirus-Mervin kymmenvuotias tytär turhautuu kotona niin, että kynät ja jogurttipurkit lentävät – Etäkoulu voi olla raskas kokemus erityislapsen perheelle	HS	2020	Lääketieteellinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio- emotionaaliset haasteet ja väkivalta
11.	Lukijan mielipide- Erityisluokka leimaa lapsen tai nuoren	HS	2020	Psykologinen/ Lääketieteellinen	Vanhempien huoli
12.	Peruskoulu-Suomessa on ainakin 4 000 yläluokkalaista, jotka ovat paljon poissa koulusta – tänä keväänä osa heistä katosi opettajilta kokonaan	HS	2020	Psykologinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
13.	HS Vantaa-Laura Luotonen murehti, miten erityisoppilaat pärjäävät etäkoulussa – Sitten hän	HS	2020	Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio- emotionaaliset haasteet ja väkivalta

	katsoi lattialla laiskottelevaa Martta-koiraansa ja sai idean, josta puhuu nyt koko Vantaa				
14.	Lukijan mielipide-Erityisen tuen resurssit eivät aina kohtaa oppilaiden tarpeita	HS	2020	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
15.	Koulutus-Vihreät ehdottaa oppilaan mukana kulkevaa "reppurahaa" ratkaisuksi erityisopetuksen ongelmiin	HS	2021	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
16.	Pääkirjoitus-Koulujen inklusion ongelmiin löytyy ratkaisuja	HS	2021	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
17.	Lukijan mielipide-Oppimisen ja koulunkäynnin tuki on saatava kuntoon	HS	2021	Kasvatuksellinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
18.	"Lapseni ei neljään vuoteen saanut riittävästi tukea" – Ylen kysely paljastaa erityislasten vanhempien karut kokemukset arjesta	YLE	2018	Psykologinen/ Lääketieteellinen/ Taloudellinen	Vanhempien huoli
19.	Erityisopetusta tarvitsevat oppilaat ovat yhä useammin tavallisella luokalla – iso osa opetusajasta menee lasten rauhoittamiseen, kertovat luokanopettajat	YLE	2018	Psykologinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
20.	Koulu ryhtyy ratkaisemaan lasten käytösongelmia uudella tavalla – ottaa keinoksi kortit, joihin kirjataan henkilökohtaiset käytösohjeet	YLE	2018	Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
21.	Mitä ihmettä kouluissa tapahtuu? Väkivaltaa ja psyykkistä oireilua yhä nuoremmilla oppilailta	YLE	2018	Psykologinen/ Taloudellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta

22.	Yksi viiltelee itseään, toinen tärisee pulpettinsa alla – yläkoulun opettaja: "Ennen suurin huoli oli, että onko läksyt tehty, mutta nyt päivät ovat selviytymistä"	YLE	2018	Psykologinen/ Taloudellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
23.	Erytyislapsen koulunkäynti on jatkuvaa taistelua – asennekasvatukselle kouluissa huutava tarve	YLE	2018	Psykologinen/ Lääketieteellinen/ Taloudellinen	Vanhempien huoli
24.	"Ei elämässäkään ole pienryhmiä" – vantaalaiskoulussa erityisluokkien poistaminen on arvovalinta	YLE	2019	Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
25.	"Sieltä tullaan nyrkin kanssa, että sinähän et minua määrää" – näin opettajia lyödään ja kiusataan kouluissa	YLE	2019	Psykologinen/ Kasvatuksellinen/ Taloudellinen/ Lääketieteellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
26.	Yle kysyi opettajilta koulun uudistuksista: Eniten hatuttaa huonosti toteutettu erityisoppilaiden sulauttaminen yleisopetuksen luokkiin	YLE	2019	Taloudellinen/ Kasvatuksellinen/ Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
27.	Liikaa vastuuta liian varhain? "Nykykoulussa järjestelmästä putoavat sellaiset, jotka aiemmin selvisivät pää pinnalla"	YLE	2019	Lääketieteellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
28.	Asiantuntijat puolustavat kaikkien lasten opettamista samassa luokassa – lähes joka viides peruskoululainen sai tehostettua tai erityistä tukea	YLE	2019	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
29.	Suomi siirsi erityisoppilaat suuriin luokkiin, eivätkä kaikki opettajat pidä muutoksesta: "En ole	YLE	2019	Kasvatuksellinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

	koskaan ollut näin väsynyt"				
30.	Lastensuojeluilmoituksia ja punaisia Wilma-merkintöjä – monet erityislapset jääneet ilman tukitoimia etäkoulun vuoksi	YLE	2020	Psykologinen/ Lääketieteellinen/ Kasvatuksellinen	Vanhempien huoli
31.	Tuore selvitys antaa synkän kuvan etäkoulusta: riittävä tuki puuttui, opiskelu kuormitti ja jakoi oppilaat kahteen kastiin	YLE	2020	Lääketieteellinen/ Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
32.	Näin nuorten heikot luku- ja laskutaidot heijastuvat ammattiopistoihin – moni ei pärjää enää ilman erityisopetusta	YLE	2020	Kasvatuksellinen/ Psykologinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
33.	Koulunkäyntiavustajia siirretään nyt kovaa vauhtia muihin töihin – erityislusten jo valmiiksi vaikea asema vaarassa heikentyä entisestään	YLE	2020	Taloudellinen/ Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
34.	Erityisopettaja sulautti "koulun äänekkäimmän ja näkyvimmän" pienryhmänsä tavalliseen luokkaan – miten hän onnistui siinä, mikä monessa koulussa on mennyt pieleen?	YLE	2020	Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
35.	"Jos luokassa on 80 oppilasta, niin totta kai todennäköisyys häiriöille lisääntyy" – asiantuntijan mukaan työrauha paranee kouluissa samoilla keinoilla kuin työpaikoilla	YLE	2020	Taloudellinen/ Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
36.	Ylen tiedot: Viranomaiset pettivät Koskelan surman uhrin – lastenkoti ei etsinyt poikaa vaikka vanhemmat pyysivät,	YLE	2021	Kasvatuksellinen/ Psykologinen/ Lääketieteellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta

	koulusta paljastui puutteita				
37.	Epätoivoinen äiti antoi lapsensa sijoitukseen saadakseen tämän pienryhmään: "Se oli tosi rankka päätös" – opetuksen tuki vaihtelee kunnissa	YLE	2021	Psykologinen/ Lääketieteellinen/ Kasvatuksellinen/ Taloudellinen	Vanhempien huoli
38.	Muutama oppilas voi viedä opettajan kaiken huomion ja silloin kärsivät kaikki – säästöt, säälätyö ja hankehumppa rapauttavat koulutyötä	YLE	2021	Psykologinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

Taulukko 2. Kehysten määrät

Kehys	Määrä
Psykologinen	24
Kasvatuksellinen	16
Taloudellinen	25
Lääketieteellinen	12

Artikkeleiden kattoaihe on erityisen tuen oppilaat ja inklusio, mutta tuloksien raportoinnin kannalta oli mielekästä jakaa tämä tarkempaan aihekategoriaan. Artikkeleista oli löydettävissä karkeasti jaettuna tekstejä, jotka käsittelivät vanhempien huolta, oppilaiden sosioemotionaalisia ongelmia ja väkivaltaa, sekä opettajien uupumusta ja resurssien puutetta. Artikkelit käsittelivät usein useampaa asiaa, mutta kaikista artikkeleista on löydettävissä punainen lanka, esimerkiksi vanhempien huolta käsittelevät artikkelit käsittelivät erityisen tuen haasteita heidän oman kokemusmaailmansa kautta, mutta tekstissä saattoi olla myös asiantuntijoiden kommentteja liittyen inklusioon tai resurssien puutteeseen.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia kehyksiä ilmenee erityisen tuen oppilaista ja inklusiosta puhuttaessa. Artikkeleista on löydettävissä neljä kehystä (Taulukko 2), psykologinen, kasvatuksellinen, taloudellinen ja lääketieteellinen. Psykologista- ja taloudellista kehystä on selkeästi eniten (n=24 ja n=25) ja nämä esiintyivät usein rinnakkain. Näissä tapauksissa esimerkiksi kuvailtiin yksilön kokemusmaailmaa tai kuvailtiin käyttäytymistä, jota selitettiin resurssien puutteella tai useimmiten kykenemättömyyttä toimia haasteissa, jota kuvailtiin psykologisesta näkökulmasta (tunteet, kuormitus, stressi) selitettiin resurssien puutteella.

Kasvatuksellista- ja lääketieteellistä kehystä esiintyi kaikkein vähiten. Kasvatuksellista kehystä ilmeni 16 artikkelissa ja lääketieteellistä kehystä 12 artikkelissa.

Kasvatuksellisen kehyksen ilmetessä asenne erityisen tuen oppilaita ja inklusiota kohtaan oli optimistinen ja positiivinen. Nähtiin, että kasvatuksellisilla keinoilla voidaan inklusion toteuttamisessa onnistua ja ylläpitää työrauhaa. Inklusio nähdään kasvatuksellisessa kehyksessä pedagogisten toimintojen kautta, mutta myös laajempaa ideologiaa esimerkiksi tapauksessa, jossa painotettiin suvaitsevaisuuden opettamista oppilaille. Kasvatukselliset toimet saavat tukea myös Mietolan (2014) tutkimuksessa, jossa pohdittiin sitä miten jyrkkä jako erityisyyden ja tavallisuuden välillä on vahvana koulun oppilaskulttuurissa. Normaalin ja erityisen välisen eron muuttaminen ja suvaitsevaisuuden lisääminen vaatii koululta uudenlaisia toimintatapoja, jossa erityisyys ja sen merkitykset ja käytännöt otetaan keskustelun kohteiksi (Mietola, 2014).

Lääketieteellisen kehyksen sisällä ei oteta kantaa varsinaisesti siihen, millaisia keinoja on opettaa erilaisia oppilaita, vaan selitetään esimerkiksi käytöstä diagnoosein tai lääketieteen ammattilaisten kommenttien avulla. Lääketieteellistä kehystä ilmeni yllättävän vähän, eikä lääketieteelliset diagnoosit saanut kovinkaan suurta painoarvoa artikkeleissa. Kuten taulukosta 1 nähdään, osassa tekstejä oli nähtävissä kaikkea neljää kehystä, kun taas osassa oli selkeästi vain yksi kehys.

Odotusten mukaisesti inklusiota kohtaan ilmeni enimmäkseen negatiivista suhtautumista ja se nähtiin eniten ongelmia aiheuttavana asiana. Tämä toistuu useammassa muussakin tutkimuksessa, kuten Niemien tutkimuksessa (2021). Inklusio oli opettajien sekä osan vanhempien mielestä sekä oppilaita että opettajia kuormittavaa. Osa näki inklusion olevan kaunis ajatus, mutta toteutuksen uupuvan. Inklusion näkemistä säästönäkökulmasta kritisoitiin useaan otteeseen ja pienluokkien lisäämistä vaadittiin. Teksteissä on nähtävissä inklusion käsitteen erilaista ymmärrystä, mikä on

useissa tutkimuksissa toistuva ilmiö. Osa näkee inklusion tekosyynä säästöille, osa näkee, että inklusiota toteutetaan vain yleisluokkien olemassa ololla, kun taas osa näkee inklusion kokonaisvaltaisena, kaikkia hyödyttävänä ideologiana, joka ei ulotu vain koulumaailmaan vaan yleiseen ajatukseen kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta ja oikeudesta elää yhteiskunnassa, jossa saavutettavuus ja esteettömyys ovat normeja. Inklusioon liittyviin ongelmiin annettiin ratkaisuksi pienluokkien lisääminen, opettajien ja kouluavustajien palkkaaminen ja kuntien panostaminen rahallisesti kouluihin. Tässä käytännössä ainakin pienluokkien lisäämisellä pyritään irrottautumaan inklusiosta. Rahan puutteen nähtiin olevan suurin ongelma siinä, miksi inklusion toteuttamisen nähtiin olevan puutteellista. Se, että onko inklusiota todella toteutettu, on kysymys, jota voidaan pohtia.

Suomalainen tukijärjestelmä painottuu ennaltaehkäisevään tukitoimeen, jossa tukea tulisi saada mahdollisimman varhain tuen tarpeen ilmetessä. Varhainen tuki tarkoittaa käytännössä osa-aikaista erityisopetusta tai muuta yleisen tuen piiriin kuuluvia tukitoimia. (Lintuvuori, 2019.) Media-artikkeleissa ei painottunut varhaisen tuen saamisen tärkeys, mutta se näkyi artikkeleissa ajoittain. Eniten puhutti se, miten käytännössä tukea ei pystynyt antamaan, vaikka tuen saamisesta olisi annettu päätös.

Artikkeleissa puhutti myös kuntien erot siinä miten inklusiota toteutetaan. Sanotaan, että erityistä tukea saavia oppilaita opetetaan yhä enemmän yleisopetuksen ryhmissä, mutta Lintuvuoren (2019) tutkimus osoittaa, että valtakunnallisella tasolla ei voida nähdä laajaa siirtymää tähän suuntaan. Lintuvuori (2019) osoittaa, että kunnittainen vaihtelu tuen suhteen on laajaa ja median julkinen puhe tukee tätä. Osassa kuntia suuriosa oppilaista opiskelee yleisopetuksen piirissä ja osassa kuntia on enemmän erityisluokkia ja erityiskouluja. Vantaa ja Turku on perinteisesti eronnut toisistaan tuen toteutuspaikan suhteen. Vantaalla on toteutettu enemmän integraatiota, kun taas Turussa erityiskouluilla on ollut vielä paikkansa. (Lintuvuori, 2019). Turun tilanteeseen on tulossa muutosta, kun Turussa alettiin vastikään laatia uutta erityisopetusstrategiaa tavoitteena lisätä integraatiota ja inklusiota (Turun Sanomat, 2022).

Opettajien asenteita inklusiosta ja erityisoppilaista on aiemmin tutkittu lähinnä laadullisin tai mix-method keinoin. Tutkimuksen aineisto on kerätty joko haastatteluin tai kyselylomakkeen avulla. Päivärinta (2020) on tästä poikkeavasti tutkinut media-aineistoa. Hän tutki inklusioon ja avoimiin oppimisympäristöihin liittyviä julkaisuja Helsingin Sanomien ja Ylen medioissa vuosina 2016-2020. Tutkimuksessa kiinnitettiin

erityistä huomiota diskursseihin, niiden suhteisiin ja diskursseja käyttäviin toimijoihin. Tarkastelun kohteena oli myös se, millaista kuvaa mediateksteillä rakennetaan inklusiosta ja avoimista oppimisympäristöistä sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta tarkasteltuna.

Päivärinnan (2020) tutkimuksen tulokset osoittavat, että negatiivinen diskurssi on yleisin diskurssi mediateksteissä. Muita korostuneita diskursseja on kehittymiseen, resursseihin, oppijaan sekä hyvinvointiin liittyvät diskurssit. Päivärinnan mukaan kriittinen näkökulma inklusioon ja avoimiin oppimisympäristöihin on seurausta näiden huonosta toteutuksesta, puutteellisesta resurssoinnista sekä keskeneräisestä kehitystyöstä. Aineistossa keskiössä on taloudelliset säästöt ja henkilökunnan puute. Oppijoiden ja opettajien ääni on aineistossa kaikkein eniten esillä, mutta sillä huomiolla, että lähes kokonaan opettajien esiin tuomana. Vanhemmat ovat huolestuneita ja turhautuneita, kun taas asiantuntijat katsovat inklusiota vahvasti erillään koulun arjen kontekstista. Tämän tutkimuksen tulokset vastaavat Päivärinnan tutkimuksen tuloksia, jossa taloudelliset seikat ja huoli korostuvat.

Ostela ja Tukia (2021) ovat tutkineet Turun yliopiston opettajaopiskelijoiden asenteita ja koettuja valmiuksia opettaa erityisoppilaita. He mainitsevat tiivistelmässään, että Turun yliopiston opetussuunnitelmassa 2020-2022 kurssitarjonta ei sisällä kuin muutaman kurssin, joissa mainitaan tehostetun tai erityisen tuen oppilaiden opetus. Opetussuunnitelma ei siis ole ajan tasalla, sillä luokissa on paljon erilaisia oppilaita, joilla on eri asteisia tuen tarpeita. Ostelan ja Tukian (2021) tutkimukseen osallistui 53 maisterivaiheen opettajaopiskelijaa Turun yliopistosta. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla. Tulokset osoittavat, että opettajaopiskelijoilla on hieman myönteiset inklusioasenteet erityisoppilaita kohtaan. Iällä, opintovuodella tai kokemuksilla ei ollut tilastollista merkitsevää yhteyttä opiskelijoiden asenteisiin, mutta havaittiin, että opetuskokemuksella erityisoppilaiden opettamisesta olivat asenteeltaan myönteisempiä, kuin opiskelijat, joilla tällaista kokemusta ei ollut. Ostelan ja Tukian tutkimus puoltavat ajatusta siitä, joka nousi myös tämän tutkimuksen aineistosta, että opettajakoulutuksen kehittäminen on avain asia inklusion toteuttamiseen.

Rantalainen (2018) on tutkinut opettajien asenteita erilaisten oppilaiden inklusioon ja niihin vaikuttavia tekijöitä, Tässä tutkimuksessa aiempiin tutkimuksiin poiketen, asiaa tutkittiin opettajien näkemyksistä oppilaille sopivimman oppimisympäristön kautta. Tutkimus otti myös selvää opettajien inklusioasenteiden muutoksista vuosien 2010 ja

2012 aikana. Aineisto, jota tutkimuksessa käytettiin oli osa Itä-Suomen Erityisopetuksen kehittämisverkostoa (ISKE)- hanketta. Se kerättiin kyselytutkimuksena vuosina 2010-2012 kuuden pienen tai keskisuuren itäsuomalaisen kunnan kouluilta, jonka joukossa ei ollut yhtään erityiskoulua. Tulokset osoittavat, että opettajat suhtautuvat erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden inkluusioon keskimäärin myönteisesti. Asenteeseen vaikutti oppilaan vamman tai häiriön tyyppi ja vakavuus. Lievempiin vammoihin ja häiriöihin suhtauduttiin myönteisemmin kuin vakaviin. Vuosien välillä oli nähtävissä eroja inkluusioasenteiden suhteen. Inkluusioasenteet muuttuivat myönteisemmiksi vuodesta 2010 vuoteen 2012 lievien ja vakavien vammojen ja häiriöiden suhteen. Aistivammojen osalta opettajien asenteissa ei tapahtunut muutosta vuosien. Ylen ja Helsingin Sanomien artikkelit eivät osoita samaa myönteistä suhtautumista inkluusioon, kuten Rantalaisen tutkimus osoittaa.

Lähde (2013) on tutkinut suomalaisten luokanopettajien suhtautumisesta inkluusioon valittujen muuttujien ja integraatioasteikon avulla. Tutkimuksessa testattiin Saloviidan integraatioasteikon toimivuutta tutkimusjoukossa. Tutkimus on poikkeuksellisesti määrällinen ja se toteutettiin kyselylomakkeen avulla vuonna 2013. Tutkimukseen osallistui 11 koulua ja 65 luokanopettajaa Kotkan, Pyhtään ja Haminan kouluista. Tulosten mukaan käytetty integraatioasteikko toimi hyvin ja oikein eli sen reliabiliteetti oli korkea. Iällä on tämän tutkimuksen mukaan huomattava vaikutus luokanopettajien suhtautumiseen, nuoremmat suhtautuvat inkluusioon keskimäärin myönteisemmin kuin vanhemmat. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa inkluusioon suhtautumisessa. Voidaan siis ajatella, että inkluusioon suhtautumisessa on kysymys ikään kuin tottumuksesta. Vanhemmat opettajat ovat voineet tottua syrjäyttävämpään kouluun, kun taas nykyaikainen koulu on pyrkinyt yhdenvertaisuuteen ja siksi erilaisuuteen suhtautuminenkin on positiivisempaa. Tässä tutkimuksessa ei voida nähdä eroja sukupolvien välillä, sillä Ylen ja Helsingin Sanomien artikkelit eivät käsitelleet tämänkaltaisia aiheita.

7 Pohdinta

7.1 Kehykset kertovat

Virallisesti suomalaista koulutusta ja koulua pidetään edistyksellisenä ja paikkana, jossa tasa-arvo toteutuu. Tätä ajattelutapaa melkein kyseenalaistamatta voidaan nähdä jo 1900-luvulta asti erilaisissa komiteainmietinnöissä, politiikka- ja suunnitteluasiakirjoissa, sekä opetussuunnitelmissa ja mediassa. Kasvatusta ja koulua pidetään hyvinvointivaltion pyhänä ilmentymänä ja se nähdään asiana, joka ratkaisee ongelmia niin yksilö- ja yhteiskuntatasolla. Instituutioiden tuotokset eivät vastaa hienoja puheita tasa-arvosta ja hyvinvoinnista ja ne tuottavat myös piileviä ongelmia ja haasteita. (Rinne, 2012.) Näiden lupauksien lunastamattomuus näkyy myös tämän tutkielman tuloksissa ja media-artikkeleissa. Nuoret voivat pahoin, eikä tarvittava tuki aina yletä paperilta käytäntöön.

Integraation sijaan nykyään puhutaan inklusiosta, jossa tarkoituksena ei ole vain yksittäisten oppilaan fyysinen, sosiaalinen tai toiminnallinen integraatio, vaan jokaisen oppilaan ja koko koulun kehittäminen vastaamaan jokaisen tarpeita. Inklusiolla tarkoitetaan yksilöllisyyden ylistämistä, koulujen muuttamista oppilaille sopivaksi ja koko kouluyhteisön tarpeiden, arvojen ja ajatusten huomioimista. (Elliot, Doxey & Stephenson, 2014.) Inklusio käsite, joka näkyy Helsingin Sanomien ja Ylen artikkeleissa ei vastaa tätä käsitettä inklusiosta. Siten voidaan pohtia, toteutuuko kouluissa inklusion tavoite, eli koulujen muuttaminen kaikille oppilaille sopivaksi ja koko kouluyhteisöä hyödyttäväksi. Vaikka artikkeleissa puhutaan inklusiosta nimellä ja koulun suurien muutosten johtuvan inklusio ajattelun lisääntymisenä, ei inklusiivinen koulu todellisuudessa toteudu, jos oppilaat eivät saa tarvitsemaansa tukea, opettajat eivät koe työympäristöä turvalliseksi tai koe suoriutuvansa työstään koko kouluyhteisöä hyödyttävästi. Inklusion käsitteen ymmärtäminen fenomenografisena tutkimuksena voisi olla toinen mielenkiintoinen ja tarpeellinen tutkimusaihe, johon tässä tutkielmassa käyttämää aineistoa voisi käyttää. Näyttää siltä, että inklusio käsitetään ja sitä toteutetaan pääasiassa fyysisenä ja toiminnallisena integraationa.

Kuntien eroaminen kolmiportaisen tuen mallin toteuttamisessa näkyy myös artikkeleissa. Osassa kuntia tuen tarve ei vastaa lainkaan niihin osoitettuja resursseja. Laaditut opetussuunnitelmat eivät vastaa todellisuutta, eikä opetuksen laatu ole käytännössä sama, kun se paperilla näyttää olevan. Kuva, joka artikkeleista välittyy, on sellainen, että opettajat, oppilaat ja vanhemmat ovat kuormittuneita, eikä kukaan koe viihtyväänsä koulussa. Medialla on valtaa luoda kuvaa todellisuudesta tällä tavalla. Kolmiportaisen tuen mallin- ja inklusion toteutuksen nähdään uupuvan rahan puutteen takia. Tai ainakin sen takia, että rahaa ei laiteta sinne, minne pitäisi. Tämän taloudellisen kehyksen sisällä ongelmana ei pidetä erityisen tuen tai muiden tuen tarpeessa olevia oppilaita, vaan nähdään, että valmiudet tarjota tukea ja resursseja ovat melkein olemattomat.

Media käyttää osaltaan valtaa määritellessään, miten se puhuu eri asioista ja mitä näkökulmia se tuo esiin. Artikkeleissa ei tuotu lainkaan erityisen tuen oppilaiden ääntä esiin. Heidän vaikeutensa tuotiin esille vain heidän omien vanhempiansa suiden kautta. Opettajat olivat suuressä äänessä artikkeleissa, kuten myös OAJ:n valta-asemassa olevat opetushenkilökuntaan kuuluvat henkilöt ja ajoittain myös poliitikot. Tässä nähdään, kuinka valtaa käyttävien ääni kuuluu yleensä vähemmistöjen äänten yli, esimerkiksi vammaiset esitetään usein mediassa objekteina, jossa erilaiset asiantuntijat kertovat vammaisten puolesta heidän kokemuksistaan ja tarpeistaan (Mattson, 2010). Artikkeleissa on nähtävissä sävy, jossa erityisen oppilaat ovat avuttomia ja riippuvaisia ja ikään kuin diagnoosiensa armoilla, vaikka diagnoosit eivät artikkeleissa painottuneetkaan.

Voidaan ajatella, että eri mediat käyttävät eri intressiryhmien ääntä. Koska pääosin artikkeleissa korostettiin nimenomaan opettajien kuormitusta ja resurssien puutetta, voidaan ajatella, että tämä on todella merkittävä ongelma koulussa tänä päivänä. Jos halutaan todella luoda inklusiivista koulua osana yhdenvertaista yhteiskuntaa, tulisi kuitenkin myös itse oppilaiden ääni saada kuuluviin mediassa. Media on kuitenkin suuressa roolissa mielipiteiden muokkauksessa ja siten se vaikuttaa vahvasti myös päätöksen tekoon.

Valta on Weberin määritelmän mukaan toisen alistamista oman ylistämisen kustannuksella. Resurssit jakautuvat epätasaisesti, koska valtaapitävillä on eri intressit, kuin alistetulla ryhmällä. Tämä valta toisten yli legitimoidaan eri rakenteiden ja instituutioiden kautta. (Kunelius, Noppari & Reunanen, 2010.) Valta ulottuu kaikkialle

yhteiskuntaan ja koulu ei ole tässä poikkeus. Resurssien epätasaista jakoa näkyy artikkeleissa mm. siinä miten kansallisesti eri kouluissa on huomattavasti eroa, siinä miten tukea voidaan oppilaille tarjota. Resurssien epätasainen jako näkyy myös toisaalta koulussa siinä miten eri taustoista tulevat oppilaat pärjäävät toisia paremmin lähtökohtaisesti. Koululla tulisi olla merkittävä rooli siinä, että se lähtisi osaltaan resurssien tasaisempaan jakoon. Kuten nähdään artikkeleista, valitettavasti tämä ei yleensä toteudu.

Positiivista on se, että osa opettajista näkee oman roolinsa niin merkittäväksi, että he pyrkivät omalla opetuksellaan ja vuorovaikutuksellaan luomaan luokissa sellaisen ilmapiirin, jossa kaikilla on mahdollisuudet oppia. Tähän saattavat vaikuttaa osaltaan resurssien parempi jako kouluissa, kuten luokkien pienempi koko ja kouluavustajien riittävyys, mutta artikkeleista välittyi sellainen kuva, että käytännössä resurssit eivät olleet suuressa roolissa tällaisten opettajien työskentelyssä. Koska valta ulottuu valtaan toiminnassa sekä valtaan rakenteissa, voidaan nähdä, että opettajat toimivat valtarakenteiden sisällä, käyttäen valtaa toiminnassaan. On ilmiselvää, että koulussa, jossa rakenteet eivät mahdollista inklusion toteuttamista, ei opettajakaan pysty sitä omassa toiminnassaan täydellisesti toteuttamaan, vaikka kuinka omalla vuorovaikutuksellaan pyrkisi kaikkia arvostavaan toimintaan.

Artikkeleissa, jossa opettajien näkökulmaa otetaan huomioon, tämä tulee ilmi eräänlaisena ristiriitana. Toisaalta ajatellaan, että inklusio on kaunis ajatus ja yhdenvertaisuus on se mihin pitää pyrkiä, mutta toisaalta tähän liittyvien resurssien puute aiheuttaa kuormitusta opettajissa. He eivät pysty toimimaan ns. valtarakenteita vastaan. On tärkeää, että opettajien näkökulma otetaan huomioon, kun puhutaan inklusiivisen koulun toteuttamisesta, sillä he ovat niitä toimijoita, jotka sitä koulussa käytännössä toteuttaa.

Tutkimuksen kannalta on yllättävää, kuinka vähäisessä roolissa lääketieteellinen kehys oli artikkeleissa. Vammaisuus ja poikkeavuus on muuttunut esimerkiksi uskonnollis-moraalisesta lääketieteellisen ja luonnontieteellisen näkökulman kasvuun. Tämä on saanut myös osaltaan kritiikkiä ja tämäkin saattaa olla yksi syy miksi lääketieteellinen kehys ei saa niin suurta roolia erityistä tukea tarvitsevia oppilaiden opettamista koskevissa artikkeleissa. Lääketieteellisessä kehyksessä on nähtävissä lääkärin auktoriteetti yksilöiden omien kokemusten yli ja diagnoosit selittävät kaikkea käyttäytymistä.

Diagnosoinnissa on hyvät ja huonot puolensa, mutta ongelmallista on se, että diagnoosia pidetään kaiken selittävänä. Oppilaiden kuormituksessa ei ole pelkästään kyse siitä miten esimerkiksi ADHD-diagnoosin omaavan oppilaan aivot toimivat eri tavalla kuin muiden. Tähän liittyvät monet tekijät vuorovaikutuksesta, ympäristön viihtyvyyteen tai sopivuuteen, aiemmat kokemukset niin koulussa kuin kotona, vertaissuhteet, annettava tuki koulussa ja laajemmin yhteiskunnallinen yhdenvertaisuus, sosiaalisesti ja taloudellisesti. Tämä näkyi artikkeleissa taloudellisen ja psykologisen kehyksen yhdistelmänä. Resurssien puute vaikutti kaikkien kuormittumiseen. Asian suhteen tulee kuitenkin olla varovainen, sillä jos ajatellaan, että raha ratkaisee kaikki ongelmat, saatetaan unohtaa mm. tunteiden navigoinnin ja vuorovaikutuksen suuri merkitys, joka ei ole resurssikysymys taloudellisessa mielessä.

Nimittely ja luokittelu liittyy osittain resurssien jakamiseen koulussa. Tuen tarpeen arvioiminen ja tuen antaminen tapahtuu luokittelun avulla. Oppilaita, jotka saavat erityistä tukea koulussa nimitetään erityisen tuen oppilaiksi ja heidät luokitellaan osaksi tuen tarpeessa olevaa ryhmää. Erityistä tukea saavat yleensä tukea erilaisten lääketieteellisten vammaluokitteluiden ja toimintarajoitteisuuteen kuuluvien oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien takia. Heillä on yleensä erityisiä vaikeuksia kognitiivisessa toiminnassa, kuten ajattelussa ja oppimisessa, kuten myös sosioemotionaalisissa taidoissa, kuulemisessa, näkemisessä ja liikkumisessa. (Moberg, Hautamäki, Kivirauma & muut, 2015.) Nimittely ja luokittelu ei ole aina negatiivinen asia, vaan joskus pakollinen keino oikeanlaisen tuen antamiseksi. Diagnoosit voivat olla ainoa keino tuen saamiseksi, jos esimerkiksi epänormaaliksi katsottava käytös nähdään oppilaan kiusantekona tai laiskuutena.

Luokittelu ei kuitenkaan välttämättä johda oikeanlaisen tuen antamiseen, sillä luokassa voi olla useampia tuen tarpeessa olevia, mutta opettajan voi olla vaikeaa erinäisistä syistä johtuen antaa sopivaa tukea. Opettajalla ei välttämättä ole valmiuksia antaa tukea tai monen oppilaan kaivatessa huomiota ei jaksaminen yksinkertaisesti riitä. Opettajat puhuivat artikkeleissa monesti siitä, miten heillä ei riitä voimavarat oikeanlaisen tuen antamiseksi. Luokitteluun liittyy myös ongelma se, että erityisyyttä koskee useammin negatiiviset merkitykset, joista erityisopetus on pyrkinytkin irrottautumaan inklusion avulla (Mietola, 2014).

Ongelmallista on, jos syyllisenä kuormitukseen pidetään nimenomaisesti tukea tarvitsevia oppilaita. Opettajien kommentoissa oli nähtävissä hieman tällaista

vivahdetta, mutta toisaalta on selvää, että kiire ja yhä kasvava työmäärä vaikeuttaa oppilaiden kohtaamista kaikkine puolineen. Voidaan kuitenkin pohtia, että onko raha todella ratkaisu opettajien kuormituksen kaikkiin puoliin, sillä artikkeleista voitiin poimia myös onnistuneita kokemuksia inklusiivisesta opetuksesta ja luokasta, joissa resurssikysymys ei ollut roolissa, jos lainkaan. Opettajan koulutuksessa voitaisiin panostaa enemmän siihen, että opettajat saisivat tarpeeksi tietoa ja valmiuksia kaikenlaisten oppilaiden kohtaamiseen. Tieto erilaisista oppimisvaikeuksista, fyysisistä toimintarajoitteista ja sosioemotionaalisisista vaikeuksista voisi helpottaa vaikeissa tilanteissa toimimista, sillä ymmärrys on osa empaattista ja ymmärtävää suhtautumista ja yleensä opettaja pystyy paremmin navigoimaan vuorovaikutustilanteita oikeaan suuntaan. Lisäksi erilaiset pedagogiset taidot opettaa asiat siten, että kaikki kykenevät oppimaan ja viihtymään koulussa on asioita, joita ei voida pelkästään korjata lisäämällä kouluavustajia tai pienentämällä luokkakokoja.

Ongelmallista on lisäksi se miten negatiivisia ja ongelmiin keskittyneitä uutiset ovat, joissa aiheena on erityisen tuen oppilaat. Vaikka uutisissa ei varsinaisesti syytettäisi erityisen tuen oppilaita, vaan syyllisenä pidetään resurssointia, on vaarana se, että tällaisella uutisoinnilla uusinnetaan narratiivia, jossa erityisen tuen oppilaat ovat hankalia ja mahdottomia tukea, jos rahaa ei ole tarpeeksi. Positiivisella, onnistumisiin keskittyneellä uutisoinnilla voitaisiin muuttaa suhtautumista ja lisätä suvaitsevaisuutta (Pesonen, Itkonen ja muut 2021). Muutamassa artikkelissa mainittiinkin kuinka merkittävää on kasvattaa kaikkia oppilaita suvaitsemaan erilaisuutta ja painotettiin kasvatuksellista näkökulmaa taloudellisen sijaan ja tätä tukee myös mm. Mietolan (2014) tutkimus, jossa tutkittiin erityisopetuksen käytäntöjä ja erityisyyden muotoutumista yläkoulun arjessa, Koska inklusio voidaan nähdä koko yhteiskuntaa kattavana ideologiana, eikä vain opetuksen toteuttamisena samassa luokassa, on mediallakin suuri rooli inklusion toteuttamisessa. Jos aidosti halutaan toteuttaa inklusiota, tulisi koko yhteiskuntaa muuttaa suvaitsevampaan suuntaan, joka on huomattavasti suurempi työ. Kasvatus on arvosidonnaista ja se heijastaa aikakautensa ja yhteiskunnan arvoja. Opetus- ja kasvatustyön tavoitteet, menetelmät ja arviointi ovat asioita, joita pidetään hyvänä, oikeana tai tärkeänä (Atjonen, 2010). Nämä arvot eivät ole muuttumattomia ja huomaamme, että kaikki yksilöt ei yhteiskunnallisista arvoista huolimatta omaa samoja arvoja. Arvot käyvät ikään kuin taistelua myös koulussa, joka on jatkuvan muutoksen alla.

Halua yhdenvertaisuuteen kuitenkin löytyy laajemminkin suomalaisessa yhteiskunnassa, esimerkiksi vammaispalvelulakia ollaan muuttamassa. Uudistuksessa on tarkoitus toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa, ehkäistä ja poistaa esteitä, jotka rajoittavat vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumista yhteiskunnassa, tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista ja turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvä palvelut. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevädistuntokaudella 2022, jolloin laki tulisi voimaan 1.1.2023. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022.)

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimusetiikka

Tutkimus on tehty pyrkimyksenä noudattaa tutkijan eettisiä periaatteita ja tässä on onnistuttu hyvin. Tutkimuksen taustalla on ajatus hyvään pyrkimisestä ja hyvän ja oikean pohtimisesta. Kasvatuksessa on kyse myös tahdosta välittää lapsille ja nuorille hyvää ja oikeaa ja koulutuspoliittisissa kysymyksissä eettiset kysymykset ovat olennaisia (Atjonen, 2010). Kuten inkluusio keskustelussa ja keskustelusta hyvän opetuksen antamisesta on tutkijan myös pohdittava eettisiä kysymyksiä. Tämä eettinen pohdiskelu alkaa jo tutkimusaiheen valinnassa.

Koska tutkimusaihe koskee luokittelua ja itsessään sisältää luokittelua (erityisen tuen oppilas) on tärkeää, että pohtii luokittelun tarpeellisuutta. Tässä tutkimuksessa luokittelu on tarpeen, sillä tutkijana pyrin tutkimaan nimenomaan erityisen tuen oppilaiden opettamista koskevia näkemyksiä. Tutkijana olen kiinnostunut aiheesta luokittelun tarpeen näkökulmasta ja siitä näkökulmasta, että keskustelu inkluusiosta koskettaa yleensä erityisen tuen oppilaita ja näkemyksiä heistä. Tutkijan on oltava sensitiivinen tutkittavan aiheen suhteen, joka koskettaa syrjintää. Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut poikkeavuuden määrittelyä eri aikakausina, kuten myös nykypäivänä. Tällä on ollut pyrkimys herättää ajatuksia inkluusion puolesta ja pohtia miten luokittelu on läsnä edelleen, vaikka tahto sen vähentämiseksi on kasvanut. Erityispedagogiikan alalla on tärkeää, että tutkimuksen tarkoitukset, metodit ja etiikka perustuu siihen, että ihmisten, joilla on erinäisiä rajoitteita, kuten kognitiivisia tai liikunnallisia, ovat

yhdenvertaisia ihmisten kanssa, joilla ei ole yhtä mittavia rajoitteita näiden seikkojen suhteen (Mietola & muut, 2017). Olen pyrkinyt ottamaan huomioon sen, että aineistossa puhujina tai subjekteina on ollut ihmiset, jotka eivät koe syrjintää vammaisuuden tai lääketieteellisten diagnoosien takia. Aineistossa äänessä ei ole erityisen tuen oppilaat, eikä näkemykset heidän opettamisestansa ole heidän omia.

Vaikka tutkijan pitäisi pyrkiä objektiivisuuteen, on selvää, että myös tutkijoihin vaikuttavat omat poliittiset näkemykset ja kokemukset eri asioista. Tämän tutkimuksen lähtökohta ei ole neutraali, mutta pyrkimys löytää objektiivista tietoa on läsnä koko tutkimusprosessin ajan. Tutkijana ei voi lähteä kalastelemaan vain omaan maailmankuvaan sopivia näkemyksiä, jotta tutkimustulos olisi tietynnäköinen. Tutkimusprosessissa minut yllätti vastoin ennakko-oletuksia, että lääketieteellinen kehys ja näkemys ei ollut niin suuressa roolissa aineistossa. Jos olisin toiminut vastoin tutkijan periaatetta objektiivisuudesta, olisi tämä voinut olla toisin. Olen pyrkinyt tuomaan esille koko aineiston laajan kirjon näkemyksiä ja pohtinut tuloksia tietyn näkökulman kautta.

Tutkijana on vapaus tulkita aineistoa, mutta vapautteen liittyy myös vastuu. Siksi tutkijan pitää tiedostaa omat ennakko-oletukset tutkittavasta ilmiöstä ja suhtautua kriittisesti myös omaan ajatteluun. Jokin toinen tutkija olisi voinut tutkia aineistoa hyvin eri tavalla ja olisi voinut löytää aineistosta erilaisia kehyksiä. Tutkijan näkemys on aina yksi näkökulma aiheeseen, vaikka se pyrkiikin objektiivisuuteen (Hirsjärvi ja muut, 2004). Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden puolustamiseksi on mainittava, että laadullinen tutkimus on yhtä lailla ikkuna todellisuuteen ja havainnoilla on totuuden vastaavuus, vaikka ne eivät olisikaan ainoa näkökulma asiaan (Puolimatka, 2002). Laadulliseen tutkimukseen liittyy myös paljon kritiikkiä ja pohdintaa siitä mikä on hyvää tiedettä. On tärkeää, että pohditaan filosofisia epistemologisia kysymyksiä, mutta vaarana on se, että astutaan ansaan ”totuudettomuudesta”, jos ei voida luottaa siihen, että todellisuus on olemassa ja laadullisella tutkimuksella pyritään yhtä lailla sen tutkimiseen (Denzin & muut, 2006).

Tutkimuskysymysten asettelu vaikuttaa myös siihen millaisia tuloksia aineistosta löytyy. Jätin tutkimuskysymysten tarkan asettelun melko myöhäiseen vaiheeseen kirjoittamisprosessia. Tässä tarkoituksena oli se, että aineistoa tulisi tarkasteltua mahdollisimman vapaasti, mutta tähän liittyy myös ongelma. Aineiston tulkinta voi jäädä liian laveaksi tai punainen lanka voi kadota. Kun tarkensin tutkimuskysymykset

lavean yleisen tutkimuskysymyksen sijaan, tutkimustulokset eivät muuttuneet. Sen sijaan pohdinta osio ja teoria tarkentui yhteensopivammaksi tulosten kanssa. Tulosten raportointi on avointa ja selkeää, mutta muutaman artikkelin kohdalla jätin kehyksen valikoitumisen raportoimatta, koska ne eivät tuoneet tulososion kannalta mitään uutta tai niiden merkityksellisyys tulosten kannalta oli pientä. Tässä merkityksellisyydellä tarkoitan sitä, että artikkelissa oli vain sivumainintana jotain aiheeseen liittyen. Kaikki kehykset on raportoitu taulukoihin ja taulukoista näkee myös artikkeleiden nimet, julkaisupäivät ja medialähteet.

Lähteet

- Atjonen, P., Vieläkö etsimme oikeaa ja hyvää? Aikamme kasvatuksen ja kasvatustieteen eettisiä haasteita. *Samalta Viivalta* 4. 2010. Alkup. Teos: Siljander, P. & Kivelä, A. (toim.) 2008. Kasvatustieteen tila ja tutkimuskäytännöt. Paradigmat katosivat, mitä jäljellä? Suomen Kasvatustieteellinen Seura, 113–142.
- Ahtiainen, R., Lintuvuori, M., Hienonen, N., Jahnukainen, M. & Hautamäki, J. (2017). Erityisten nimeäminen ja käsitteet perusopetuksessa – lyhyt historia ja nykytila. Teoksessa A. Toom, M. Rautiainen & J. Tähtinen (toim.) *Toiveet ja todellisuus: Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 119–142.
- Ahola, K., Lanas, M. & Hämäläinen, A. 2017. Opettaja tukemassa kouluviihtyvyyden ilmapiiriä tunteita navigoimalla. *Kasvatus* 48 (4), 288–300
- Bernelius, V. & Huilla, H. 2017. Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. *Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7*. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162857/VN_2021_7.pdf?sequence=4>.
- Conrad, P. *Deviance and medicalization: From Badness to Sickness*. 2010. JSTOR. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>. <https://www-jstor-org.ezproxy.utu.fi/stable/j.ctt14bt7nw>>.
- Clogson, J. 1990. *Disability Coverage in Sixteen Newspapers*. Louisville: Ky. Avocado Press
- Denzin, N., Lincoln, Y. & Giardina, M. 2006. Disciplining qualitative research. University of Illinois, Urbana Champaign, Usa; Texas A&M University, USA. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, Vol, 19, No.6, November-December 2006, pp. 769-782.
- Elliot, N., Doxey, E. & Stephenson, V. 2004. *Inklusio, Vinkkejä, välineitä ja käytännön neuvoja inklusiivisen ja kaikkia arvostavan kouluympäristön luomiseen*. Solver palvelut oy, Kouvola 2012.
- ERIK001, *Inklusio- kaunis ajatus käytännössä (ryhmä 7)*, 23.10.2017. Luettu 18.1.2022. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>. <https://blogs.helsinki.fi/eduk-001/2017/10/23/inkluisio-kaunis-ajatus-kaytannossa-ryhma-7/>>.

- Fairclough, N. 1997. Miten media puhuu. V. Blom & K. Hazard (suom.) (alkuteos Media Discourse, 1995). Tampere: Vastapaino.
- Graham, L. J. & Jahnukainen, M. (2011). Wherefore art thou, inclusion? Analysing the development of inclusive education in New South Wales, Alberta and Finland. *Journal of Education Policy* 26 (2), 263–288.
- Goffman, E. 1974. Frame analysis. An Essay on the Organization of Experience. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Hakala, J. & Leivo, M. (2015). Inklusioideologian ja koulutuspolitiikan jännitteitä 2000-luvun suomalaisessa peruskoulussa. *Kasvatus & Aika* 9 (4), 8–23. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/48231/hakalaleiwoinklusioideologiajakoulutuspolitiikan.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.
- Hakala, K. 2010. Discourses on Inclusion, Citizenship and Categorizations of ‘Special’ in Education Policy: the case of negotiating change in the governing of vocational special needs education in Finland. *European Educational Research Journal*. Vol. 9, No. 2. 2010. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/eeerj.2010.9.2.269>>.
- Haller, B. 1995. Rethinking Models of Media Representations of Disability. *Disability Studies Quarterly*, 15 (2), 26-30.
- Helsingin Sanomat. (21.5.2018). Marco Wessman joutui tarkkailuluokalle ensimmäisenä koulupäivänä 1980-luvulla ja oli siellä peruskoulun loppuun asti- ‘‘Tarkkiksia’’ ei enää ole, mutta onko kaikkien mahdollista olla samassa luokassa? Marjo Valtavaara. Päivitetty 21.5.2018 9:28. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005688347.html>>. Luettu 26.4.2022.
- Helsingin Sanomat. (11.10.2018). Viisi historiallista muutosta ravisuttaa suomalaista koulua- ja niiden väsyttämä opettajien äänitorvi sanoo tasa-arvoisen peruskoulun olevan vitsi. Pauliina Grönholm. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005860349.html>>. Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (23.11.2018). Lukijan mielipide- Ilmiöoppiminen on haaste tukea tarvitseville oppilaille. Päivitetty 23.11.2018 6:25. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)>.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005907956.html>>. Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (14.4.2019). Maiju Järvisen 7-vuotias poika eristettiin luokassa muista sermeillä- Tänä keväänä hän on viimein pystynyt kertomaan, miltä opetussuunnitelman painottama ‘‘inkluisio’’ oikeasti tuntuu. Jenni Hakkarainen.

Päivitetty 14.4.2019. Saatavilla [www-muodossa](#)>.

<https://www.hs.fi/kaupunki/jarvenpaa/art-2000006070217.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (16.4.2019). Selvitys: Vantaan opettajat kokevat itsensä riittämättömiksi erityistä tukea tarvitsevien lapsien kanssa- Kaupunki lupaa tukea, mutta ei rahaa. Maija Aalto, Marja Salomaa. Päivitetty 16.4.2019 10:07. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006073171.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (17.4.2019). Lukijan mielipide- Oppilaani häiritsee opetusta jokaisella oppitunnilla. Päivitetty 17.4.2019 6:50. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006074130.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (6.8.2019). Opettajat ja opiskelijat uupuvat, koulut eriytyvät, lähiopetus ei riitä- Miten koulu korjataan, opetusministeri Li Andersson? Veera Paananen, Ines Sirén. Päivitetty 6.8.2019 7:56. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006195715.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (8.9.2019). Näkövammaisen 15-vuotias poika joutuu selviytymään oppitunneilla yksin, koska koululla ei ole tarpeeksi koulunkäynninohjaajia. Jenni Hakkarainen. Päivitetty 9.9.2019 9:32. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/kaupunki/jarvenpaa/art-2000006231629.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (18.9.2019). Oppilaille ei ole riittävästi aikaa, valtava määrä paperitöitä ja kalvava tunne riittämättömyydestä- satojen opettajien kertomukset piirtävät karun kuvan koulun arjesta. Raisa Mattila. Päivitetty 18.9.2019. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/elama/art-2000006241878.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (21.4.2020). Koronavirus- Mervin kymmenvuotias tytär turhautuu niin, että kynät ja jogurttipurkit lentävät- Etäkoulu voi olla raskas kokemus erityislapsen perheelle. Katarina Malmberg. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000006481945.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (23.4.2020). Lukijan mielipide- Erityisluokka leimaa lapsen tai nuoren. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006483018.html>>. Luettu 26.4.2022

Helsingin Sanomat. (31.5.2020). Peruskoulu- Suomessa on ainakin 4000 yläluokkalaista, jotka ovat paljon poissa koulusta- tänä keväänä osa heistä katosi opettajilta kokonaan. Maria Manner. Päivitetty 31.5.2020 9:48. Saatavilla [www-](#)

- muodossa>. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006523682.html>>. Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (7.6.2020). HS Vantaa- Laura Luotonen murehti, miten erityisoppilaat pärjäävät etäkoulussa- Sitten hän katsoi lattialla laiskottelevaa Martta- koiraansa ja sai idean, josta puhuu nyt koko Vantaa. Kukka Andersson. Saatavilla www-muodossa>. <https://www.hs.fi/kaupunki/vantaa/art-2000006533259.html>>. Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (8.6.2020). Lukijan mielipide- Erityisen tuen resurssit eivät aina kohtaa oppilaiden tarpeita. Saatavilla www-muodossa>. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006533156.html>> Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (9.2.2021). Koulutus- Vihreät ehdottaa oppilaan mukana kulkevaa ‘reppurahaa’ ratkaisuksi erityisopetuksen ongelmiin. Marjukka Liiten. Saatavilla [www- muodossa](http://www-muodossa)>. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007792636.html>>. Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (12.2.2021). Koulujen inklusion ongelmiin löytyy ratkaisuja. Saatavilla www-muodossa>. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000007800482.html>>. Luettu 26.4.2022
- Helsingin Sanomat. (13.2.2021). Lukijan mielipide- Oppimisen ja koulunkäynnin tuki on saatava kuntoon. Saatavilla www-muodossa>. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000007799740.html>>. Luettu 26.4.2022
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita. Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004
- Honkasilta, J. 2017. Mikä on ADHD? Diagnosoitujen lasten ja heidän äitiensä diagnoosille antamat merkitykset. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti, 2017, Vol. 27, No.1. Niilo Mäki- säätiö.
- Ketovuori, H. & Pihlaja, P. 2016. Inklusiivinen koulutuspolitiikka erityispedagogisin silmin. Teoksessa: H. Silvennoinen, M. Kalalahti ja J. Varjo. Koulutuksen tasarvon muuttuvat merkitykset. Kasvatustieteiden vuosikirja I. 159-182.
- Kunelius, R., Elina, N., Reunanen, E. 2010. Media vallan verkoissa. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
- Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa- Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki, WSOY.
- Lintuvuori, M. 2019. Perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelmän kehitys tilastojen ja normien kuvaamana. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta, Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, numero 51.

- Lähde, H. 2013. Luokanopettajien suhtautuminen inklusioon Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla [www-muodossa](#)>. URN:NBN:fi:ju-201405161739.pdf>. Luettu 22.12.2021
- Mattson, J. 2010. Miten kehitysvammaisuudesta uutisoidaan? Kehitysvammaisten esittäminen Aamulehdessä vuosina 2007-2008. Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos.
- Mietola, R., Miettinen S. & Vehmas, S. 2017. Voiceless subjects? Research ethics and persons with profound intellectual disabilities. *International Journal of Social Research Methodology*. Vol. 20, 2017. Issue 3: New Directions in Qualitative Research Ethics. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13645579.2017.1287872?needAccess=true>>.
- Mietola, R. 2014. Hankala erityisyys, Etnografinen tutkimus erityisopetuksen käytännöistä ja erityisyyden muotoutumisesta yläkoulun arjessa. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteiden laitos. *Kasvatustieteellisiä tutkimuksia* 255.
- Moberg, S., Hautamäki, J., Kivirauma J., Lahtinen, U., Savolainen, H., Vehmas, S. 2015. *Erytispedagogiikan perusteet*. Ps- Kustannus, Jyväskylä.
- Niemi, A-J. 2021. Erityisen tuen tarpeen merkitys nuorten aikuisten koulutuselämänsä kerronnassa. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityisehti*, 2021, Vol.31, No. 4. Niilo Mäki-säätiö.
- OAJ, OAJ:lla uusi malli oppimisen tuen turvaamiseen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle, 27.05.2020. Luettu 18.1.2022. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2020/oajlla-uusi-malli-oppimisen-tuen-turvaamiseen-varhaiskasvatuksesta-toiselle-asteelle/>>.
- Opetushallitus 2022, Luettu 10.1.2022. Saatavilla [www-muodossa](#) >. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki>>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75235/okm02.pdf>>.
- Ostela, K. & Tukia, S. 2021. Turun yliopiston opettajaopiskelijoiden asenteet ja koetut valmiudet opettaa erityisoppilaita. Turun yliopisto. Saatavilla [www-muodossa](#)>. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/151871/ProGraduOstelaTukia26.4.2021.pdf?sequence=1>. Turun yliopiston tutkielmapohja (utupub.fi)>. Luettu 22.12.2021
- Peräkylä, A.1990. Kuoleman monet kasvot: identiteettien tuottaminen kuolevan potilaan hoidossa. Vastapaino, Tampere.

- Pesonen, H., Ikonen, T., Saha, M. & Nordahl-Hansen, A. 2021. Framing autism in newspaper media: an example from Finland. *Advances in Autism*, Vol. 7 No. 2, pp. 167-177.
- Puolimatka, T. 2002. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus ja totuusteorioiden kasvatustieteessä. *Kasvatus* 33 (5), 466-474.
- Päivärinta, R. 2020. Inklusion ja avoimiin oppimisympäristöihin liittyvät julkaisut Helsingin Sanomien ja Ylen medioissa vuosina 2016- 2020. Itä-Suomen yliopisto. Saatavilla www.muodossa.fi.
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/23675/urn_nbn_fi_uef-20201462.pdf?sequence=-1 >. Luettu. 15.11.2021.
- Rantalainen, P. 2018. Ketä minä opetan- opettajien asenteet erilaisten oppilaiden inklusioon. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www.muodossa.fi.>URN:NBN:fi:ju-201901301359.pdf>. Luettu 22.12.2021
- Rinne, R. 2012. Koulutus normaaliuden ja poikkeavuuden historiallisena tuottajana. Teoksessa H. Silvennoinen ja P. Pihlaja. *Rajankäyntejä. Tutkimuksia normaaliuden, erilaisuuden ja poikkeavuuden tulkinnoista ja määrittelyistä.* Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 214.
- Saloviita, T. *Kaikille avoimeen kouluun- erilaiset oppilaat tavallisella luokalla.* 2008. Jyväskylä, PS- kustannus
- Savolainen, H. Erilaisuuden huomioimisesta hyviin oppimistuloksiin. *Samalta viivalta* 4. 2010. Alkuperäinen julkaisu: *Kasvatus-lehti* 40 (2). 121-130.
- Seura, 2019. Luettu 15.1.2022. Saatavilla www.muodossa.fi.>
<https://seura.fi/ilmiot/historia/suomessa-tehtiin-pakkosteriloiteja-vuosina-1935-70-tarmo-viettiin-vakisin-leikkaukseen-lievan-kehitysvammaisuuden-ja-seksuaalisten-mielihaluisten-vuoksi/>>.
- Sosiaali- ja terveysministeriö- *Vammaispalvelulaki.* Luettu 18.1.2022. Saatavilla www.muodossa.fi.>. <https://stm.fi/vammaispalvelulaki>>.
- Takala, M., Äikäs, A., Lakkala, S. *Mahdoton inklusio- tunnista haasteet ja mahdollisuudet.* 2020. Jyväskylä, PS-kustannus
- Tervasmäki, T. 2021. Osallistavasta kasvatuksesta ulossulkemiseen? Diskurssiteoreettinen luento Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 inklusiokäsityksestä. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti*, 2022, Vol.32, *Vammaistutkimuksen teemanumero*, Niilo Mäki-säätiö.
- Teräväinen, V. 2011. *Asperger-erityisoppilaan sosiaalinen integraatio.* Tampereen yliopisto

- Turun Sanomat. (26.4.2022). Turku haluaa eroon erityiskouluista. Jenni Leppärinne. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://www.ts.fi/uutiset/5638549>>. Luettu 3.5.2022
- Yle Uutiset. (17.5.2018). "Lapseni ei neljään vuoteen saanut riittävää tukea"- Ylen kysely paljastaa erityislasten vanhempien karut kokemukset arjesta. Elina Jämsen. Päivitetty 17.5.2018 18:23. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10192280>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (5.10.2018). Erityisopetusta tarvitsevat oppilaat ovat yhä useammin tavallisella luokalla- iso osa opetusajasta menee lasten rauhoittamiseen, kertovat luokanopettajat. Päivitetty 5.10.2018 9:10. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10439757>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (19.1. 2018). Koulu ryhtyy ratkaisemaan lasten käytösongelmia uudella tavalla- ottaa keinoksi kortit, joihin kirjataan henkilökohtaiset käytösohjeet. Miina Sillanpää. Päivitetty 22.1.2018 11:18. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10027877>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (5.12.2018). Mitä ihmettä kouluissa tapahtuu? Väkivaltaa ja psyykkistä oireilua yhä nuoremmilla oppilailta. Jari Pelkonen. Päivitetty 5.12.2018 12:14. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10538926>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (12.9.2018). Yksi viiltelee itseään, toinen tärisee pulpettinsa alla- yläkoulun opettaja: "Ennen suurin huoli oli, että onko läksyt tehty, mutta nyt päivät ovat selviytymistä". Titta Puurunen. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10390342>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (15.4.2018). Erityislapsen koulunkäynti on jatkuvaa taistelua- asennekasvatukselle kouluissa huutava tarve. Hanna Terävä. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10154280>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (26.3.2019). "Ei elämässäkään ole pienryhmiä"- vantaalaiskoulussa erityisluokkien poistaminen on arvovalinta. Anu Heikkinen, Teemo Teelmo Tebest. Päivitetty 22.2.2022 14:57. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/26/miksi-kaikki-laitetaan-samoihin-luokkiin-erityisluokkien-lakkauttaminen>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (16.8.2019). "Sieltä tullaan nyrkin kanssa, että sinähän et minua määrää"- näin opettajia lyödään ja kiusataan kouluissa. Meeri Niinistö. Saatavilla [www-muodossa](https://www.muodossa)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10915518>>. Luettu 26.4.2022

- Yle Uutiset. (18.12.2019). Yle kysyi opettajilta koulun uudistuksista: Eniten hatuttaa huonosti toteutettu erityisoppilaiden sulauttaminen yleisopetuksen luokkiin. Jaana Hevonoja. Päivitetty 18.12.2019 21:31. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-11114410)>. <https://yle.fi/uutiset/3-11114410>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (2.11.2019). Liikaa vastuuta liian varhain? "Nykykoulussa järjestelmästä putoavat sellaiset, jotka aiemmin selvisivät pää pinnalla". Jaana Hevonoja. Päivitetty 3.11.2019 14:15. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-10928894)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10928894>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset.(6.8.2019). Asiantuntijat puolustavat kaikkien lasten opettamista samassa luokassa- lähes joka viides peruskoululainen sai tehostettua tai erityistä tukea. Terhi Toivonen, Antti Pilke. Päivitetty 9.8.2019 11:37. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-10910445)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10910445>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (18.2.2019). Suomi siirsi erityisoppilaat suuriin luokkiin, eivätkä kaikki opettajat pidä muutoksesta: "En ole koskaan ollut näin väsynyt". Eero Mäntymaa. Päivitetty 18.2.2019 22:33. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-10644741)>. <https://yle.fi/uutiset/3-10644741> >. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (14.4.2020). Lastensuojeluilmoituksia ja punaisia Wilma-merkintöjä- monet erityislapset jääneet ilman tukitoimia etäkoulun vuoksi. Kaisa Suopanki. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-11301350)>. <https://yle.fi/uutiset/3-11301350>>. Luetu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (14.12.2020). Tuore selvitys antaa synkän kuvan etäkoulusta: riittävä tuki puuttui, opiskelu kuormitti ja jakoi oppilaat kahteen kastiin. Reeta Niemonen. Päivitetty 14.12.2020 07:42. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-11692456)>. <https://yle.fi/uutiset/3-11692456>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (8.1.2020). Näin nuorten heikot luku- ja laskutaidot heijastuvat ammattiopistoihin- moni ei pärjää enää ilman erityisopetusta. Marika Anttonen. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-11120494)>. <https://yle.fi/uutiset/3-11120494>>. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (6.4.2020). Koulunkäyntiavustajia siirretään nyt kovaa vauhtia muihin töihin- erityislasten jo valmiiksi vaikea asema vaarassa heikentyä entisestään. Vesa Marttinen. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-11291121)>. <https://yle.fi/uutiset/3-11291121> >. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (2.11.2020). Erityisopettaja sulautti "koulun äänekkäimmän ja näkyvimmän" pienryhmänsä tavalliseen luokkaan- miten hän onnistui siinä, mikä monessa koulussa on mennyt pieleen? Anu Heikkinen. Saatavilla [www-muodossa](https://yle.fi/uutiset/3-11291121)>. <https://yle.fi/uutiset/3-11291121> >. Luettu 26.4.2022

- muodossa>. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/11/02/erityisopettaja-sulautti-koulun-aanekkaimman-ja-nakyvimman-pienryhmansa> >. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (7.9.2020). ‘‘Jos luokassa on 80 oppilasta, niin totta kai todennäköisyys häiriöille lisääntyy’’- asiantuntijan mukaan työrauha paranee kouluissa samoilla keinoilla kuin työpaikoilla. Anu Heikkinen. Saatavilla www-muodossa>. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/09/07/jos-luokassa-on-80-oppilasta-niin-totta-kai-todennakoisyys-hairioille-lisaantyy> >. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (12.2.2021). Ylen tiedot: Viranomaiset pettivät Koskelan surman uhrinlastenkoti ei etsinyt poikaa vaikka vanhemmat pyysivät, koulusta paljastui puutteita.Tulikukka De Fresnes, Hanna Eskonen. Päivitetty 12.2.2021 11:21. Saatavilla www-muodossa>. <https://yle.fi/uutiset/3-11778420> >. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (21.5.2021). Epätoivoinen äiti antoi lapsensa sijoitukseen saadakseen tämän pienryhmään: ‘‘Se oli tosi rankka päätös’’- opetuksen tuki vaihtelee kunnissa. Pirkko Kukko- Lienes. Saatavilla www-muodossa>. <https://yle.fi/uutiset/3-11896039> >. Luettu 26.4.2022
- Yle Uutiset. (8.10.2021). Muutama oppilas voi viedä opettajan kaiken huomion ja silloin kärsivät kaikki- säästöt, säälätyö ja hankehumppa rapauttavat koulutyötä. Pirkko Kukko- Lienes. Saatavilla www-muodossa>. <https://yle.fi/uutiset/3-12134948> >. Luettu 26.4.2022

Liitteet

Liite 1. Kirjoitusten otsikot, ilmestymisvuodet ja kehykset

Taulukko 1. Kirjoitusten otsikot, ilmestymisvuodet ja kehykset

Nro	Kirjoituksen otsikko	Lehti	Vuosi	Kehys	Aihe
1.	Marco Wessman joutui tarkkailuluokalle ensimmäisenä koulupäivänä 1980-luvulla ja oli siellä peruskoulun loppuun asti- "Tarkkiksia" ei enää ole, mutta onko kaikkien mahdollista olla samassa luokassa?	HS	2018	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
2.	Viisi historiallista muutosta ravisuttaa suomalaista koulua – ja niiden väsyttämä opettajien äänitorvi sanoo tasa-arvoisen peruskoulun olevan vitsi	HS	2018	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
3.	Lukijan mielipide- Ilmiöoppiminen on haaste tukea tarvitseville oppilaille	HS	2018	Taloudellinen/ Kasvatuksellinen/ Psykologinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
4.	HS Järvenpää-Maiju Järvisen 7-vuotias poika eristettiin luokassa muista sermeillä – Tänä keväänä hän on viimein pystynyt kertomaan, miltä opetus-suunnitelman painottama "inkluisio" oikeasti tuntuu	HS	2019	Lääketieteellinen/ Psykologinen	Vanhempien huoli
5.	Selvitys: Vantaan opettajat kokevat itsensä riittämättömiksi erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa – Kaupunki	HS	2019	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

	lupailee tukea, mutta ei rahaa				
6.	Lukijan mielipide- Oppilaani häiritsee opetusta jokaisella oppitunnilla	HS	2019	Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
7.	Opettajat ja opiskelijat uupuvat, koulut eriytyvät, lähiopetus ei riitä – Miten koulu korjataan, opetusministeri Li Andersson?	HS	2019	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
8.	HS Järvenpää- Näkövammaisen 15- vuotias poika joutuu selviytymään oppitunneilla yksin, koska koululla ei ole tarpeeksi koulunkäynninohjaajia	HS	2019	Taloudellinen/ Psykologinen/ Lääketieteellinen	Vanhempien huoli
9.	Oppilaille ei ole riittävästi aikaa, valtava määrä paperitöitä ja kalvava tunne riittämättömyydestä – satojen opettajien kertomukset piirtävät karun kuvan koulun arjesta	HS	2019	Taloudellinen/ Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
10.	Koronavirus-Mervin kymmenvuotias tytär turhautuu kotona niin, että kynät ja jogurttipurkit lentävät – Etäkoulu voi olla raskas kokemus erityislapsen perheelle	HS	2020	Lääketieteellinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio- emotionaaliset haasteet ja väkivalta
11.	Lukijan mielipide- Erityisluokka leimaa lapsen tai nuoren	HS	2020	Psykologinen/ Lääketieteellinen	Vanhempien huoli
12.	Peruskoulu-Suomessa on ainakin 4 000 yläluokkalaista, jotka ovat paljon poissa koulusta – tänä keväänä osa heistä	HS	2020	Psykologinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

	katosi opettajilta kokonaan				
13.	HS Vantaa-Laura Luotonen murehti, miten erityisoppilaat pärjäävät etäkoulussa – Sitten hän katsoi lattialla laiskottelevaa Martta-koiraansa ja sai idean, josta puhuu nyt koko Vantaa	HS	2020	Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
14.	Lukijan mielipide-Erityisen tuen resurssit eivät aina kohtaa oppilaiden tarpeita	HS	2020	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
15.	Koulutus-Vihreät ehdottaa oppilaan mukana kulkevaa "reppurahaa" ratkaisuksi erityisopetuksen ongelmiin	HS	2021	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
16.	Pääkirjoitus-Koulujen inklusion ongelmiin löytyy ratkaisuja	HS	2021	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
17.	Lukijan mielipide-Oppimisen ja koulunkäynnin tuki on saatava kuntoon	HS	2021	Kasvatuksellinen/Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
18.	"Lapseni ei neljään vuoteen saanut riittävästi tukea" – Ylen kysely paljastaa erityislasten vanhempien karut kokemukset arjesta	YLE	2018	Psykologinen/ Lääketieteellinen/Taloudellinen	Vanhempien huoli
19.	Erityisopetusta tarvitsevat oppilaat ovat yhä useammin tavallisella luokalla – iso osa opetusajasta menee lasten rauhoittamiseen, kertovat luokanopettajat	YLE	2018	Psykologinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
20.	Koulu ryhtyy ratkaisemaan lasten käytösongelmia uudella tavalla – ottaa keinoksi	YLE	2018	Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset

	kortit, joihin kirjataan henkilökohtaiset käytösohjeet				haasteet ja väkivalta
21.	Mitä ihmettä kouluissa tapahtuu? Väkivaltaa ja psyykkistä oireilua yhä nuoremmilla oppilailla	YLE	2018	Psykologinen/ Taloudellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
22.	Yksi viiltelee itseään, toinen tärisee pulpettinsa alla – yläkoulun opettaja: "Ennen suurin huoli oli, että onko läksyt tehty, mutta nyt päivät ovat selviytymistä"	YLE	2018	Psykologinen/ Taloudellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
23.	Erityislapsen koulunkäynti on jatkuvaa taistelua – asennekasvatukselle kouluissa huutava tarve	YLE	2018	Psykologinen/ Lääketieteellinen/Taloudellinen	Vanhempien huoli
24.	"Ei elämässäkään ole pienryhmiä" – vantaalaiskoulussa erityisluokkien poistaminen on arvovalinta	YLE	2019	Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
25.	"Sieltä tullaan nyrkin kanssa, että sinähän et minua määrää" – näin opettajia lyödään ja kiusataan kouluissa	YLE	2019	Psykologinen/ Kasvatuksellinen/ Taloudellinen/ Lääketieteellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
26.	Yle kysyi opettajilta koulun uudistuksista: Eniten hatuttaa huonosti toteutettu erityisoppilaiden sulauttaminen yleisopetuksen luokkiin	YLE	2019	Taloudellinen/ Kasvatuksellinen/Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
27.	Liikaa vastuuta liian varhain? "Nykykoulussa järjestelmästä putoavat sellaiset, jotka aiemmin selvisivät pää pinnalla"	YLE	2019	Lääketieteellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
28.	Asiantuntijat puolustavat kaikkien lasten opettamista samassa luokassa –	YLE	2019	Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

	lähies joka viides peruskoululainen sai tehostettua tai erityistä tukea				
29.	Suomi siirsi erityisoppilaat suuriin luokkiin, eivätkä kaikki opettajat pidä muutoksesta: "En ole koskaan ollut näin väsynyt"	YLE	2019	Kasvatuksellinen/Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
30.	Lastensuojeluilmoituksia ja punaisia Wilma-merkintöjä – monet erityislapset jääneet ilman tukitoimia etäkoulun vuoksi	YLE	2020	Psykologinen/ Lääketieteellinen/Kasvatuksellinen	Vanhempien huoli
31.	Tuore selvitys antaa synkän kuvan etäkoulusta: riittävä tuki puuttui, opiskelu kuormitti ja jakoi oppilaat kahteen kastiin	YLE	2020	Lääketieteellinen/ Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
32.	Näin nuorten heikot luku- ja laskutaidot heijastuvat ammattiopistoihin – moni ei pärjää enää ilman erityisopetusta	YLE	2020	Kasvatuksellinen/Psykologinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
33.	Koulunkäyntiavustajia siirretään nyt kovaa vauhtia muihin töihin – erityislasten jo valmiiksi vaikea asema vaarassa heikentyä entisestään	YLE	2020	Taloudellinen/ Psykologinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute
34.	Erityisopettaja sulautti "koulun äänekkäimmän ja näkyvimmän" pienryhmänsä tavalliseen luokkaan – miten hän onnistui siinä, mikä monessa koulussa on mennyt pieleen?	YLE	2020	Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
35.	"Jos luokassa on 80 oppilasta, niin totta kai todennäköisyys häiriöille lisääntyy" – asiantuntijan mukaan työrauha paranee	YLE	2020	Taloudellinen/ Psykologinen/ Kasvatuksellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta

	kouluissa samoilla keinoilla kuin työpaikoilla				
36.	Ylen tiedot: Viranomaiset pettivät Koskelan surman uhrin – lastenkoti ei etsinyt poikaa vaikka vanhemmat pyysivät, koulusta paljastui puutteita	YLE	2021	Kasvatuksellinen/Psykologinen/ Lääketieteellinen	Oppilaiden sosio-emotionaaliset haasteet ja väkivalta
37.	Epätoivoinen äiti antoi lapsensa sijoitukseen saadakseen tämän pienryhmään: "Se oli tosi rankka päätös" – opetuksen tuki vaihtelee kunnissa	YLE	2021	Psykologinen/ Lääketieteellinen/Kasvatuksellinen/Taloudellinen	Vanhempien huoli
38.	Muutama oppilas voi viedä opettajan kaiken huomion ja silloin kärsivät kaikki – säästöt, säälätyö ja hankehumppa rapauttavat koulutyötä	YLE	2021	Psykologinen/ Taloudellinen	Opettajien uupumus ja resurssien puute

Liite 2. Kehysten määrät

Taulukko 2. Kehysten määrät

Kehys	Määrä
Psykologinen	24
Kasvatuksellinen	16
Taloudellinen	25
Lääketieteellinen	12